

II OBRAZLOŽENJE

pročišćeni tekst

OBRAZLOŽENJE

o. UVOD

Izvorni Prostorni plan uređenja Grada Korčule donesen je 2003. godine te je objavljen u Službenom glasniku Grada Korčule 02/03. Po donošenju Izvornog Plana, 2008. godine izvršeno je usklađenje Prostornog plana uređenja Grada Korčule s Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (NN 128/04; dalje: Uredba o ZOP-u) što je objavljeno u Službenom glasniku Grada Korčule 03/08, a 2011. godine donesene su I. izmjene i dopune Plana i objavljene u Službenom glasniku Grada Korčule 03/11. Kako je u narednom periodu donesen novi Zakon o prostornom uređenju 2013. godine Prostorni plan uređenja Grada Korčule bilo je potrebno uskladiti s istim te se pristupilo izradi II. izmjena i dopuna, ali se u periodu do donošenja II. izmjena i dopuna, a na temelju izmjena i dopuna Zakona o prostornom uređenju, izvršila dopuna Prostornog plana uređenja Grada Korčule na način da su određeni neuređeni neizgrađeni dijelovi građevinskih područja te je ova dopuna donesena 2015. godine i objavljena u Službenom glasniku Grada Korčule 10/15. Sljedeće godine, 2016. donesene su i II. izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Grada Korčule što je objavljeno u Službenom glasniku Grada Korčule 09/16.

Po donošenju II. izmjena i dopuna Plana, Grad Korčula je 2017. godine krenuo s pripremnim radnjama za pokretanje III. izmjena i dopuna vezano na problematiku zaštite okoliša i prirode. Po završetku Ocjene o potrebi strateške procjene utjecaja na okoliš (dalje: OPSPUO), na temelju Odluke o izradi III. izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Korčule (Službeni glasnik Grada Korčule 08/20; dalje: Odluka o izradi) pokrenut je postupak izrade III. izmjena i dopuna Plana.

Razlozi za izradu III. izmjena i dopuna Plana proizlaze iz potrebe za usklađenjem s Prostornim planom uređenja Dubrovačko-neretvanske županije (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije broj 6/03., 3/05.-uskl., 3/06.*, 7/10., 4/12.-isp., 9/13., 2/15.-uskl., 7/16., 2/19., 6/19.-pročišćeni tekst, 03/20. i 12/20.-pročišćeni tekst; *- Presuda Visokog upravnog suda RH Broj: Usoz-96/2012-8 od 28.II.2014., "Narodne novine", broj 10/15.od 28.I.2015.; dalje: PPDNŽ), a čije su izmjene i dopune donesene nakon donošenja II. izmjena i dopuna Plana. Nadalje, u periodu od zadnje novelacije Plana izvršene su izmjene zakonodavnog okvira – Zakona o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19; dalje: Zakon) kao i ostalih sektorskih propisa. Pored navedenog Nositelj izrade, nadležni upravni odjel Grada Korčule, zaprimio je niz inicijativa za pokretanje izmjena i dopuna prostornog plana pravnih i privatnih osoba. Kao što je ranije navedeno, po završetku postupka OPSPUO-a, stvoreni su uvjeti za donošenje Odluke o izradi na vijeću Grada Korčule te su istom određeni sljedeći ciljevi i programska polazišta izrade III. Izmjena i dopuna Plana:

- Usklađenje s PPDNŽ-om
- Usklađenje PPUG s posebnim propisima donesenim od stupanja na snagu PPUG te sa zahtjevima javnopravnih tijela koji će se prikupiti u postupku izrade ID PPUG
- Osnovna usklađenja terminologije PPUG sa Zakonom i Zakonom o gradnji (NN 153/13 i 20/17; dalje: ZG)
- Izrada grafičkog dijela PPUG na katastarskim i topografskim podlogama u službenoj kartografskoj projekciji Republike Hrvatske HTRS96/TM sukladno Uredbi o informacijskom sustavu prostornog uređenja (NN 115/15)

- Preispitivanje te moguće prihvatanje zaprimljenih prijedloga odnosno inicijativa za izradu izmjena i dopuna PPUG temeljem javnog poziva za iskaz interesa za izmjenu i/ili dopunu Prostornog plana uređenja Grada Korčule (KLASA: 350-01/17-01/03, URBROJ: 2138/01-02-18-15, od 6. veljače 2018.) i odgovarajuće stručne analize pristiglih zahtjeva od strane posebnog povjerenstva Grada Korčule za prostorni razvoj te kroz propisani postupak izrade i donošenja ID PPUG, prihvatanje zaprimljenih prijedloga uključuje i točkasta proširenja te zamjene rubnih čestica građevinskih područja, u skladu sa ograničenjima koja proizlaze iz Zakona, PPDNŽ kao i prenamjenu isključivih namjena unutar građevinskih područja naselja
- Poboljšanja određenih prostorno-planskih rješenja PPUG od interesa za razvoj Grada Korčule.

Revizija planskih rješenja u svim dijelovima Plana (kartografskim prikazima, odredbama za provođenje te obrazloženju) nije utjecala, niti mijenjala osnovne konceptualne postavke – polazišta i ciljeve – izvornog Plana već su formulirana i predložena operativnija rješenja, koja na adekvatan način odgovaraju aktualnim potrebama u provedbi Plana, odnosu daljnjem uređenju i razvoju područja Grada Korčule.

I. Polazišta

I.1. Položaj, značaj i posebnosti područja grada u odnosu na prostor i sustav županije i države

I.1.1. Osnovni podaci o stanju u prostoru

Današnje upravno-teritorijalno ustrojstvo Republike Hrvatske uređeno je Ustavom Republike Hrvatske, i među ostalim zakonima, Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN br. 90/92., 29/94. i 10/97.).

Na području bivše Općine Korčula koja je obuhvaćala otok Korčulu i zapadni kraj poluotoka Pelješca, nastale su nove jedinice lokalne samouprave temeljem navedenog zakona i to: Općina Orebić, Grad Korčula, Općina Smokvica, Općina Blato i Općina Vela Luka i Općina Lumbarda. Sve one pripadaju Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

Kopnom Grad Korčula graniči s Općinama Smokvica i Lumbarda, a morem s Općinama Lastovo, Mljet, Orebić, Janjina također Smokvica i Lumbarda. Grad Korčula je najveća teritorijalna jedinica na otoku. U svom sastavu ima grad Korčulu, te statistička naselja Žrnovo, Pupnat, Račišće i Čaru.

Novom administrativnom organizacijom očuvan je središnji položaj grada Korčule u hijerarhiji naselja i jedinica lokalne samouprave na otoku.

Grad Korčula prostire se na 108,2 km², a prema Popisu stanovništva 2001. godine imao je 5889 stanovnika. Prema Popisu stanovništva 1991. godine imao je 6240 stanovnika. Gustoća stanovništva iznosila je 54,43 stanovnika po km² 2001. godine (1991. godine 57,7 stanovnika po km².)

Istovremeno Dubrovačko-neretvanska županija u kojoj je i Grad Korčula, prostire se na 1783,68 km², a prema popisu stanovništva 2001. godine imala je 122870 stanovnika (1991. godine imala je 126329 stanovnika), koji su živjeli u 225 naselja. Srednje naselje Županije imalo je 546 stanovnika (1991. godine 561 stanovnik), a gustoća stanovništva iznosila je 68,88 stanovnika po km² (1991. godine 70,8 stanovnika po km²).

Prema tome Grad Korčula u županijskom prostoru sudjeluje sa 6,1 % površine i 4,8 % stanovništva, a u broju naselja participira sa 2,22 %. Tablica 1.

TABLICA 1. OSNOVNI PODACI O STANJU U PROSTORU

ŽUPANIJA DUBROVAČKO- NERETVANSKA	POVRŠINA		STANOVNICI				STANOVI				DOMAĆINSTVA		GUSTOĆA NASELJENOSTI
GRAD KORČULA			POPIS 1991.		POPIS 2001.		POPIS 1991.		POPIS 2001.		POPI S 1991	POPI S 2001.	2001-
	Km ²	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	Broj	St/Km ²
ŽUPANIJA ukupno	1783,7	100	126329	100	122870	100	48414	100	37345	100	39012	39125	68,88
Gradovi													
Gradovi pojedinačno													

Općine ukupno													
Grad Korčula	108,2	6,1	6240	4,9	5889	4,8	2725	5,6	3204	8,6	1959	1919	54,43

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb, za 1991. i 2001.

Uspoređujući kretanje broja stanovnika uočavamo da stanovništvo Županije u razdoblju 81/71 (indeks 1,07), u razdoblju 91/81 (indeks 1,09) konstantno raste, a u razdoblju 01/91 (indeks 0,97) pada.

Međutim, Grad Korčula je u razdoblju 81/71 pokazao lagani pad svoje populacije (indeks 0,96), da bi u razdoblju 91/81 pokazao rast. U popisnom razdoblju 01/91 pokazao je ponovno lagani pad (indeks 0,94).

Dubrovačko-neretvansku županiju čini pet Gradova i 17 Općina¹. Usporednom analizom sedam odabranih činitelja što zastupaju: kvantitativne, vitalne, dinamičke, društveno-gospodarske i demografske karakteristike Gradova/Općina i time na određen način zrcale njihovo demografsko stanje, moguće je dati razmjerno objektivnu sliku demografske pozicije svakog Grada/Grada promatranog prostora. Ovakva demografska analiza, može ukazati i na eventualne anomalije demografskog stanja te na izvjestan način pruža razmjerno objektivnu (skupnu) prostorno-demografsku sliku pozicije Gradova/Općina (ili naselja) u okviru određenog prostora.

Prikaz na Grafikonu 1 zorno pokazuje hijerarhijski slijed Gradova/Općina Dubrovačko-neretvanske županije. Apcisa prikazuje slijed Gradova/Općina, a ordinata kumulativne vrijednosti diferencija zbroja rangova, jer se ovim matematičkim postupkom jasno mogu grafički uočiti lomovi kontinuiteta funkcije i lako se mogu uočiti grupacije, koje teško možemo prepoznati promatrajući samo slijed brojaka.

Ne ulazeći u dublje analize, ukratko, iz grafikona 1 možemo uočiti hijerarhijski slijed tri izrazito definirane grupacije Gradova/Općina Županije.

Na čelu se nalazi, naravno, Grad Dubrovnik promatran zajedno sa Župom Dubrovačkom kao cjelina. Grad Metković na vrlo je visokom drugom mjestu. Iznenađujuće visoko mjesto ima i Općina Lastovo², a slijede je Gradovi Korčula i Ploče. Svi navedeni čelni Gradovi, odnosno Grada središta su širih prostora, pa i nije čudno što su se izdvojili iz promatranog skupa kao čelna naselja.

Slijedi grupa, koju tvore četiri Grada/Općine, razmjerno još uvijek hijerarhijski dosta visoko smješteni. Sačinjavaju je Grad Opuzen, Općine Orebić, Konavle i Vela Luka. To su manja središta što popunjavaju međuprostore ili su na povoljnim prometnim pozicijama.

Slijedi posljednja, najveća skupina od 12 Općina na čelu s Općinom Trpanj, a na začelju s Općinom Zračblje. Trebalo bi izvršiti detaljniju analizu uzroka određene pozicije svake Općine pojedinačno. U ovoj kvantitativnoj analizi Korčula je u okviru

¹ U ovoj analizi Grad Dubrovnik i Općina Župa Dubrovačka promatrani su kao jedna cjelina, budući naselja Grada Župe Dubrovačke u popisu stanovništva 1991. godine nisu bila iskazana kao samostalna naselja s pridruženim statističkim podacima u službenim publikacijama Državnog zavoda za statistiku. Za tu diferencijaciju trebalo je ući u statističke popisne krugove. Zato navedena analiza koristi 21 jedinicu lokalne samouprave umjesto 22.

² Visoka pozicija Lastova, obzirom na odabrane analizirane pokazatelje, sasvim je logična i odličan je odraz njegove izolirane geografske pozicije. Obzirom na broj stanovnika razmjerno ih dosta radi u uslužnim djelatnostima (jednostavno neke usluge moraju biti), dnevno ne migriraju na rad u druge radne centre, indeks rasta je razmjerno visok (91/81: 1,28) i razmjerno je malo domaćinstava s poljoprivrednim gospodarstvom (18,3%).

Dubrovačko-neretvanske županije smještena dosta visoko. Nalazi se na četvrtom mjestu od 21 promatranog subjekta.

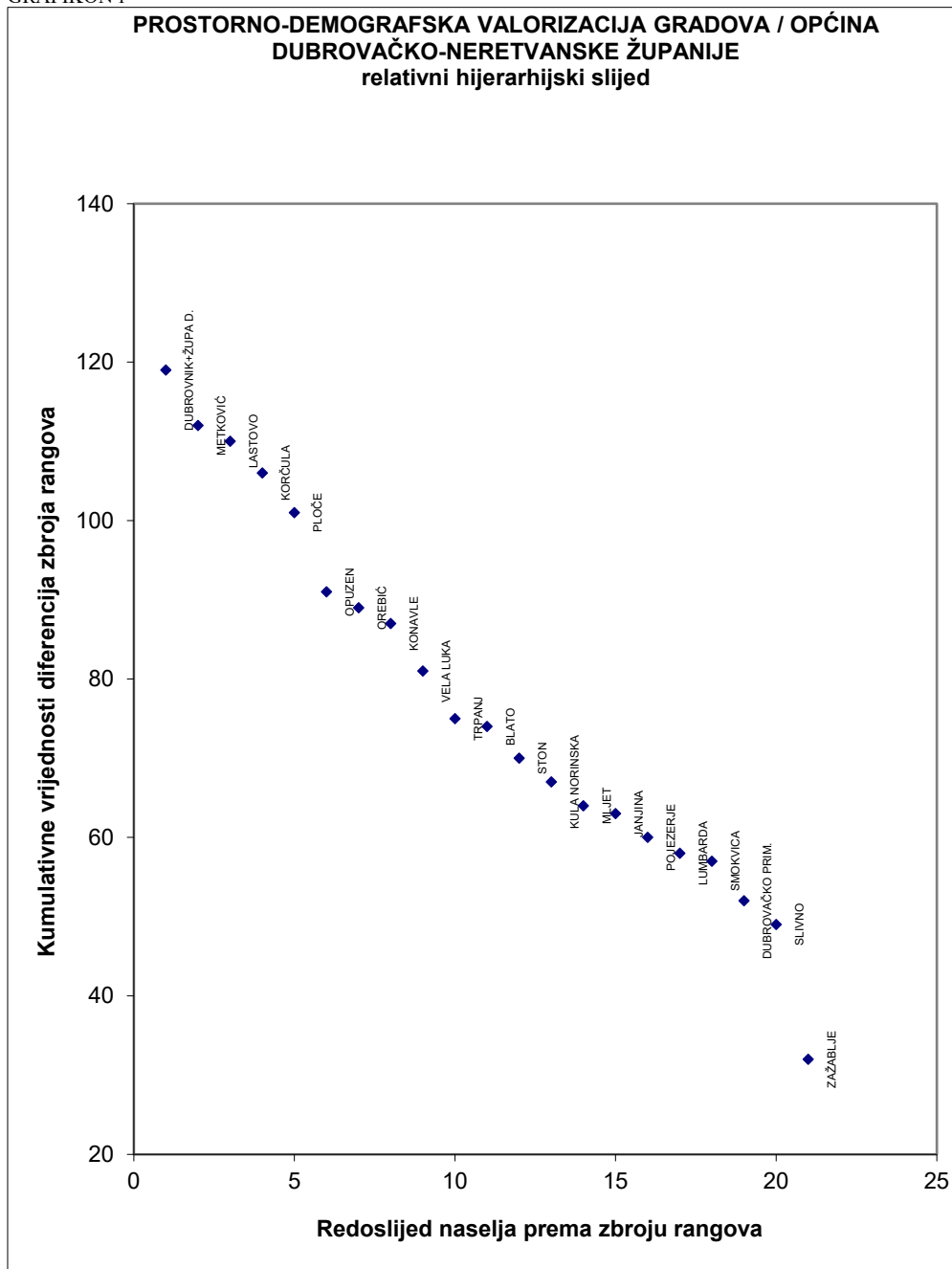
Ovakva pozicija Grada rezultat je najviše vrijednosti dobivenih

I.I.I.I. Smještaj, veličina i geoprometni položaj

Grad Korčula dio je megaregije jadranske Hrvatske kojoj pripada i Dubrovačko-neretvanska županija. U užem smislu ona je dio jugoistočne dalmatinske makroregije s arhipelagom. Južna Dalmacija je najmanji, najuži i najrjeđe naseljeni dio megaregije (Dubrovačko-neretvanska županija po gustoći je inače 14. među županijama i gradom Zagrebom). Čine je otoci Korčula, Lastovo i Mljet od većih te dubrovački arhipelag Elafitskih otoka, poluotok Pelješac, dubrovačko priobalje jugoistočno od poteza Klek - Neum i Konavle do Sutorine. To je jedini dio južnog Hrvatskog primorja koji nema svoju zagoru unutar R. Hrvatske, jer neposredno iza obale prelazi u hercegovački krš R. BiH i primorja Crne Gore.

Svojim oblikom i položajem, južna je Dalmacija u klimatsko - pejzažnom pogledu maritimnija i ugodnija s manje bure, a više juga nego ostali dijelovi Dalmacije na sjeveru. Krš i ovdje prevladava, a tla su veoma skućena i bez stalnih površinskih tekućica. Biljni pokrivač je zagasitiji i osim u kopnenom stonsko-dubrovačkom zaleđu, bujniji nego drugdje u Dalmaciji.

GRAFIKON 1

Prostorni domet jugoistočne Dalmatinske makroregije s arhipelagom, praktično Dubrovačko-neretvanske županije, teži pokrivanju cijele južne Dalmacije, međutim, utjecaj Dubrovnika na rubne predjele makroregije (Korčula, sjeverozapadni dio Pelješca, Lastovo, Ploče) slabiji je od odgovarajućih utjecaja ostalih regionalnih centara u južnome Hrvatskom primorju (Split na npr.). Stoga valja razlikovati prostore uže i šire dubrovačke makroregije. Uži bi obuhvatio prigradsko priobalje s Elafitskim otocima, Župom i Konavlima, a širi gotovo cijelu južnu Dalmaciju, odnosno administrativno gledajući, preostali dio Dubrovačko - neretvanske županije čiji je dio i Grad Korčula.

Grad Korčula smješten u sjeverozapadnom dijelu Županije geografski je dio korčulansko - pelješkog kraja, koji nije jedinstven prostor, već se sastoji od otoka Korčule i poluotoka Pelješca, kojega uska Stonska prevlaka veže sa susjednim kopnom.

Korčulansko - pelješki kraj ima prijelazno obilježje između splitske i dubrovačke regije, jer se zapadni dio Pelješca i otok Korčula nalaze u snažnom utjecaju Splita preko Vela Luke, Trpnja i Ploča, dok istočni Pelješac ulazi u izrazitu gravitacionu zonu Dubrovnika.

Sudbinsku ulogu u životu ovoga prostora imao je njegov položaj dominacije nad Pelješkim i dijelom Neretvanskim kanalom, granični položaj između Venecije i Dubrovnika, te ekonomska snaga i pomorsko značenje Dubrovačke republike.

Prostor jugoistočne Dalmatinske makroregije s arhipelagom u cijelosti je dio Dubrovačko - neretvanske županije, koja je prostorno nešto šira, jer su u nju uključeni i prostori oko gradova Ploče i Opuzen.

Korčula je najjužniji otok srednjodalmatinske otočne skupine, kojoj pripada više po funkcijama i gravitacijom stanovništva nego svojim prirodnim položajem. Korčula se ubraja u naše najveće otoke (276,03 km²). Pelješcu se približila na 1270 metara u predjelu Kneže. Ime iz kojega se oblikovao njen današnji naziv "Korčula" potječe od imena Corecra melaina (nigra), a koji je otok dobio temeljem svog crnog izgleda radi gustih šuma bora i česmine. Konstantin Porfirogenet spominje prvi put u 10 st. slavenski naziv Kurkra ili Krkar.

Na brežuljku Koludert kod samog naselja Lumbarda nađeni su 1877. godine ulomci grčkog natpisa s početka IV stoljeća prije Krista, najstarijeg pisanog spomenika iz naših krajeva. On sadržava psefizmu (odluku) kojom se reguliraju imovinski odnosi grčkih naseljenika na Korčuli i daje popis naseljenika, kojih je bilo vjerojatno više od dvije stotine. Prema ovim nalazima i bilješkama starih pisaca, na mjestu sadašnje Korčule i Lumbarde bile su grčke kolonije. Četiri naselja imaju nazive predslavenskog podrijetla, pa su i najstarija: Čara, Korčula, Lumbarda i Pupnat.

1.1.1.2. Prirodne svojstvenosti kraja

Otok Korčula, na čijem je istočnom dijelu smješten Grad Korčula, istočnije Općina Lumbarda, pripada skupini južno-dalmatinskih otoka. Sjeveroistočno od Grada Korčule prostire se korčulanski arhipelag kojega čini oko 20 otoka, otočića i grebena, od kojih su najznačajniji Badija, Majsan i Vrnik, a pripadaju Gradu Korčuli. Od svih otočića i grebena arhipelaga samo otočić Knežić pripada Općini Lumbarda.

Korčula je građena od vapnenca i dolomita gornje krede. Unutarnji dio otoka (od Žrnova na istoku do Vela Luke na zapadu) izgrađen je od trošnih dolomita, koji su najizrazitiji na zapadnom dijelu otoka. Kroz ostali dio otoka, osim krajnjeg zapadnog dijela, pružaju se dva pojasa rudastih vapnenaca, koji tvore sjevernu i južnu stranu otoka i krajnji istočni dio otoka, koji obuhvaća prostor Lumbarde. Vapnenci i dolomiti mjestimično su prekriveni pleistocnim brečama, pijeskom i crvenicom, koja je taložena u ranije nastalim udubinama. Dominantni su oblici otoka dva niza kraških udolina, koje se od glavne vapnene mase polako spuštaju prema istoku i zapadu. Istočni niz tvore udoline Čarskog, Pupnatskog i Žrnovskog polja te Donje blato, danas u Općini Lumbarda, čija je kota na svega 1,20 m nadmorske visine i koje je podzemno spojeno s morem. Na krajnjem istoku između naselja Lumbarda i poluotoka Ražnjića nalazi se Lumbarsko polje, pokriveno naslagama pijeska, koje su nastale nanosima vjetrova u pleistocenu. U okolici plaže Pržina ove naslage izlaze na samu površinu.

U seizmičkom pogledu otok Korčula djeluje kao potpuno samostalna seizmotektonska jedinica u kojoj seizmička aktivnost nije izražena. No procijenjeno je da je intenzitet seizmičke aktivnosti veći u području od Lumbarde do Blata, nego od Blata do Vela Luke.

Južna i sjeverna (sjeveroistočna) obala Grada imaju sve osobitosti južne i sjeverne obale otoka Korčule, koje su izrazito različite.

Sjeverna obala je relativno niža i pristupačnija te ima nekoliko dobrih manjih uvala (luka i sidrišta: uvale Uš, Banja, Vrbovica, Kneža, Račišće). Ovaj dio obale dobro je razveden s mnogo zaljeva i otočića. Nema strmina, pa se obala blago spušta do 60 m dubine. Obalski kraj izrazito je nastanjeniji od južnog. I naselje Korčula, zajedno sa svojim izdvojenim dijelovima orijentirano je i izgrađeno na sjevernoj obali. Grupa otoka, Badija, Planjak, Vrnik, Gubavac, Knežić i drugi tvore zaljevski prostor uz sjeveroistočnu obalu Grada vrlo povoljan za sidrenje. Tom prostoru orijentiran je samostan na Badiji, brodogradilište u Dominčama, današnje trajektno pristanište linije Korčula - Orebić, a ovom prostoru orijentirano je i samo naselje Korčula svojim istočnim prigradskim površinama.

Južna je obala mnogo strmija i nepristupačnija. Uvale, sidrišta i dvije luke Zavlatica i Brna nisu sigurne. Zaljevi su kratki i izloženi jugu. Strmi odsjeci, 10-30 m visoki, protežu se od Ripne do plaže Pržina u Općini Lumbarda, a nastali su zbog otpornosti stijena, položaja slojeva i djelovanja valova s otvorenog mora. Pržina, poznata plaža u Općini Lumbarda zaljev je kojeg je izgradilo more u pleistocenskim pijescima o čemu je prethodno bilo govora. Ovaj dio obale nije naseljen, ali je odlično zaštićen od bure. Zavalatica, Žitna, Pupnatska luka i Rasohatica na južnoj obali Grada tek su manje zaštićenije uvale izložene jakom jugu i otvorenom moru, koje su danas izvrnute pritisku izgradnje stanovništva, zbog povijesno-geografski i ekonomskih razloga u unutrašnjosti smještenih naselja, koje se nastoji dijelom preseliti na obalu.

Klimatske prilike vrlo su povoljne. Južni položaj i maritimnost ublažavaju termičke ekstreme i klimu čine ugodnom iako ponekad iznenade studeni prodori s kopna. Srednje siječanjske temperature nisu nikad niže od 9,8 °C, dok srpanjske ne prelaze 26,9 °C. Relativno male godišnje amplitude povoljne su za poljoprivredu. Dnevne su amplitude male, a mrazova nema. Dominantni su vjetrovi bura, koja snizuje temperaturu na sjevernoj obali i jugoistočnjak (jugo), koji otežava redovite brodske linije. Po klimatskim karakteristikama razlikuje se južna obala (više temperature, dominantno jugo i visoki valovi) od sjeverne obale (niže temperature, jaka bura i veća naoblaka). Grad Korčula spaja na neki način ova dva klimatski svojstvena prostora.

Zbog poroznosti terena tekućih voda nema niti Grad Korčula, niti cijeli otok. Najveći dio oborinskih voda propada kroz vapnence i ispucane dolomite te teče podzemno. Relativno su značajne samo snažne i kratkotrajne bujice za jakih kiša pretežno na padinama južne obale. To dokazuju brojne vrulje, osobito poslije kiše. Voda je bila ozbiljan problem osobito za istočni dio, koji treba do kraja biti riješen izgradnjom vodoopskrbnog sustava NPKL. Prethodno se istočni dio otoka s Gradom Korčula i Općinom Lumbarda napajao vodom iz izvora iznad Orebića, što je bilo izrazito nedostatno.

Korčula je naš najšumovitiji otok, ali se njegov biljni pokrov promijenio antropogenim utjecajem. Najbolje to potvrđuju toponimi na kojima danas više nema šume. Česmina i

bor sjekli su se za građu brodova, dok je makija uništavana za ogrjev i prehranu stoke. “Brodogradilišta” su bila među prvim izgradnjama (uz crkve i ljetnikovce te manje suburbane stambene gradnje) izvan zidina povijesnog Grada.

Poljodjelske površine Lumbarde i Žrnova najvećma snabdijevaju Korčulu poljoprivrednim proizvodima.

U krajobrazu kraja svojstveno je pružanje kraških udubljenja i polja od Čarskog i Pupnatskog polja, postupno, preko Žrnovskog do Lumbarajskog. Međusobno su razdvojena niskim bilima po kojima se, kao i po padinama brežuljaka koji ih okružuju, nižu podzidani dolci vinograda i maslinika, grupe čempresa i makije, te najvećma grupacije alepskog i crnog bora i hrasta crnike. Taj kultivirani krajolik, usprkos činjenice da možda i nije najtipičniji za otok, jedinstven je spomenik ljudskom radu. Tome osobito treba pridružiti doce žrnovskih vinograda na južnoj obali i doce vinograda okolo Račišća na sjevernoj obali, pa ih kao takve valorizirati unatoč procesu degradacije.

Fitocenološki kraj Grada pripada asocijaciji hrasta crnike, koji je svojstven mediteranskom kraju. Utjecajem abiotskih, ali i biotskih čimbenika na pojedinim mjestima šume su degradirane do stadija gariga, pa i rijetko obraslih kamenjara. Atraktivnost krajolika pojačana je brojnim prethistorijskim gomilama, zbijenim naseljima i zasecima (Čara, Pupnat, Konštar), kapelama i grobljima oivičenim čempresima, malim poljskim kućicama uklopljenim u suhozid dolaca ili pak skladnim sklopovima ladanjskih kuća i ljetnikovaca u bogatijim dijelovima otoka. (Vanka, sv. Nikola). Najkraća, ali i najrazvedenija obala otoka je sjeveroistočna obala od rta Ražnjić do Račišća, koju štite otočići korčulanskog arhipelaga, a koja većim dijelom linije pripada Gradu. Tablica 2.

TABLICA 2. STRUKTURA POLJOPRIVREDNOG I ŠUMSKOG ZEMLJIŠTA U GRADU KORČULA

Općina/otok	Ukupna površina ha	Poljoprivredne površine ha	Obradive površine ha	Oranice ha	Šumsko zemljište ha	neplodno zemljište ha
Grad Korčula	10818	2668	1026	351	7747	402
Otok Korčula ukupno	27583	9928	4486	1658	16712	944

Izvor: OSNOVA KORIŠTENJA I ZAŠTITE PROSTORA ZA GRAD/OPĆINU: KORČULA, BLATO, SMOKVICA I VELA LUKA
Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik, 1995. p:58. Prijedlog.

I.1.2. Prostorno-razvojne i resursne značajke

Potencijal skoro svakog prostora, pa tako i prostora na kojemu se prostire Grad za ukupni gospodarski, društveni i kulturni razvoj zavisi i ogleda se u nekoliko povoljnih, odnosno nepovoljnih čimbenika.

Prvenstveno su to:

- prostor i okoliš sa svojim resursima i elementima koji se u njemu pojavljuju i koji predstavljaju prirodni temelj svakog života i razvitka. Uglavnom su ograničeni i neponovljivi;
- stanovništvo, broj, struktura, raspodjela, osobine, način života i njegove potrebe;

- sustav zajedničkog života stanovništva, mreža ljudskih naselja, manjih središta u mreži seoskih naselja;
- povezanost pojedinih područja Grada međusobno i sa širim državnim prostorom, cestovnim, vodenim, zračnim i drugim infrastrukturnim sustavima;
- postojeće gospodarske jedinice razmještene u prostoru, njihova proizvodna i uslužna funkcija;
- sustav društvenih službi i njihovi objekti, obrazovne, kultura, zdravstvo, socijalna skrb itd.;
- organizacija od države do Grada u svim njenim oblicima, do sustava lokalne uprave i samouprave, koja funkcionalno i hijerarhijski sudjeluje u procesu donošenja odluka važnih za tijek zajedničkog života i razvitka;
- geopolitički položaj, gospodarsko i strateško okruženje.

Posebnim vrijednostima resursima smatraju se:

- zaštićena područja prirode;
- spomenici graditeljske baštine;
- razvedena morska obala;
- resursi: prirodne šume, nezagađena tla, rezerve pitke vode, očuvani kultivirani krajobraz i veliki dio prirodne obale mora.

Grad Korčula raspolaže skoro svim gore navedenim prostornim vrijednostima.

Od svih navedenih čimbenika, prostor i okoliš predstavljaju temeljno i iskonsko bogatstvo i ograničen prirodni izvor te okvir u kojemu su prisutne sve pojave i odvijaju se sve ljudske djelatnosti. Hrvatska ima veoma kvalitetan prostor i okoliš, a nije osobito bogata, strateškim sirovinama i energetske izvorima, pa uslijed toga svaki pristup razvitku, traži da se najracionalnije i najekonomičnije gospodari s okolišem i prostorom, a to se odnosi osobito na prostor Grada, zbog dijelom prostora razmjerno guste naseljenosti i zauzetosti najvrednijeg i najrazvedenijeg dijela obale.

Osim kamena Grad nema drugih sirovina. Nema niti izvora energije, niti pitke vode. Prirodna komponenta prostora, elementi prirodnog i uglavnom (još) sačuvanog tradicijskog kultiviranog i kulturnog krajolika te osobito šumovit predjeli gradski su najvredniji prirodni izvori, vrijedni čuvanja i podobni da budu temelj za prezentaciju prostora Grada u turističkom gospodarstvu.

Činjenica razvitka znanosti, tehnike, tehnologije, proizvodnje i potrošnje i posljedično snažan proces urbanizacije te osobito novi sustav vrijednosti i privatnog vlasništva, ugrozili su prostor i okoliš Grada Korčule, osobito prostor oko naselja Korčula i potez obale do naselja Račišće. To je zahtijevalo novi pragmatičniji pristup planiranju i uređivanju prostora, a on počiva na nekoliko načela:

- Planiranje i uređenje prostora mora obuhvatiti ne samo prostor i njegovo funkcionalno uređenje već treba obuhvatiti i usmjeravati i pojave koje se javljaju u tom prostoru, a očituju se u uočljivim promjenama izgleda prostora.
- Temeljni cilj takvog planiranja prostora je postizanje održivog - trajnog i postojanog - razvoja, koji će koristiti sadašnji prostor i okoliš tako da ne dođe do njegovog nepovratnog uništenja.
- Jedno od osnovnih polazišta modernog pristupa prostornom uređenju jest ravnopravno vrednovanje ciljeva zaštite prostora i okoliša s ciljevima razvitka već u prvoj fazi planskog procesa.

Iz svega proizlazi potreba cjelovitog pristupa zaštiti okoliša. Unatoč destrukciji urbane i ruralne konzistentnosti i primjene općih obrazaca oblikovanja i pojednostavljivanja funkcija i oblika, dijelom su se ipak očuvale povijesne strukture, a još više atraktivni krajobrazi, kao glavna uporišta identiteta Grada. Na žalost, to se uspjelo u razmjerno udaljenijim i manje pristupačnim prostorima Grada.

S gledišta temeljne zadaće uređenja prostora Grada, uvažavajući promjene imovinskopravnog sustava, od važnosti su:

- opasnosti neracionalnog korištenja prostora i
- opasnosti povećanog interesa za izgradnjom na određenim atraktivnim dijelovima obalnog prostora,

U Gradu Korčuli ove su opasnosti prisutne osobito u priobalnim područjima i to u zonama u kojima na južnu obalu izbijaju Čara (uvala Zavalatica), Pupnat (Pupnatska luka, Račišće-Kneža) i Žrnovo (uvala Rasohatica), u prigradskim i priobalnim dijelovima naselja Korčula i osobito na potezu naselje Korčula - naselje Račišće. Izrazito loš primjer izgradnje je uvala Strečica.

Nadalje, vrijednost nekog prostora leži i u njegovoj prometnoj povezanosti s važnijim i većim administrativnim, uslužnim i proizvodnim središtima izvan njega. Tek se tada potencijalni resursni kapaciteti prostora mogu aktivirati. Obzirom na stanje prometnica te prometnih pomorskih veza, gradski prostor nedopustivo je prometno zapostavljen. Iznimno je loše povezan sa svojim, inače udaljenim, županijskim centrom Dubrovnikom. Stoga, štoviše, za neke usluge krajnji zapad otoka Korčule, odnosno Županije čak gravitira Splitu.

Dužinom od 79,7 kilometara (60,5 km kopno, a 19,2 km otoci) 3 more i morska obala u potpunosti prožimaju krajobraz i život ljudi Grada. Gospodarstvo Grada bitnim dijelom turistički orijentirano, vezano je uz komponentu mora. Još uvijek čisto, prozirno i plavo vrijedan je potencijal za poticanje gospodarskog razvoja. More je za Grad značajan prirodni resurs, kako za turističko gospodarstvo, tako i za eventualni razvoj marikulture, a što još nije znanstveno istraženo. More i njegova ekološka ranjivost zahtijevaju dodatne napore zaštite, kao od izgradnje i uništavanja preostalih obalnih prostora, tako i

³ Podatak dobiven iz digitalizirane karte u mjerilu 1:25000.

u sprječavanju njegovog zagađenja ispuštanjem svekolikog otpada čime se posredno štiti njegova fauna i flora

1.1.3. Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja i ocjena važećih prostornih planova

1.1.3.1. Pokrivenost područja Grada prostornim planovima

Za područje Grada, danas su formalno na snazi dokumenti prostornog uređenja šireg područja:

1. Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/17).
2. Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (NN 50/99, 84/13).
3. Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije, Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 6/03., 3/05.-uskl., 3/06.*, 7/10., 4/12.-isp., 9/13., 2/15.-uskl., 7/16., 2/19., 6/19.-pročišćeni tekst, 03/20. i 12/20.-pročišćeni tekst; *-Presuda Visokog upravnog suda RH Br:Usoz-96/2012-8 od 28.11.2014., "Narodne novine", br. 10/15. od 28.1.2015.; dalje: PPDNŽ).

Važeći prostorni planovi užih područja odgovaraju razvojnim potrebama Grada. Ipak, postoji potreba za veću pokrivenost Grada prostornim planovima užih područja kako za neuređene dijelove građevinskih područja tako i za područja vrijednih zaštićenih prostornih cjelina te izgrađene dijelove građevinskih područja predviđene za urbanu preobrazbu.

1.1.4. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske, gospodarske i prostorne pokazatelje

1.1.4.1. Ocjena demografskog stanja

Kretanje broja stanovnika

U Gradu Korčuli, prema Popisu stanovništva 2001. godine živjelo je 5889 stanovnika što je 204 stanovnika više nego 1948. godine. Istovremeno u naselju Korčula 2001. godine živjelo je 3126 stanovnika što je 1348 stanovnika više nego 1948. godine. Nasuprot tome, ostala naselja Grada Korčule iskazala su znatan pad. U njima je 1948. godine živjelo 3907 stanovnika, a 2001. godine svega 2763 stanovnika što je apsolutni pad od 1144 stanovnika. (Tablica 4 i 20).

Interesantno je još upozoriti i na Grafikon 2 koji predstavlja grafičku interpretaciju podataka iz Tablice 4. Uočljiv je značajan i stalan rast naselja Korčula od Popisa 1961. godine do 1991. godine uz istovremeni pad broja stanovnika preostalog dijela Grada, tako da danas naselje Korčula ima više stanovnika od ostalog dijela Grada. No u zadnjem popisnom razdoblju i naselje Korčula iskazuje pad.

Na kretanje ukupnog broja stanovnika Općine bitno utječu kako prirodno kretanje stanovništva (priraštaj) (Tablica 5), tako i prostorna pokretljivost stanovništva

(migracije), odnosno u našem slučaju popisom ustanovljeno kretanje stanovništva (Tablice 6 i 7) ⁴.

Obzirom na minimalne promjene u broju stanovnika u razdoblju 01/91 u narednim analizama za potrebe izrade Izmjena i dopuna prostornog plana uređenja Grada Korčule dijelom bi se zadržali podaci iz Popisa stanovništva 1991. godine.

Podaci iz Tablice 5. ukazuju da je tip općeg kretanja stanovništva Grada Korčule u razdoblju od 1994. do 1998. godine pretežito regeneracija imigracijom i ekspanzija imigracijom, što se osobito odnosi na naselje Korčulu. Grad Korčula je u navedenom razdoblju imao slijedeće tipove općeg kretanja stanovništva:

Tip općeg kretanja stanovništva za naselje Korčulu nosi obilježje ekspanzije imigracijom (I1) u cijelom promatranom razdoblju. Obilježje općeg kretanja stanovništva dijela Grada bez naselja Korčule ima svojstva slabe regeneracije imigracijom (I2), osim 1994. godine kada je to kretanje imalo obilježje emigracije (E1).

Posebnost 1994. godine leži u činjenici velikog skoka u broju rođenih te godine, kako u naselju Korčula, tako i u cijelom prostoru Grada Korčule. Također se uočava, već utvrđeni brži rast naselja Korčula u odnosu na preostali prostor Grada.

Iz podataka Popisa stanovništva 1991. i 2001. godine o migracijskim obilježjima stanovništva Grada (Tablice 6 i 7) uočavamo da u Gradu živi 39,1% doseljenog stanovništva 1991. godine, a 42,1% 2001. godine. Da od rođenja u Gradu živi prema popisu 1991. godine 60,9% stanovništva i da taj postotak pada prema popisu 2001. godine na 57,8%. Od doseljenih stanovnika 16,6% je stanovništvo doseljeno iz bivše općine Korčula prema Popisu 1991. godine, a taj je broj prema Popisu 2001. znatno opao i iznosi svega 9,8%, što znači da stanovništvo Grada započinje preferirati stanovanje izvan naselja Korčula.

Iz rečenog proizlazi da Grad, a osobito naselje Korčula imaju /neke/ osobite potencijale kojima mogu privući stanovništvo u svoj prostor. Ustanovljeni tipovi općeg kretanja stanovništva Općine odraz su cjelokupnog društveno-gospodarskog razvoja prostora koji ima utjecaja i na demografske procese.

TABLICA 4. KRETANJE BROJA STANOVNIKA GRADA KORČULE U RAZDOBLJU 1931. – 2001.

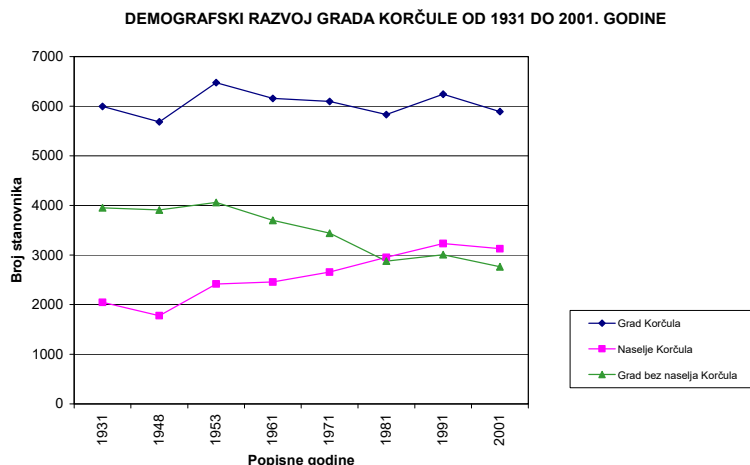
Grad					Središte Grada - naselje Korčula					Grad bez naselja Korčula			
Popis na godina	Broj stanovnika	Promjena aps.	Promjena %	Indeks	Broj stanovnika	Promjena aps.	Promjena %	Indeks	Relativni udio u općini	Broj stanovnika	Promjena aps.	Promjena %	Indeks
1931	5996				2045				34,11	3951			
1948	5685	-311	-5,2	0,95	1778	-267	-13,1	0,87	31,28	3907	-44	-1,11	0,99
1953	6474	789	13,9	1,14	2414	636	35,8	1,36	37,29	4060	153	3,92	1,04
1961	6157	-317	-4,9	0,95	2458	44	1,8	1,02	39,92	3699	-361	-8,89	0,91
1971	6097	-60	-1,0	0,99	2657	199	8,1	1,08	43,58	3440	-259	-7,00	0,93
1981	5829	-268	-4,4	0,96	2953	296	11,1	1,11	50,66	2876	-564	-16,4	0,84
1991	6240	411	7,1	1,07	3232	279	9,4	1,09	51,79	3008	132	4,59	1,05
2001	5889	-351	-5,6	0,94	3126	-106	-3,3	0,97	53,08	2763	-245	-8,14	0,92

⁴ FRIGANOVIĆ, M: "DEMOGRAFIJA, STANOVNIŠTVO SVIJETA", Školska knjiga, Zagreb, 1990., p.102.

1948- 2001	204	3,6	1,04	1348	75,82	1,76	-1144	-29,3	0,71
---------------	-----	-----	------	------	-------	------	-------	-------	------

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

GRAFIKON 2.

More, kvalitete prostora, klima i krajobraz vrijednosti su koje privlače ljude. Sve bolja prometna povezanost sa središnjim dijelovima države ovaj će prostor učiniti još privlačnijim. To, ne mora odmah značiti i probitke. Radije bi kazali da će bolje prometno povezivanje, koje je u budućnosti neminovno i koje će umanjiti izoliranost otoka, donijeti neke probleme i opasnosti koje bi u slučaju nepravovremenog odgovora mogli umanjiti navedene prostorne vrijednosti, koje danas tako izrazito privlače.

Struktura stanovništva

Spolna i dobna struktura

Dobna struktura odražava društveno-gospodarska zbivanja i političke prilike u prošlosti, a daje temelj za razumijevanje daljnjih mogućnosti reprodukcije stanovništva i neke važne činjenice na temelju kojih je moguće planiranje gospodarskog razvoja.

U spolnoj strukturi stanovništva gledajući cjelokupnu populaciju Grada, prema popisu 2001. godine, ženskog dijela populacije ima 2,9% više od muškog, pa možemo kazati da je u Gradu praktično jednak udio muškaraca i žena. Međutim, u dobnim skupinama do dobne skupine od 65-69 godina ipak konstantno lagano, ali jasno prevladava muški dio populacije. I u starim dobnim skupinama postotni udio ženskog i muškog dijela populacije je podjednak. (Tablica 8.).

TABLICA 5. STRUKTURA KRETANJA STANOVNIŠTVA GRADA KORČULE ZA RAZDOBLJE 1993 - 1996. GODINA

Grad Korčula										
Godište		1981	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
BROJ STANOVNIKA	Aps.	5829	6240	6281	6322	6363	6404	6446	6487	6528
ROĐENI	Aps.					103	68	66	69	55
UMRLI	Aps.					76	90	77	82	66
PRIRODNI PRIRAŠTAJ	Aps.					27	-22	-11	-13	-11
STVARNI RAST STANOVNIŠTVA	Aps.					41	41	41	41	41
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	Aps.					14	63	52	54	52
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	%					2,2	9,9	8,1	8,3	8,0

III. IZMJENE I DOPUNE PROSTORNOG PLANA UREĐENJA GRADA KORČULE | PRIJEDLOG

STOPA PRIRODNOG KRETANJA.	%					4,2	-3,4	-1,7	-2,0	-1,7
STOPA POPISOM UTVRĐ KRETANJA	%					6,5	6,4	6,4	6,3	6,3
Naselje Korčula										
Godište		1981	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
BROJ STANOVNIKA	Aps.	2953	3232	3260	3288	3316	3344	3372	3399	3427
ROĐENI	Aps.					46	41	49	43	35
UMRLI	Aps.					37	37	34	38	30
PRIRODNI PRIRAŠTAJ	Aps.					9	4	15	5	5
STVARNI RAST STANOVNIŠTVA	Aps.					28	28	28	28	28
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	Aps.					19	24	13	23	23
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	%					5,7	7,1	3,8	6,7	6,7
STOPA PRIRODNOG KRETANJA.	%					2,7	1,2	4,4	1,5	1,5
STOPA POPISOM UTVRĐ KRETANJA	%					8,4	8,3	8,3	8,2	8,1
Grad Korčula bez naselja Korčula										
Godište		1981	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
BROJ STANOVNIKA	Aps.	2876	3008	3021	3034	3048	3061	3074	3087	3100
ROĐENI	Aps.					57	27	17	26	20
UMRLI	Aps.					39	53	43	44	36
PRIRODNI PRIRAŠTAJ	Aps.					18	-26	-26	-18	-16
STVARNI RAST STANOVNIŠTVA	Aps.					13	13	13	13	13
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	Aps.					-5	39	39	31	29
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	%					-1,6	12,8	12,8	10,1	9,4
STOPA PRIRODNOG KRETANJA.	%					5,9	-8,5	-8,5	-5,8	-5,2
STOPA POPISOM UTVRĐ KRETANJA	%					4,3	4,3	4,3	4,3	4,3

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Prostorni obuhvat / godište	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.
Grad Korčula	Ekspanzija imigracijom	Regeneracija imigracijom	Regeneracija imigracijom	Regeneracija imigracijom	Regeneracija imigracijom
	I1	I2	I2	I2	I2
Naselje Korčula	Ekspanzija imigracijom	Ekspanzija imigracijom	Ekspanzija imigracijom	Ekspanzija imigracijom	Ekspanzija imigracijom
	I1	I1	I1	I1	I1
Grad bez naselja Korčule	Emigracija	Slaba regeneracija imigracijom	Slaba regeneracija imigracijom	Slaba regeneracija imigracijom	Slaba regeneracija imigracijom
	E1	I3	I3	I3	I3

TABLICA 6. MIGRACIJSKA OBILJEŽJA STANOVNIŠTVA GRADA KORČULE 1991. GODINE

Br oj	Naselje	Broj stanov- nika 1991.	Od rođenja stanuje u istom mjestu	Doseljeno stanovništvo	Doseljeno iz iste općine (bivše)	Doseljeno iz druge općine (izvan bivše)	Doseljeno iz druge države i ostalo
			Aps. %	Aps. %	Aps. %	Aps. %	Aps. %
1	ČARA	797	650 81,6	147 18,4	60 7,5	41 5,1	46 5,8
2	KORČULA	3232	1449 44,8	1783 55,2	746 23,1	689 21,3	348 10,8
3	PUPNAT	488	400 82,0	88 18,0	44 9,0	24 4,9	20 4,1
4	RACIŠĆE	456	371 81,4	85 18,6	40 8,8	34 7,5	11 2,4

5	ŽRNOVO	1267	929	73,3	338	26,7	147	11,6	81	6,4	110	8,7
	GRAD	6240	3799	60,9	2441	39,1	1037	16,6	869	13,9	535	8,6
	1991. godine											
	GRAD	5889	3404	57,8	2480	42,1	575	9,8	1226	20,8	653	11,1
	2001. godine											

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 7. ODNOS IZMEĐU MIGRACIJSKIH OBILJEŽJA STANOVNIŠTVA GRADA KORČULE I NASELJA KORČULA 1991. GODINE

Obilježje	Grad			Središnje naselje Korčula			Grad bez središta		
	Aps.	%	%	Aps.	%	%	Aps.	%	%
UKUPNO STANOVNIKA	6240	100,0		3232	100,0		3008	100,0	
OD ROĐENJA STANUJE U ISTOM NASELJU	3799	60,9		1449	44,8		2350	78,1	
UKUP. DOSELJ. DO 91.g.	2441	39,1	100,0	1783	55,2	100,0	658	21,9	100,0
IZ ISTE OPĆINE (bivše)	1037		42,5	746		41,8	291		44,2
IZ DRUGE OPĆINE RH	869		35,6	689		38,6	180		27,4
OSTALO	535		21,9	348		19,5	187		28,4
.									
1940. I PRIJE	74		3,0	56		3,1	18		2,7
1941-1945.	46		1,9	32		1,8	14		2,1
1946-1960.	488		20,0	419		23,5	69		10,5
1961-1970.	349		14,3	282		15,8	67		10,2
1971-1980.	594		24,3	429		24,1	165		25,1
1981-1985	316			217			99		
1986-1991	437			274			163		
1981-1991	753		30,8	491		27,5	262		39,8
Ostalo	137		5,6	74		4,2	63		9,6
UKUP. DOSELJ. DO 91.g.	2441		100,0	1783		100,0	658		100,0

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb

Dobna struktura stanovništva Grada po velikim dobnim skupinama prema popisu stanovništva 2001. godine (Tablica 9.) pokazuje da je približno polovica populacije Grada u dobnoj skupini od 20-59 godina (52,2%), te da su dobna skupina od 0-19 i dobna skupina 60 + podjednake. Stoga je i indeks starosti stanovništva Grada ipak vrlo nepovoljan i iznosi 1,01 (1991 godine iznosi 0,75). Ova njegova vrijednost ukazuje na razmjerno staro stanovništvo. Poradi podjednagog broja muškaraca i žena, a manjeg broja muškaraca u starijim dobnim razredima to je i indeks starosti muškog dijela stanovništva 0,85 (1991 godine iznosi 0,63) razmjerno povoljniji od indeksa starosti ženskog dijela stanovništva 1,17 (1991 godine iznosi 0,86) iako su oba indeksa vrlo nepovoljna, osobito ženskog dijela populacije. (Tablice 8 i 9).

TABLICA 8. DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA GRADA KORČULE 2001. GODINE

Dobne skupine	Muškarci		Žene		Ukupno	
	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	Višak % (+)M (-)Ž
0-4	156	2,6	123	2,1	279	0,5
5-9	175	2,9	155	2,6	330	0,3
10-14	201	3,4	188	3,2	389	0,2
15-19	182	3,0	212	3,6	394	-0,6
20-24	211	3,5	200	3,4	411	0,1
25-29	178	3,0	161	2,7	339	0,2
30-34	167	2,8	159	2,7	326	0,1

35-39	186	3,1	207	3,5	393	-0,4
40-44	232	3,9	219	3,7	451	0,1
45-49	237	4,0	244	4,1	481	-0,2
50-54	251	4,2	192	3,3	443	0,9
55-59	98	1,6	134	2,3	232	-0,6
60-64	151	2,5	175	3,0	326	-0,5
65-69	166	2,8	180	3,1	346	-0,3
70-74	121	2,0	145	2,5	266	-0,4
75 i više	170	2,8	294	5,0	464	-2,2
Nepoznato	6	0,1	13	0,2	19	
Ukupno	2888	48,1	3001	51,0	5889	-2,8

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 9. DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA GRADA KORČULE PO VELIKIM DOBNIM SKUPINAMA 2001. GODINE

Dobne skupine	Muško stanovništvo		Žensko stanovništvo		Ukupno stanovništvo	
	Aps.M	%M	Aps.Ž	%Ž	Aps.U	%U
0-19	714	12,1	678	11,5	1392	23,6
20-59	1560	26,5	1516	25,7	3076	52,2
60 +	608	10,3	794	13,5	1402	23,8
Ostalo	6		13		19	0,3
Ukupno	2888	49,0	3001	51,0	5889	100,0
Indeks starosti	0,85		1,17		1,01	

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

U pravilu, ona naselja koja imaju konstantan demografski nazadak imaju i nepovoljan odnos starosnih razreda. Ako se uzme da je vrijednost indeksa 0,4 granična vrijednost, koja određuje što se u budućnosti može očekivati u razvoju naselja (Grada), tada sva naselja koja premašuju vrijednost navedenog indeksa mogu očekivati manje ili više negativnu tendenciju demografskog razvoja. Indeks starosti na razini Općine iznosi 1,01 što je izrazito nepovoljno.

Temeljem prethodno već rečenog moglo bi se zaključiti da u prostor naselja Korčula i u Grad Korčulu doseljavaju pretežito stariji ljudi.

TABLICA 10. DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA GRADA KORČULE PO VELIKIM DOBNIM SKUPINAMA I NASELJIMA 1991. GODINE

Broj j	Naselje	Broj stanov.	0-19			20-59		60 +		Nepoznato		Indeks
			Aps.	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	
1	ČARA	797	236	29,6		407	51,1	144	18,1	10	1,3	0,61
2	KORČULA	3232	895	27,7		1770	54,8	542	16,8	25	0,8	0,61
3	PUPNAT	488	114	23,4		251	51,4	121	24,8	2	0,4	1,06
4	RAČIŠĆE	456	105	23,0		228	50,0	119	26,1	4	0,9	1,13
5	ŽRNOVO	1267	324	25,6		612	48,3	326	25,7	5	0,4	1,01
	UKUPNO	6240	1674	26,8		3268	52,4	1252	20,1	46	0,7	0,75

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.,

Gospodarska struktura

Obzirom na, u dosadašnjoj analizi, neznatne promjene koje su se dogodile u popisnom razdoblju 01/91, u daljnjem prikazu zadržat ćemo se na analizi podataka Popisa 1991.

godine izvršene u Prostornom planu uređenja Grada Korčule iz 2003. godine, a u nedostatku podataka Popisa 2011. koji tek treba uslijediti i koji će, obzirom na odmak od Popisa 1991. godine, sigurno pokazati sgnifikantnije pomake.

Dakle, prema popisu stanovništva 1991. godine od ukupnog broja stanovnika Grada bilo je 37,05% aktivnih, 36,89% uzdržavanih, a čak 18,57% s osobnim izvorima prihoda. (Tablica:11). Iz iste tablice vidimo da je odnos primarnih, sekundarnih i tercijarnih djelatnosti izrazito nejednak.

Primarne su djelatnosti najslabije zastupljene. Zastupljene su sa svega 2,51% aktivnog stanovništva koje pretežito radi u poljodjelstvu i ribarstvu.

Slijede sekundarne djelatnosti sa značajnih 18,12% od aktivnog stanovništva. Stanovništvo ovoga sektora djelatnosti skoro je u cijelosti aktivno u djelatnostima industrije, a tek manjim dijelom u građevinarstvu.

Aktivno stanovništvo što obavlja djelatnost najviše je zastupljeno u tercijarnim djelatnostima sa značajnih 68,30% stanovništva. U okviru ove grupe djelatnosti skoro su podjednako zastupljene djelatnosti ugostiteljstva i turizma 16,74%, prometa i veza 13,62% i trgovine 11,33%. Preostale djelatnosti podjednako su zastupljene bez izrazite dominacije neke. Tablica 11.

Razmjerno mali postotak stanovništva u primarnim djelatnostima, tek nešto jači sekundarni sektor i izrazito jak tercijarni sektor ukazuju na središnju važnost naselja Korčula i izvjesnu laganu funkcionalnu usmjerenost prema ugostiteljstvu i turizmu.. To ujedno znači da u Gradu postoji slaba vezanost za djelatnosti poljodjelstva.

Nisu bili pristupačni podaci o zaposlenim u tercijarnim djelatnostima prema mjestu rada na temelju čega bi se mogao utvrditi stupanj relativne opremljenosti uslugama naselja Grada, već su ti podaci bili pristupačni samo prema mjestu stanovanja (Tablica: 12). Zato se tek može samo pretpostaviti (doduše s velikom vjerojatnošću), da je koncentracija zaposlenih, odnosno radnih mjesta, pa prema tome i onih zaposlenih u tercijarnim djelatnostima (49,18%) u gradskom središtu što je očit odraz njegove središnje važnosti. Tablica 12.

TABLICA 11. EKONOMSKA STRUKTURA AKTIVNOG STANOVNIŠTVA GRADA KORČULE 1991. GODINE

DJELATNOST	Aps.	%	%
UKUPNO STANOVNIŠTVO	6240	100,00	
I AKTIVNO STANOVNIŠTVO SVEGA	2312	37,05	100,00
AKTIVNO STANOVNIŠTVO ŠTO OBAVLJA DJELAT.	2076		
1. PRIMARNE DJELATNOSTI	58		2,51
a) Poljoprivreda i ribarstvo	43		1,86
b) Šumarstvo	4		0,17
c) Vodoprivreda	11		0,48
2. SEKUNDARNE DJELATNOSTI	419		18,12
a) Industrija i rudarstvo	356		15,40
b) Građevinarstvo	63		2,72
3. TERCIJARNE DJELATNOSTI	1579		68,30
a) Promet i veze	315		13,62
b) Trgovina	262		11,33
c) Ugostiteljstvo i turizam	387		16,74
d) Obrtništvo i osobne usluge	77		3,33
e) Komunalne i stambene djelatnosti	21		0,91
f) Financijske, tehničke i poslovne usluge	41		1,77
g) Obrazovanje, znanost, kultura i informacije	127		5,49

h) Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	136	5,88
i) Tijela državne vlasti, lokalna samoupr., fondovi i sl.	213	9,21
4. NERAZVRSTANO	20	0,87
AKTIVNO STANOVNIŠTVO ŠTO NE OBAVLJA DJELAT.	236	10,21
II OSOBE S OSOBNIM PRIHODOM SVEGA	1159	18,57
III UZDRŽAVANO STANOVNIŠTVO SVEGA	2302	36,89
IV U INOZEMSTVU	467	7,48
V NEDEFINIRANO	0	0,00

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 12. EKONOMSKA STRUKTURA AKTIVNOG STANOVNIŠTVA KOJE OBAVLJA DJELATNOST PO NASELJIMA GRADA KORČULE 1991. GODINE

Naselje														
Broj naselja		Broj stanovnika ukupno		Aktivno stanovništvo svega		što obavlja djelatnost ukupno		Aktivno stanovništvo		Primarne djelatnosti		Sekundarne djelatnosti		U tercijaru od aktivnih što obavlja djelatnost
		Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	
1	ČARA	797		207		186	100,0	15	8,1	63	33,9	105	56,5	3
2	KORČULA	3232		1370		1237	100,0	16	1,3	188	15,2	1021	82,5	12
3	PUPNAT	488		155		138	100,0	2	1,4	45	32,6	91	65,9	0
4	RAČIŠĆE	456		123		108	100,0	4	3,7	8	7,4	94	87,0	2
5	ŽRNOVO	1267		457		407	100,0	21	5,2	115	28,3	268	65,8	3
	UKUPNO	6240		2312		2076	100,0	58	2,8	419	20,2	1579	76,1	20

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Iz raspoloživih podataka nije moguće sasvim točno utvrditi dio radnika (od aktivnog stanovništva što obavlja djelatnost) koji ostaje na radu u Gradu, odnosno, dio koji putuje na rad u radne centre izvan današnjeg Grada. U okviru današnjeg Grada Korčule ostaje raditi u naselju stanovanja 65,3%. Na rad u druga mjesta putuje 34,7% radnika, a od toga čak 95,7% u drugo mjesto iste (bivše) općine. Vrijednosti “rade u drugom mjestu iste općine” u stvari su vrijednosti za “rad u drugom mjestu” nekadašnje općine, u kojoj od onih radnika što rade u drugom mjestu, radi rečenih 95,7%.

Broj dnevnih migranata u Gradu iznosi prihvatljivih 28,6%. Najviše ih ima iz Žrnova 85,2% što je sasvim jasno, slijedi Pupnat 73,3%, Račišće 49,5% i Čara sa 45,7% migranata. Korčula, naravno ima najmanji broj od zanemarivih 0,7% što opet ukazuje na njenu radnu privlačnost. Tablica: 13.

U nemogućnosti da se od Državnog zavoda za statistiku pribave podaci o izvoru prihoda domaćinstava za 1991. godinu, moraju se donositi zaključci na posredan način. Dakle, uzimajući u obzir da je u Gradu u primarnim djelatnostima zaposleno svega 2,51% od aktivnog stanovništva, a što se sasvim slaže s podacima prikazanim u Tablici 14 obavlja zanimanje na gospodarstvu (0,48%), te da je u odnosu na taj podatak razmjerno mnogo domaćinstava s gospodarstvom, čak 21,5 %, Tablica 15, a temeljem već prethodno prikazanih podataka, za zaključiti je da je u Gradu još uvijek razmjerno dosta domaćinstava s mješovitom izvorom prihoda, odnosno da je skoro četvrtina

domaćinstava Grada još uvijek jednom nogom vezano za zemlju i dodatne prihode sa zemlje.

TABLICA 13. RADNICI GRADA KORČULE PREMA MJESTU RADA PO NASELJIMA 1991. GODINE

Broj naselja	Naselje																													
	Broj stanovnika ukupno	Stanovništvo u zemlji svega		Aktivno stanovništvo što obavlja djelatnost svega		Radnici svega		Radnici svega postotak od ukupnog st		Rade u mjestu stanovanja		Rade u mjestu stanovanja post od radnika svega		Rade u drugom mjestu ukupno		Od toga rade u drugom mjestu iste općine (bivše)		U drugoj općini RH		U inozemstvu		Dnevni migranti		Dnevni migranti postotak od radnika svega		Rade u mjestu stanovanja. Postotak od aktivnog stan		Radnici od aktivnog stanovništva što obavlja		
	Ap s.	Ap s.	%	Ap s.	%	Ap s.	%	Ap s.	%	Ap s.	%	Ap s.	%	Ap s.	%	Ap s.	%	Ap s.	%	Ap s.	%	Ap s.	%	Ap s.	%	Ap s.	%	Ap s.	%	
1	ČARA	79	593	186	173	21,7	86	49,7	87	50,3	85	97,7	2	0	79	45,7	46,2	93,0												
2	KORČULA	323	30	123	112	34,7	109	97,7	30	2,7	11	36,7	15	2	8	0,7	88,3	90,70												
3	PUPNAT	488	457	138	135	27,7	6	4,4	129	95,6	125	96,9	4	0	99	73,3	4,3	97,83												
4	RACIŠĆE	456	418	108	101	22,1	16	15,8	85	84,2	84	98,8	0	1	50	49,5	14,8	93,52												
5	ŽRNOVO	126	121	407	357	28,2	32	9,0	325	91,0	323	99,4	0	0	30	85,2	7,9	87,71												
	UKUPNO	624	577	207	188	30,3	123	65,2	65	34,7	62	95,8	21	3	54	28,0	59,3	90,94												

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Obrazovna struktura

Od ukupnog broja stanovnika Grada čak 42,7% stanovnika ima srednje, više i visoko obrazovanje. To je podatak koji, ako se dopuni s prethodnim analizama, osobito analizama po sektorima djelatnosti, pokazuje sukladnost s brojem zaposlenih u uslužnim djelatnostima (tercijaru). Ukazuje i na činjenicu da je brojnost aktivnih u sektoru terciarnih djelatnosti osobito u okviru dobro kvalificirane radne snage. Tablica 16.

TABLICA 14. POLJOPRIVREDNO STANOVNIŠTVO GRADA PREMA AKTIVNOSTI 1991. GODINE S POSTOTKOM UDJELA AKTIVNOG POLJOPRIVREDNOG STANOVNIŠTVA U UKUPNOM STANOVNIŠTVU NASELJA

Naselje													
	Broj stanovnika	Aktivno stanovništvo svega		Aktivno stanovništvo što obavlja djelatnost svega		Ukupno poljoprivredno stanovništvo svega		Ukupno nepoljoprivredno stanovništvo		Aktivno poljoprivredno stanovništvo gospodarstvu		Obavlja zanimanje na	
		Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%
1	ČARA	797	207	186	29	768	14	11	5,31	15	3,6	7,5	6,763
2	KORČULA	3232	1370	1237	21	3211	9	7	0,51	12	0,6	0,7	0,657
3	PUPNAT	488	155	138	3	485	2	2	1,29	1	0,6	1,4	1,290
4	RACIŠĆE	456	123	108	5	451	2	1	0,81	3	1,1	1,9	1,626
5	ŽRNOVO	1267	457	407	31	1236	22	16	3,50	9	2,4	5,4	4,814
	UKUPNO	6240	2312	2076	29	6211	14	11	0,48	15	0,5	0,7	0,606

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 15. BROJ DOMAĆINSTAVA I DOMAĆINSTVA PREMA POSJEDOVANJU POLJOPRIVREDNOG GOSPODARSTVA GRADA KORČULE PO NASELJIMA 1991. GODINE S POSTOTKOM DOMAĆINSTAVA S POLJOPRIVREDNIM GOSPODARSTVOM

POSJETIVANJE I GOSPODARSTVO								
Broj	Naselje	Broj stanovnika	Ukupan broj domaćinstava	Prosječni broj članova domaćinstva	Ima gospodarstvo		Nema gospodarstvo	
		Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	%	Aps.	%
1	ČARA	797	232	3,4	117	50,4	115	49,6
2	KORČULA	3232	1031	3,1	15	1,5	1016	98,5
3	PUPNAT	488	142	3,4	88	62,0	54	38,0
4	RAČIŠĆE	456	145	3,1	46	31,7	99	68,3
5	ŽRNOVO	1267	409	3,1	155	37,9	254	62,1
	UKUPNO	6240	1959	3,2	421	21,5	1538	78,5

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 16. STANOVNIŠTVO GRADA KORČULE STARO 15 I VIŠE GODINA PREMA ŠKOLSKOJ SPREMI 1991. GODINE

Opć. nova	Naselje	Stanovništvo ukupno	Staro 15 i više godina ukupno	Bez školske spreme ukupno	Osnov no obraz ovanje	Srednj e obraz ovanje	Više obraz ovanje	Visok o obraz ovanje	Nep ozn ato	Srednje + više + visoko obrazovanje
		Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	%
1	ČARA	295	245	10	57	78	11	7	0	32,54
2	KORČULA	72	57	3	10	23	0	0	0	31,94
3	PUPNAT	88	64	1	13	23	4	1	0	31,82
4	RAČIŠĆE	32	22	4	3	8	1	1	0	31,25
5	ŽRNOVO	13	12	1	1	3	0	1	0	30,77
	UKUPNO	500	400	19	84	135	16	10	0	32,20

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb

Struktura stambenog prostora

Struktura stambenog prostora Grada potvrđuje njenu nižu do umjerenu atraktivnost za odmor i rekreaciju. U Gradu je registrirano 2725 stambenih jedinica. Od navedenog broja 1820 je stalno nastanjenih (66,8%), a 405 stambenih jedinica ili 14,9% namijenjeno je povremenom boravku, odnosno odmoru i rekreaciji. Tablica: 17.

TABLICA 17. STANOVI PREMA KORIŠTENJU I STANDARD STANOVANJA GRADA KORČULE 1991. GODINE

Broj	Naselje	Broj stanovnika	Površina stanova m2	Ukupan broj stanova Aps.	Nastanjeni	Privremeno nastanjeni	Napušteni	Za odmor i rekreaciju	Za sezonske radove	Isključivo za djelatnost	Broj osoba po stanu st/osob	Broj m2 po osobi osob/m2	Broj stanova za odmor u odnosu na ukupan broj stanova
1	ČARA	797	24832	313	190	68	4	42	1	8	2,55	31,16	13,42
2	KORČULA	3232	105335	1394	968	142	37	219	4	24	2,32	32,59	15,71
3	PUPNAT	488	14474	153	130	2	0	21	0	0	3,19	29,66	13,73
4	RAČIŠĆE	456	17854	223	138	36	4	44	0	1	2,04	39,15	19,73
5	ŽRNOVO	1267	50684	642	394	111	11	79	1	46	1,97	40,00	12,31
	UKUPNO	6240	213179	2725	1820,0	359	56,0	405	6,0	79	2,29	34,16	14,86

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

I.I.4.2. Ocjena gospodarskog stanja

Današnja gospodarska struktura Grada empirijski utvrđena, kao i ona utvrđena dosadašnjom analizom temeljem Popisa 1991. godine, obzirom na raspoložive prostorne, kadrovske i ostale izvore ne može se ocijeniti kao zadovoljavajuća. Gospodarski subjekti, koji privređuju na području Grada, obzirom na raspoložive kapacitete, strukturu i kvalitetu radne snage i uvjete te sukladno tome obzirom na ostvarene fizičke i financijske rezultate u odnosu na očekivane ne zadovoljava ni minimalne kriterije i ne predstavlja realni temelj ubrzanog gospodarskog i sveukupnog razvoja.

U zadnje vrijeme, zahvaljujući mjerama poticanja privatne inicijative, značajnije se razvija djelatnost obrtništva i pružanja osobnih usluga od strane fizičkih osoba.

Tercijarne djelatnosti

Najznačajnije je razvijen sektor tercijarnih djelatnosti s najvećim udjelom ugostiteljstva i turizma, prometa i veza te trgovine uz sudjelovanje raznih drugih uslužnih djelatnosti, koje zajedno, u ukupnom broju zaposlenih, sudjeluje sa 68,3%. Tablica 8.

Turističko-ugostiteljska djelatnost do 1991. godine bila je važan nosilac razvoja Grada. Sezonom u trajanju 120-140 dana osiguravala je relativno visoku stopu zaposlenosti lokalnog stanovništva, a dijelom je osiguravala i uvjete za razvoj određenih djelatnosti, infrastrukturnih i komunalnih sadržaja u samom mjestu.

Od 1991. godine, kao posljedica direktnih i indirektnih događaja prouzročenih nametnutim ratom na prostoru Republike Hrvatske korištenje kapaciteta od 1991. - 1993. godine bilo je dijelom nekomercijalno radi smještaja prognanika i izbjeglica. Kao posljedica navedenih događanja od 1994. godine kapaciteti se u prosjeku koriste tek od 65-80 dana.

Rečeno je utjecalo na devastaciju turističkih kapaciteta. Ne treba niti spominjati ulaganje u nove sadržaje po nepovoljnim uvjetima kreditiranja, kojega nije bilo. Pored toga i poradi toga, nakupili su se gubici u poslovanju i teškoće u smislu nelikvidnosti i izvršavanja dospjelih obveza iz raspoloživih sredstava. Slična situacija pratila je i ostale privatne ugostiteljske subjekte i velik broj privatnih iznajmljivača soba i apartmana, koji još uvijek s postojećom razinom korištenja ne osiguravaju normalno poslovanje i potrebna financijska ulaganja sukladno zahtjevima tržišta i potrošača. Tablica 16.

Najveći je turistički promet ostvaren u 1987. godini, dok je turistički promet u 1997. godini u odnosu na najbolja ostvarenja u 1987. godini u hotelskom smještaju i privatnom smještaju dosegao oko 50 % noćenja.

Navedeno korištenje kapaciteta, uvjetovano situacijom, ali i kvalitetom kapaciteta te nedovoljnim brojem pratećih sadržaja, utječe i na stopu zaposlenosti u djelatnosti turizma i ugostiteljstva.

Sekundarne djelatnosti

Industrija

Pokazuje smanjenje učešće u odnosu na ranije stanje. To se ne smatra povoljnim, jer je industrija ipak nositelj razvoja i zapošljavanja (osobito brodogradilište u Dominčama).

Nova industrijska proizvodnja, ako možemo kazati da je uopće ima, još je preslaba da bi potaknula razvoj gospodarstva, a stare tradicijske industrijske djelatnosti smanjuju svoje učešće u proizvodnji i zapošljavanju. U razdoblju 1993. do 1997. industrijska proizvodnja pokazuje stalno opadanje. Budući da je proces preustrojenja gospodarstva tek otpočeo, očekuje se daleko veći razvoj industrije u budućnosti, što bi se trebalo odraziti i u Gradu

Obrtništvo

Tradicija obrta vrlo je duga. Obrti su se razvijali prema potrebama pojedinih gospodarskih grana i stanovništva. Temeljna obilježja politike ranijeg sustava prema obrtništvu odnosila su se na ograničavanje razvoja privatnog sektora fiskalnim i drugim nestimulativnim mjerama ekonomske politike. Obrtništvo je bilo na rubu društvenog i gospodarskog interesa. Te se posljedice još osjećaju. Danas se ono treba nametnuti kao snažan gospodarski i financijski čimbenik ukupne gospodarske stabilizacije uz obogaćivanje tržišta raznovrsnim proizvodima i uslugama. Ono treba biti poticaj novog proizvodnog i uslužnog zapošljavanja i izgradnje kvalitetnih stručnih kadrova.

Primarne djelatnosti

Poljoprivredna djelatnost usko je vezana uz turističko-ugostiteljsku djelatnost. U dosadašnjem razvoju nije dala očekivane rezultate u smislu korištenja raspoloživih poljoprivrednih resursa. Četvrtina stanovništva bavi se i poljodjelstvom kao dopunskom djelatnošću (vidi prethodne tablice 12., 14. i 15.) iako je zastupljenost aktivnog stanovništva što obavlja djelatnost u poljoprivredi i ribarstvu minimalna (1,86%). Osnovno obilježje poljodjelskih gospodarstava je usitnjenost posjeda i njihova rascjepkanost. Poljoprivredu Grada odlikuje vinogradarsko-voćarska, maslinarska, ratarska i povrtnarska proizvodnja. Vinogradarstvo je svakako najtipičnija grana poljodjelske proizvodnje Grada. Unatoč smanjenju broja čokota, proizvodnja se grožđa, zbog uvođenja novih sorti i suvremenije agrotehnike, zadržava na približno istoj razini. Tradicija vinogradarstva posljednjih se godina unapređuje sadnjom plemenitih sorta grožđa i proizvodnjom vrsnih vina (Čara - Pošip), pa bi to mogla biti djelatnost od većeg značenja. Maslinarstvo je dobro zastupljeno osobito u zoni Račišća. U posljednje vrijeme zapaža se velik interes za obnovu starih maslinika i sadnju novih. Općina potiče poljoprivrednu proizvodnju nabavkom stalnog materijala za poduzetnike. Stočarstvu nema značaja kao niti ribarstvo. U Pelješkom kanalu riba je izlovljena, pa se po ozbiljan ulov treba zaputiti prema otvorenom moru izvan područja Grada. Šumarstvo nema velikog značenja u gospodarstvu Grada. Iako šume i šumsko zemljište zauzimaju 7747,60 hektara, a gospodarske 2302,98 hektara, u načelu su sve šume na kršu prvenstveno zaštitnog, a ne gospodarskog karaktera. Borove šume, a osobito šume alepskog bora teško se mogu gospodarski značajnije koristiti, jer se drvo alepskog bora jedva može upotrijebiti i za obično loženje. Šume su dakle u ovim krajevima bitne u zaštitnom i krajobraznom smislu.

Struktura površina katastarskih općina Grada Korčule, time i poljodjelskih površina prikazana je u Tablici 18.

Navedeno ukazuje na potrebu ozbiljnog pristupa problemu gospodarskog razvoja, na potrebu iznalaženja mjera za poboljšanje gospodarske strukture, povećanje broja zaposlenih i time stvaranje uvjeta za ubrzani gospodarski i sveukupni razvoj i napredak Grada Korčule.

Najvažnija je, u okviru mogućnosti koje pruža okruženje, gospodarska politika Grada koja je trajna i usmjeravajuća odrednica razvoja. Njezin je pravi smisao u tome da potiče i ne ometa niti nacionalni, niti regionalni, niti lokalni razvoj. Poslovna politika poduzeća i drugih gospodarskih subjekata traži svoj oslonac u svim navedenim odrednicama (raspoloživi resursi, tržište, makroekonomsko okruženje i gospodarska politika) da bi pronašla i iskoristila šanse za opstanak i razvoj.

Budući da autarhično gospodarstvo ne može opstati to je makroekonomsko okruženje od izuzetne važnosti za daljnji razvoj Grada.

Navedeno ukazuje na potrebu ozbiljnog pristupa problemu gospodarskog razvoja, na potrebu iznalaženja mjera za poboljšanje gospodarske strukture, stvaranje uvjeta za ubrzani gospodarski i sveukupni razvoj i napredak Grada i time povećanje broja zaposlenih. Može se zaključiti da je trenutna gospodarska struktura te cjelokupna gospodarska situacija u Gradu nepovoljna i ne osigurava perspektivni razvoj bez znatnijih ulaganja.

Upravo od ljudi kao pokretača svih ostalih resursa ponajviše i ovisi kako će u datim uvjetima i mogućnostima biti iskorišteni u razvojne svrhe.

I.I.4.3. Temeljne svojstvenosti naselja i sustava naselja

Opća strukturna obilježja naselja

U Gradu statistički promatrano temeljem podataka Popisa stanovništva 1991. godine, a i temeljem Popisa stanovništva 2001. godine postoji pet naselja. To su grad Korčula, te naselja Čara, Pupnat, Račišće i Žrnovo.

Izuzimajući stari dio Korčule, svako naselje, ima svoju zasebnu unutrašnju matricu građenja, svojstvenu kraju, koja nije unaprijed bila zadana nekim planskim geometrijama, nego se povodila za potrebama malih seoskih tradicijskih gospodarstava. Utjecaj reljefa dolazi do punog izražaja. Smještaj, kako naselja, tako i njihovih dijelova rezultat su djelovanja reljefa, položenih putova i zaštite oskudnog poljodjelskog zemljišta te zahtjeva nekadašnje tradicijske poljodjelske proizvodnje. U novije vrijeme stanovnici pod djelovanjem urbanih utjecaja mijenjaju način života i time svoje prioritete podređuju urbanim vrijednostima. Izgradnja izdvojenih zaselaka s poljodjelskom funkcijom zamjenjuje izgradnja na obali sa rekreativnom i turističkom funkcijom. Tako smo svjedoci da su se naselja, prvotno razvijena uz plodne površine kraških polja Žrnovskog, Pupnatskog i Čarskog, počela seliti na obalu razvijajući jednu osobitu vrst dvojnosti. U unutrašnjosti to su poljodjelske funkcije u tradicijskim naseljima, na obali turističke funkcije u kakofonično oblikovanim naseljima. Naselje Čara ima svoj izdvojeni dio u Zavalatici, mnogo manje izraženo naselje Pupnat u Pupnatskoj luci i Kneži, a Žrnovo u Rasohatici.

Navedeni proces koji se počeo odvijati na južnoj, pučinskoj obali Grada i koji je 2011. godine već odmakao ne samo u Zavalatici već je skoro u potpunosti upropastio sjevernu obalu prema Pelješkom kanalu, koja je na potezu između naselja Korčule preko Strečice, Žrnovske Banje i Kneže do naselja Račišće skoro u potpunosti izgrađena nekvalitetnom izgradnjom.

Prethodno izloženi elementi demografske slike Grada koji su potvrdili vitalnost naselja bližih moru očituju se i u strukturnim obilježjima novih naseobinskih oblika, kao

glavnih generatora suvremenog izgleda prostora posebno obalnog. Istovremeno velike površine Grada što su orijentirane “unutrašnosti” ostaju skoro prazne. Nastanjene točke samo su Pupnat i udaljenija Čara na rubovima svojih istoimenih polja.

TABLICA 18. GRAD KORČULA - RASPORED PO KULTURAMA I KLASAMA ZEMLJIŠTA

NAZIV KULTURE		POVRŠINA	PRIHOD	BROJ	POSTOTAK
		M2	KN.	APS.	POVRŠINE
CESTE I PUTEVI		1014372	0	0	0,94
DVORIŠTA		233447	0	0	0,22
OSTALA ZEMLJIŠTA		2170002	0	0	2,01
VODE		83391	0	0	0,08
ZEMLJIŠTA POD ZGRADAMA		518473	0	0	0,48
Fizička		1412473	0	0	1,31
Pravna		2744866	0	0	2,54
UKUPNO		4019685		0	3,72
ORANICA		3514152	0,00	0	3,25
PAŠNJAK		16421512	0,00	0	15,18
VINOGRAD		2892849	0,00	0	2,67
VOĆNJAK		3854098	0,00	0	3,56
ŠUMA		77476018	0,00	0	71,62
LIVADA		0	0,00	0	0,00
MASLINIK		0	0,00	0	0,00
Fizička		81039299	1281935,16	0	74,91
Pravna		23119330	798787,05	0	21,37
UKUPNO		104158629	0,00	0	96,28
Fizička		82451772		0	76,22
Pravna		25726542		0	23,78
SVEUKUPNO		108178314	0,00	0	100,00

Izvor: Ured za katastarsko-geodetske poslove, Ispostava Korčula.

I.1.4.3.2. Veličina i prostorni raspored naselja

Tradicionalno sva naselja na otoku, pa tako i ona koja pripadaju Gradu Korčuli, nastala su na središnjoj kopnenoj osovini otoka i smješteni su na prisojnim padinama brežuljaka, na rubovima plodnih polja, uz prastare putove i staze iz gospodarskih i strateških razloga. Čara i Pupnat smještene su kao kompaktne aglomeracije na prisojnim padinama brda, a Žrnovo je skup zaselaka oko dva mana plodna polja.

Iznimku čini grad Korčula, koji je izgrađen u 15. stoljeću kao planirani utvrđeni grad (temeljem plana zasnovanog u 10. stoljeću) na strateškom mjestu u Pelješkom kanalu, a ipak s plodnim poljima Lumbarde i Žrnova u bliskom zaleđu. Grad Korčula izniman je po jasnoći rasporeda elementarnih gradskih atributa. Na razmjerno malom prostoru i u malom gradskom tkivu izgrađen je prilično veliki broj istaknutih objekata, što objašnjava položaj grada Korčule kao središta otoka od vremena ranog srednjeg vijeka.

Središnje naselje Grada je naselje Korčula koje ima prema Popisu 2001. godine 3126 stanovnika. Prosječno naselje broji 1178 stanovnika. Isključujući Gradsko središte naselje Korčulu s 3232 stanovnika, srednje naselje Grada tada ima 691 stanovnika.

Zahvaljujući to reljefnim svojstvenostima, izuzimajući naselje Račišće, i naselje Korčulu ostala tri naselja, Žrnovo, Pupnat i Čara smjestila su se u unutrašnjosti Grada uz svoja pripadajuća polja, ali i uz cestu, danas državnu cestu D-118. Kako naselje Korčula predstavlja snažno lokalno središte, prometna dostupnost ovom centru igra značajnu ulogu u razmještanju i rastu naselja preostalog dijela Grada, pa kroz tu činjenicu treba gledati naselje Žrnovo, koje je praktično prigradska rezidencijalna zona naselja Korčule. Naselje Korčula i naselje Žrnovo čineći svojevrsnu malu "aglomeraciju" uključuju u nju čak 4422 stanovnika Grada (4499 stanovnika 1991. godine) ili 75,1% (72,1% 1991. godine). U tome smislu treba promatrati ostala naselja, naselje Pupnat, Čaru i Račišće u kojima je smješteno svega 24,9% preostalih stanovnika (27,9% 1991. godine).

Naravno, i naselje Korčula smješteno je na važnim prometnim pravcima, koji su i uvjetovali i njen nastanak i razvoj.

Dakle, pet naselja Grada možemo prostorno-geografski razvrstati temeljem njihovog prostornog smještaja u tri svojstvene grupe:

- prvu grupu tvori naselje Korčula zajedno s naseljem Žrnovo. Oni čine najveću koncentraciju stanovništva na krajnjem sjeveroistočnom dijelu otoka Korčule i Grada Korčule,
- drugu grupu tvore naselja Pupnat i Čara. Naselja unutrašnjeg dijela Grada što prostorno zauzima najveći dio, ali je vrlo slabo naseljen,
- treću grupu tvori naselje Račišće s izdvojenim dijelovima naselja Račišće, Žrnovo i Korčula što su se razvili duž obale od Korčule do Račišća.

Temeljem opisanog možemo reći da u funkcionalnom smislu u Gradu postoje četiri funkcionalne cjeline, a to su

- "Korčula-Žrnovo",
- "Pupnat",
- "Čara" i
- "Račišće".

Demografski razvoj naselja

Nedvojbeno je da je položaj svih promatranih naselja Grada u odnosu na prometne pravce u velikoj mjeri utjecao na demografski razvoj naselja. Dok je u prošlosti taj utjecaj bio donekle ublažen nužnošću vezanosti za poljodjelske eksploatacione jedinice koje su utjecale na razvoj i Čare i Pupnata i Žrnova na rubu njihovih polja, to je u zadnje vrijeme rastom utjecaja prometa uopće i prometnih sredstava, došao do izražaja strateški prometni položaj naselja Korčule i njenog neposredno gravitirajućeg prostora. Blizina naselja Žrnova ovoj povoljnoj korčulanskoj poziciji doprinijela je i povoljnom demografskom razvoju toga naselja, koje je danas, kako to već rekосmo, skoro dio naselja Korčule. Tablica 19.

TABLICA 19. DEMOGRAFSKI RAZVOJ GRADA KORČULE U PERIODU OD 1931. DO 1991. GODINE PO NASELJIMA

Red broj	Naselje	Popisne godine								Indeks			
		1931	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2001	81/71	91/81	01/91	01/71
1	ČARA	675	706	744	636	661	669	797	566	0,85	0,71	0,71	0,86
2	KORČULA	2045	1778	2414	2458	2657	2953	3232	3126	1,02	0,97	0,97	1,18
3	PUPNAT	756	767	758	691	772	512	488	433	0,91	0,89	0,89	0,56
4	RAČIŠĆE	928	995	1057	945	644	511	456	468	0,89	1,03	1,03	0,73
5	ŽRNOVO	1592	1439	1501	1427	1363	1184	1267	1296	0,95	1,02	1,02	0,95
	Grad ukupno	5996	5685	6474	6157	6097	5829	6240	5889	0,95	0,94	0,94	0,97

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Interesantno je navesti da je "aglomeracija" Korčula-Žrnovo u razdoblju između 1981. i 1991. godine iskazala rast stanovništva s indeksom 1,09, (porast za 362 stanovnika), a da je u istom vremenskom razdoblju naselje Čara iskazalo čak veći relativan rast s indeksom 1,19 (porast za 128 stanovnika) što je za Čaru razmjerno veliki porast, koji vjerojatno treba pripisati vinogradarstvu i proizvodnji vina. U istom razdoblju Račišće (indeks 0,79) i osobito Pupnat (indeks 0,66) iskazali su značajan pad svojih populacija. I jedno i drugo naselje se nalaze u izvjesnom "vakuumu". Važan poticaj njihovom rastu može donijeti aerodrom u Brni, te prometna veza Pupnat-Račišće (Kneža)-poluotok Pelješac. Tablice 19 i 20. Iz ovoga razmatranja uočava se važnost povoljnog prometnog i priobalnog položaja naselja za njihov razvoj.

Međutim, razmatrajući razdoblje 01/91 „aglomeracija“ Korčula-Žrnovo iskazuje lagani pad svoje populacije (pad za 77 stanovnika), čemu je razlog pad populacije u naselju Korčula. Istovremeno lagani porast pokazuje zasebno promatrano naselje Žrnovo (vjerojatno zahvaljujući to svom izdvojenom dijelu – Žrnovskoj Banji) i naselje Račišće. Dakle priobalna i privlačna rezidencijalna područja.

Predviđanje kretanja stanovništva

Postoje kratkoročne, srednjoročne i dugoročne prognoze kretanja stanovništva u budućnosti. U tome se predviđanju polazi od stanovitih pretpostavki koje se temelje na prethodnim stopama rasta, ali i na nekim novim činiocima koji se naziru u ponašanju brojnosti stanovništva. Te su pretpostavke uglavnom ove:

- da će budućnost biti slična prošlosti,
- da neće biti značajnijih vanjskih migracija,
- da će biti značajnijih vanjskih migracija,
- da će budućnost biti različita od prošlosti itd.

U skladu s rečenim, pretpostavljaju se polazna načela i izračunavaju se prognoze: pesimističke, (smanjivanje stope rasta), srednje (postojanost stope rasta) i optimističke (povećanje stope rasta). Tako se dobivaju niske, umjerene i visoke varijante. Prognoze za pet godina smatraju se kratkoročne, za pet do deset godina srednjoročne, a za više od deset godina dugoročne prognoze stanovništva. U načelu pretpostavke demografskog rasta vrlo su upitne, budući je rast populacije zavisao od mnogih teško predvidivih čimbenika. Stoga je možda najjednostavniji i najracionalniji parametar za pretpostavku

budućeg demografskog rasta neke sredine vrijednost indeksa prethodnog popisnog razdoblja, a on je za Grad Korčulu u periodu 91/81 pozitivan i iznosi 1,07, ali je za period 01/91 približno isto negativan i iznosi 0,97. Tablica 19. Prema tome pošlo se od pretpostavke:

1. da će budućnost biti slična prošlosti
2. da neće biti značajnijih vanjskih migracija.

Na temelju promjena u razdoblju 91/81 i navedenih polazišta prognoziralo se da će Grad Korčula imati približno:

- 6680 stanovnika 2001. godine,
- 7150 stanovnika 2011. godine i
- 7650 stanovnika 2021. godine.

Međutim, temeljem promjena u razdoblju 01/91 i prethodno navedenih polazišta, ovim Planom prognozira se da će Grad Korčula u narednom periodu imati približno isti broj stanovnika ili, gledajući s optimizmom, dozvoljava se lagani porast.

TABLICA 20. INTENZITET RASTA ODNOSNO PADA BROJA STANOVNIKA PO KATEGORIJAMA ZA GRAD KORČULU 1991. GODINE

Indeks 91/71	Broj naselja	%	% (pozitivan - negativan indeks)	Broj stanovnika u naselju	%	% (pozitivan - negativan indeks)
1.30 - 1.39	0	0,00		0	0,00	
1.20 - 1.29	2	40,00	40	4029	64,57	64,57
1.10 - 1.19	0	0,00		0	0,00	
1.01 - 1.09	0	0,00		0	0,00	
Bez promjene	0	0,00		0	0,00	0
0,90 - 0,99	1	20,00		1267	20,30	
0,80 - 0,89	0	0,00	20	0	0,00	35,43
0,70 - 0,79	1	20,00		456	7,31	
0,60 - 0,69	1	20,00		488	7,82	
Ukupno Grad	5	100,00	100,00	6240	100,00	100,00

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Razina urbanizacije naselja

Problem diferenciranja naselja - gradskih obilježja i onih ostalih još uvijek je prisutan ne samo kod nas već i u svijetu, a osobito je naglašen kod manjih naselja. Posljedica je to jedva zamjetnih, postepenih promjena u korist smanjivanja razlika u načinu života između sela i grada, smanjivanju razlika u funkcionalnim, fizionomsko-morfološkim i drugim obilježjima, intenzivnijeg socijalnog prestrukturiranja poljodjelskog stanovništva itd.

Danas se za izdvajanje gradskih i ostalih naselja primjenjuju pored jednostavnih modela (primjena jedne do dvije varijable) i složeniji statistički modeli. U našoj su zemlji, osim

statističke službe i drugi autori sudjelovali u definiranju gradskih naselja i predlaganju kriterija za njihovo izdvajanje⁵.

U Gradu postoji pet naselja. Za određivanje razine utjecaja urbanizacije na naselja Grada korištena je metoda diferenciranja razine urbanizacije na viši i niži stupanj urbanizacije naselja, koji ima tri varijable, a što je prikazano u tablici 21.

Izabrane varijable ukazuju na socio-ekonomska obilježja stanovništva, a posredno upućuju i na druga obilježja. Primjenjujući opisane kriterije u prostoru Grada postizemo rezultate koji su prikazani u tablici 22.

Iz tablice 22. možemo vidjeti da sva naselja u Gradu imaju izražen viši stupanj urbanizacije. Samo naselje Korčula administrativno je proglašeno gradom, no usprkos toga ima sva obilježja naselja gradskog karaktera.

TABLICA 21. KRITERIJI DIFERENCIRANJA RAZINE URBANIZACIJE NASELJA

Stupanj urbanizacije	% poljoprivrednog stanovništva	% domaćinstava bez poljoprivrednog gospodarstva	% radnika od aktivnog stanovništva naselja
gradska obilježja	-	-	-
Viši stupanj (jače urbanizirana naselja)	15 i manje	20 i više	70 i više
VSU			
Niži stupanj (slabije urbanizirana naselja)	30 i manje	10 i više	50 i više
NSU			
seoska obilježja	-	-	-

Izvor: Vresk M., i Radica T., (1983), op. cit.

Iako je prethodna analiza rađena temeljem Popisa stanovništva 1991. godine, zahvaljujući to stanovitoj inerciji može se tvrditi da bi slični rezultati bili iskazani i temeljem Popisa stanovništva 2001. godine. Sgnifikantnije razlike vjerojatno će se pokazati temeljem analize koja će se provesti prema Popisu stanovništva 2011. godine.

TABLICA 22. RAZINA URBANIZACIJE NASELJA GRADA KORČULE 1991. GODINE

PP SRH 81.

⁵ M. Macura je među prvima pokušao odrediti kriterije po kojima bi razlikovao gradska od seoskih naselja. On smatra da se naselja bitno razlikuju po veličini i sastavu stanovništva, pa je kao temelj za lučenje gradskih naselja izabrao kombinaciju dva kriterija: veličinu naselja i gospodarski sustav naselja. Korištenjem ove metode, naselja Grada Korčule svrstala bi se u mješovita naselja. Radica T.: "Prostorni plan SR Hrvatske do 2000". Osnovna studija 8 - stanovništvo i naselja, Urbanistički institut SR Hrvatske, Zagreb, 1974. Grupa autora "KOMPLEKSNO SAGLEDAVANJE PROCESA URBANIZACIJE REPUBLIKE HRVATSKE" studija za "Strategiju prostornog uređenja RH, UIH, Zagreb, 1995.

Općina nova	Naselje										
	Broj stanovnika	Ukupno poljoprivredno stanovništvo u ukupnom stanovništvu naselja	Domaćinstva bez poljoprivrednog gospodarstva	Radnici od aktivnog stanovništva naselja	Od radnika rade u mjestu stanovanja	po 1. kriteriju	po 2. kriteriju	po 3. kriteriju	Zbirni kriterij diferencijacije viši (VŠU) i niži (NSU) stupnani urb.	Gradska naselja prema popisu 1991. g. i naselja višeg (VŠU) i nižeg (NSU) stupnja urbanizacije (PPSRH 81.)	Po Macuri
	Aps.	%	%	%	%						
1 KORČULA	3232	0,65	98,55	90,70	97,33	3	3	3	9	G	m
2 ŽRNOVO	1267	2,45	62,10	87,71	8,96	3	3	3	9	VSU	m
3 ČARA	797	3,64	49,57	93,01	49,71	3	3	3	9	VSU	m
4 PUPNAT	488	0,61	38,03	97,83	4,44	3	3	3	9	VSU	m
5 RAČIŠĆE	456	1,10	68,28	93,52	15,84	3	3	3	9	VSU	m
UKUPNO	6240										

Izvor: Autori temeljem publikacija Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Prostorno-demografska valorizacija naselja

Usporednom analizom osam bitnih činitelja, što zrcale demografsko stanje i određuju poziciju svakog pojedinog naselja u promatranom skupu naselja određenog prostora, može se dati razmjerno objektivna slika demografske pozicije svakog naselja. Pokazatelji su izabrani tako da zastupaju: kvantitativne, vitalne, dinamičke, društveno-gospodarske i demografske karakteristike naselja. Ovakva demografska analiza, uz do sada prikazane pojedinačne brojčane vrijednosti odabranih demografskih svojstvenosti naselja, može također ukazati na eventualne anomalije demografskog stanja i na izvjestan način pruža razmjerno objektivnu skupnu demografsku poziciju svakog naselja u okviru promatranog skupa.

Odabrani pokazatelji za demografsku valorizaciju naselja Grada bili su:

1. -pozicija naselja prema veličini (broju stanovnika);
2. -pozicija naselja prema indeksu rasta/pada broja stanovnika u zadnjem popisnom razdoblju 91/81 (indeks rasta/pada broja stanovnika);
3. -pozicija naselja glede njegove starosne strukture (koeficijent starosti);
4. -radno-gospodarsko obilježje stanovništva (udio radnika u ukupnom stanovništvu naselja);
5. -pozicija naselja glede vezanosti za zemlju (udio domaćinstava s poljoprivrednim gospodarstvom u naselju);
6. -pozicija naselja glede izvora prihoda (udio domaćinstava što obavlja zanimanje na gospodarstvu);
7. -pozicija naselja temeljem broja radnika zaposlenih u mjestu stanovanja;

8. -pozicija naselja glede broja stanovnika koji rade u tercijarnim djelatnostima, a u odnosu na aktivne što obavljaju djelatnost;
9. pozicija naselja temeljem školske spreme njegovih stanovnika.

Za sve navedene pokazatelje odredila se hijerarhijska pozicija svakog naselja u Gradu, njegov rang. Vrijednost ranga jednaka je hijerarhijskoj poziciji naselja u skupu naselja: od 1 - najlošiji rang do 5 - najbolji rang. Potom je za svako naselje Grada određen zbroj njegovih pojedinačnih rangova. Tako dobivena vrijednost rezultanta je istovremenog djelovanja svih osam demografskih pokazatelja, te nam razmjerno objektivno određuje poziciju svakog pojedinog naselja Grada.

Da bi prikaz bio što zorniji interpretirao se grafički (Grafikon 1). Apcisa prikazuje slijed naselja, a ordinata kumulativne vrijednosti diferencija zbroja rangova, jer se ovim grafičkim prikazom matematičkog postupka jasno mogu prikazati lomovi kontinuiteta funkcije. Time do izražaja dolaze grupacije naselja, koje teško možemo prepoznati promatrajući samo slijed brojaka u tablici.

Dakle iz grafikona 3. možemo uočiti hijerarhijski slijed dvije izrazito jasne grupacije naselja.

PRVU GRUPU sačinjava samo jedno naselje, naselje Korčula. Korčula se daleko odvojila od preostala tri naselja Grada što izrazito ukazuje na njenu povoljnu prostorno-demografsku vrijednost koja je očito odraz šireg značenja naselja.

DRUGU GRUPU tvore preostala četiri naselja. Ne iznenađuje pozicija naselja Žrnovo, koja je odraz stopljenosti naselja Žrnovo sa naseljem Korčula i odražava u stanovitoj mjeri poprimanje vrijednosti koje su svojstvene naselju Korčula pod njenim utjecajem. Slijede preostala tri naselja u okviru kojih zadnja pozicija naselja Pupnat ne iznenađuje, jer je u kontekstu naših dosadašnjih razmatranja.

Funkcionalna klasifikacija naselja

Nisu nam bili pristupačni podaci potrebni za kvantitativnu analizu središnje važnosti naselja u smislu središnje važnosti naselja kako ju je definirao W. Christaller, što bi omogućilo smještanje naselja u kontekst šireg prostora (kad bi ti podaci bili pristupačni i za taj širi prostor). Međutim, obzirom da se u ovom Planu promatraju samo naselja Grada to u tome slučaju i nije bilo osobito važno.

Funkcionalna klasifikacija je izvršena u skladu s nodalnim principom. Princip se temelji na ocjeni stupnja koncentracije tercijarnih funkcija u naselju bez obzira na veličinu njegove gravitacije i temeljem te ocjene određuje se njegova nodalna važnost. U smislu nodalne klasifikacija naselja, naselja možemo podijeliti u dvije grupe:

1. središnja naselja s potpunim brojem središnjih funkcija;
2. naselja s nepotpunim brojem središnjih funkcija;

Ad. 1. Središnje naselje s potpunim brojem središnjih funkcija

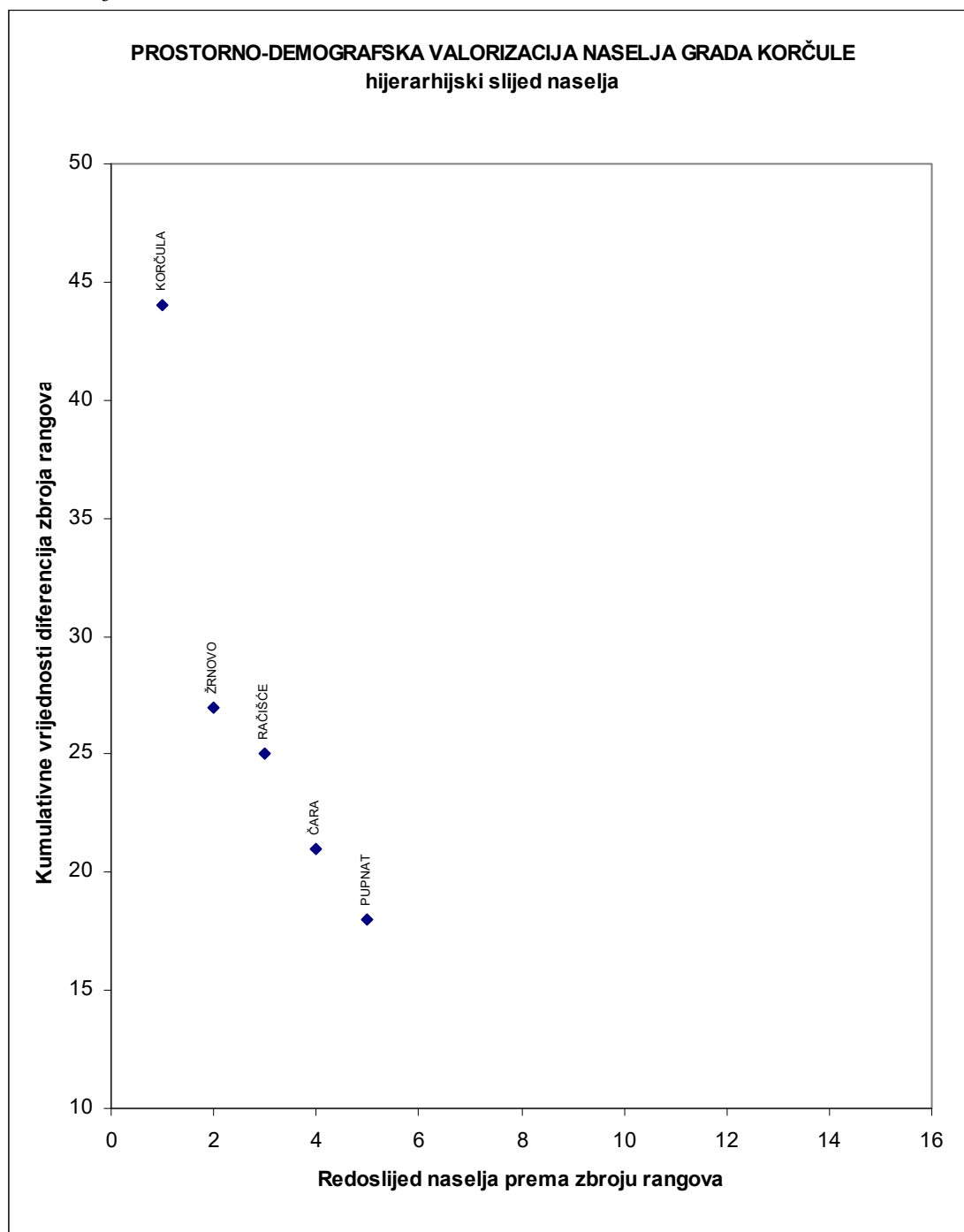
Samo naselje Korčula ima sve potrebne središnje funkcije, pa može biti svrstano u naselja središnjeg značaja. Obzirom na broj funkcija i njihovu raznolikost naselje bez sumnje spada u naselja višeg ranga središnje važnosti⁶.

Ad. 2. Naselja s nepotpunim brojem središnjih funkcija

Svim ostalim naseljima nedostaje samo jedna, administrativna funkcija, da bi mogla biti naselja prvog ranga središnje važnosti. Prema tome ta se naselja moraju ubrojiti u naselja nepotpune središnje važnosti. Interesantno je navesti da u Gradu nema naselja bez središnjih funkcija što ukazuje na dobru opremljenost naselja Grada Korčule i relativno viši standard života njihovih stanovnika u smislu temeljnih uslužnih djelatnosti.

⁶ Treba imati na umu da u ovom razmatranju naselja najnižeg središnjeg značaja smatramo naselja prvog ranga.

GRAFIKON 3.

I.I.4.4. Temeljna organizacija prostora i namjena površina

Temeljna postojeća organizacija prostora

Grad Korčula zauzima skoro u cijelosti istočni dio otoka Korčule. Tek najistočniji dio otoka ne pripada Gradu već Općini Lumbarda. Zahvaljujući to geografskim datostima izduženi prostor Grada oplakuje more sa sjeverne i sa južne strane.

Prirodna i društvena sredina utjecale su na današnju organizaciju prostora. Tradicionalno sva naselja na otoku, pa tako i ona koja pripadaju Gradu Korčuli, nastala su na središnjoj kopненоj osovini otoka i smješteni su na prisojnim padinama

brežuljaka, na rubovima plodnih polja, uz prastare putove i staze, iz gospodarskih i strateških razloga. Čara i Pupnat smještene su kao kompaktne aglomeracije na prisojnim padinama brda, a Lumbarda i Žrnovo su skup zaselaka oko manjih plodnih polja.

Iznimku čini grad Korčula, koji je izgrađen u 15. stoljeću kao planirani utvrđeni grad (temeljem plana zasnovanog u 10. stoljeću) na strateškom mjestu u Pelješkom kanalu, a ipak s plodnim poljima Lumbarde i Žrnova u bliskom zaleđu. Grad Korčula izniman je po jasnoći rasporeda elementarnih gradskih atributa. Na razmjerno malom prostoru i u malom gradskom tkivu izgrađen je prilično veliki broj istaknutih objekata, što objašnjava položaj grada Korčule kao središta otoka od vremena ranog srednjeg vijeka. Naselje Račišće, izlaz Pupnata na Pelješki kanal u današnjoj situaciji ostalo je malo izolirano mjesto.

Temeljni razlozi organizacije prostora prošlih vremena postepeno gube svoj značaj, a prvenstven utjecaj na razvoj naselja i svekoliku funkcionalnu organizaciju prostora zadobiva promet. Prometni položaj od presudnog je značaja za prosperitet. Stoga i nije čudno da se s jedne strane promet prilagodio zatečenim naseljima, ali i današnji prosperitet naselja temelji se na njihovoj prometnoj poziciji.

Stoga je na sjeveroistočnom dijelu Grada Korčule, prometno i geografski najpovoljnijem otočkom prostoru oblikovana “aglomeracija” Korčula-Žrnovo kao najznačajnija koncentracija i stanovništva i svekolikih drugih dobara, koja se razvila upravo poradi svoje povoljne geoprometne-pozicije, ali, naravno, i prirodnih datosti reljefa i razvedenosti pristupačne obale.

U preostalom dijelu prostora Grada, nalaze se još samo dva naselja koji svoj današnji razvoj vežu kako za povijesnu, tako i za današnju državnu prometnicu D-118. Nešto izoliranije na sjevernoj obali smjestilo se malo naselje Račišće.

U ovako “jednostavnoj” strukturi prostora odvijaju se procesi opasni za vrijednosti i izgled prostora, a koji se očituju u težnji za obalnom izgradnjom, koja je značajno devastirala sjeverni obalu Grada.

Uz izgrađene, značajne su i poljoprivredne površine. One su koncentrirane u okviru već spomenutih kraških polja u unutrašnjosti Grada. Nezaobilazni su i tradicijski vinogradi u priobalnom južnom dijelu Žrnova još dijelom korišteni na stari način, a na koje nailazimo i u zoni naselja Račišće.

Temeljna postojeća namjena površina

Pretežito stambene površine naselja

U ovu kategoriju namjene prostora ulaze izgrađene površine naselja i svih izdvojenih dijelova naselja, kojih u ovom kraju ima dosta.

Kao što je to već navedeno, naselja se danas razvijaju duž obalne linije ili barem nastoje da se razvijaju duž obalne linije u procesu napuštanja tradicijskih ruralnih struktura naselja u pozadini. U okviru ovih pretežito stambenih površina naselja nalaze se i pojedinačni manji gospodarski sadržaji, kao i značajni turistički, trgovački i uslužni sadržaji.

Površine namijenjene gospodarskim djelatnostima

Na području Grada planirana su izdvojena građevinska područja izvan naselja za gospodarske djelatnosti te isključive površine unutar građevinskih područja naselja. Izdvojena građevinska područja izvan naselja gospodarske namjene koja su relaizirana ili dijelom realizirana nalaze se na lokalitetima Čara, Dominče i Žrnovo.

Površine namijenjene turizmu

U Gradu postoje tri realizirane lokacije isključive turističke namjene:

- zona hotela Liburna,
- zona hotela Marko Polo,
- zona ACI marine.

Veliki broj kreveta namijenjenih turističkoj ponudi Grada Korčule smješten je u apartmanima obiteljskih kuća u zonama namijenjenim pretežito stambenoj namjeni, odnosno u okviru građevinskih površina naselja.

Športske površine

U okviru naselja Korčula postoje dvije površine namijenjene športu.

Poljodjelske i šumske površine

- Poljodjelske površine ne zauzimaju značajnije prostore i pretežito se nalaze u području kraških dolina. Najznačajnije su
 - Čarsko polje, vinorodni kraj poznat po proizvodnji grožđa od kojega se proizvodi poznato vino "Pošip".
 - Pupnatsko polje, nešto manje i manje slikovito od Čarskog polja, smješteno uz naselje Pupnat.
 - Žrnovsko polje, smješteno uz naselje Žrnovo, koje se obzirom na blizinu Korčule razmjerno manje intenzivno koristi.
 - Kao posebnu vrstu poljodjelskih površina važno je navesti vinograde i maslinike. Osobito se interesantne površine vinograda na strmim padinama južne pučinske strane Grada u zoni naselja Žrnovo i isto tako u zoni naselja Račišće na sjevernoj strani Grada. Mijenjanjem društvenih uvjeta koji su uvjetovali njihov nastanak postepeno se napušta i ovaj slikoviti način uzgoja vinove loze.
- Većinu prostora Grada zauzimaju:
 - površine šuma, makije, gariga i šikara. Dio zauzimaju kamenjari i strme litice južne pučinske obale Grada. Manje površine zauzimaju gospodarske šume. To su vrijedne guste visoke šume alepskog bora i dalmatinskog crnog bora i

u malom, ali važnom dijelu površine naselja Korčula pojavljuje se park šuma Hober.

Ostale površine

Izvan navedenih kategorija, gotovo da nema drugih značajnijih namjena.

Dakle, prostor Grada Korčule danas je strukturiran od:

- izgrađenih površina:
 - pretežito stambene namjene,
 - gospodarske namjene,
 - turističke namjene,
 - športsko-rekreacijske namjene.
- neizgrađenih površina:
 - poljodjelskih površina
 - Čarskog polja,
 - Pupnatskog polja,
 - Žrnovskog polja,
 - terasastih vinograda i površina maslinika,
 - šumskih površina,
 - ostalih površina.

I.I.4.5. Ocjena stanja prirodnih vrijednosti i krajobraznih svojstvenosti kraja

Prirodne odrednice

Područje Grada obuhvaća istočni dio otoka Korčule. Reljefno, teren se postepeno uzdiže od položenije sjeverne naseljenije obale s centrom u naselju Korčula prema središnjem dijelu otoka u pravcu juga i jugozapada.

Uzdizanje terena od sjeveroistočne obale, morfološka razigranost brežuljaka u središnjem i južnom dijelu Grada, nizanje kraških polja u središnjem dijelu te mjestimično nagla spuštanje prema moru, osobito južnih pučinskih obronaka, reljefna su osobitost.

Južna obala je strma i nepristupačna na cijelom svom potezu. Oblikovalo se tek nekoliko slikovitih uvala Zavalatica, Pupnatska luka i Rasohatica npr. I dio sjeverne obale orijentirane prema Pelješkom kanalu zapadno od Račišća ima slične svojstvenosti. Tek se za dio obale istočno od Račišća prema Korčuli može kazati da pitomija i pristupačnija, a što se očituje i u njenoj izgrađenosti.

Geološku građu područja, kao i cijelog otoka Korčule, čine dolomiti, lapori, vapnenci. Vrlo je malo površina gdje se pojavljuju i tercijarne naslage u kojima se javlja

vodonepropusni lapor (fliš) kao podina. Na strmim južnim padinama, na vapnenačkoj podlozi razvijeni su različite forme rendzina i crnica. Na blažim terenima smeđa tla i rendzine. U poljima i kraškim uvalama ispunjenim zemljišnim materijalom razvila su se duboka antropogena tla (unutra suhozidova, u vrtačama i kraškim uvalama i sl.).

Na ovom području nema stalnih vodenih tokova, pa se stanovništvo u prošlosti snabdijevalo vodom uglavnom iz “gustirna”, a danas iz vodovoda NPKL. Prostor Grada prošaran je s dosta lokava.

Kao i na ostalom području otoka Korčule i ovdje su prisutne kraške pojave kao špilje i pećine (Jakasova špilja npr.), ali koje nisu do danas u cijelosti istražene.

Prirodnu vegetaciju ovog područja čine pretežno mediteranske šume. Šume su zastupljene u obliku makije što je degradacijski stadij crnikovih šuma (Orno - Quercetum ilicis), zatim se javlja garig i u manjim kompleksima sastojina alepskog bora (Pinetum halepensis), kao i na manjim površinama unutar makije. Vrlo su rijetko zastupljene visoke crnikove šume. Manje površine čine i kamenjarski pašnjaci i neplodna krševita tla. Posebno je uz more zanimljiva vegetacija litorala - grebenjače.

Šume su većom površinom u privatnom vlasništvu dok je manji dio u državnom vlasništvu. Šumama gospodari javno poduzeće Hrvatske šume, šumarija Korčula

Poljoprivredne obradive površine nalaze se pretežito u središnjem dijelu Grada. Najznačajnija su kraška polja, brojni vinogradi i maslinici. U estetskom smislu kao ostaci tradicijskog poljodjelstva značajni su terasasti vinogradi na obroncima pučinskog dijela naselja Žrnovo, ali i u zoni naselja Račišće gdje se također spuštaju do same obale Pelješkog kanala.

Veći dio ovih vinograda već je napušten pa bi trebalo društvenim mjerama nastojati da se preostali sačuvaju u funkciji.

Stanje prirodnih i krajobraznih vrijednosti

Prirodne i krajobrazne vrijednosti Grada izrazito su izložene pritisku intenzivne urbanizacije i procesu gospodarske preorijentacije od poljodjelskih prema unosnijim djelatnostima. Navedeni se procesi zbivaju ne samo u granicama Grada nego i znatno šire. Osobito se to odnosi na obalne prostore Korčula-Račišće, ali i na uvale južne pučinske strane Grada.

Izvorne netaknute prirode u nastanjenim krajevima nema mnogo. No ipak, budući su naseobinske strukture koncentrirane uz sjeveroistočnu obalu (72,1% populacije), u ostalom dijelu Grada ima dosta prostora koji se mogu svrstati, ako ne u prostore izvorne prirode, a onda u vrijedne i slikovite kultivirane bilo poljodjelske bilo šumske prostore.

Analizom prostora Grada možemo ustvrditi da se sačuvane prirodne i krajobrazne vrijednosti područja Grada mogu prostorno razlučiti na:

- prostore i krajobraze izvorne prirodne,
- prostore i krajobraze kultivirane prirode, te

- dijelove vrijednih oblika kulturnog krajobraza⁷;

Naravno, oštre granice između ovih gornjih pojava u prostoru nema.

U izvorne prirodne prostore i krajobraze možemo svrstati mali dio površina Grada, odnosno dijelove litorala južne pučinske obale prekrivene makijom i šumom te pripadajućim svojstvenim flornim elementima. U okviru prirodnih vrijednosti i prirodnog krajobraza zastupljene su i šume, koje na strmijim padinama imaju zaštitnu ulogu. U iste površine možemo ubrojiti i prostore zapadno od naselja Račišće. Kao posebna vrijednost prirodnog krajobraza ističe se arhipelag korčulanskih otoka, otočića i grebena.

U kultivirane prirodne prostore i krajobraze može se uključiti najveći dio prostora Grada. U njihovom sklopu nalaze se poljodjelske i šumske površine gospodarske, ali i privatne.

Šume na Mediteranu osim opće korisnih funkcija (zaštite tla od erozije, ekološke, hidrološke funkcije i sl.) imaju i značajnu ulogu u turističkom gospodarstvu (estetsku, rekreacijsku i sl.) osobito ako su uz obalu mora i u blizini turističkih naselja i mjesta. U ovom kontekstu značajne su i poljodjelske površine osobito Čarsko polje te slikoviti terasasti vinogradi i maslinici u rekultivaciji. Kultivirani krajolik, jedinstven je spomenik ljudskom radu, pa ga kao takovog i treba valorizirati unatoč procesu degradacije. Fitocenološki, kraj pripada asocijaciji hrasta crnike, koji je svojstven mediteranskom kraju. Utjecajem abiotskih, ali i biotskih čimbenika na pojedinim mjestima šume su degradirane do stadija gariga, pa i rijetko obraslih kamenjara.

Atraktivnost krajolika pojačana je prethistorijskim gomilama, zbijenim naseljima i zaselcima, kapelama i grobljima oivičenim čempresima, malim poljskim kućicama uklopljenim u suhozide dolaca ili pak skladnim sklopovima ladanjskih kuća i ljetnikovaca u bogatijim dijelovima otoka. Elementi kulturnog krajobraza, svojevrsnog spoja kultiviranog krajobraza i struktura kulturnog nasljeđa, najzastupljeniji su u dijelovima koji su i inače naseljeniji od drugih dijelova Grada. u dijelu gdje izgrađene strukture naselja postepeno prelaze u okolni poljodjelski prostor i s njim se stapaju.

Dijelom izvorna netaknuta, dijelom kultivirana priroda, dijelom kulturni krajolik izgradili su raznolikost svojstvenog krajobraza Grada, tipičnog za ovaj dio južne Dalmacije.

U skladu s rečenim možemo odrediti vrijedne prirodne i krajobrazne površine Grada koje je potrebno štititi. Ističu se:

- Prirodni prostori i krajobrazi:
 - Prirodni prostori i krajobraz južne pučinske i dijela sjeverne obale. Strma razvedena obala s izraženim stijenama i uvalama s gustim pojasom makije u zaobalju pruža sliku nepristupačnosti i divljine. Usprkos činjenice da je Korčula kao otok botanički i šumarski dosta istraživana, još uvijek nije detaljno floristički obrađena niti

⁷ Dijelove prostora gdje se tradicijske ruralne arhitektonsko-urbanističke strukture, kako pojedinačnih građevina tako u naseobinskim sklopovima prožimaju s kultiviranim poljodjelskim prostorom, možemo svesti pod pojam *kulturni krajobraz*, ukoliko prevladavaju umjetne, antropogene strukture.

fitocenološki snimljena. Naročito se to odnosi na florne zanimljivosti grebenjača, ostalog litorala, stijena i pjeskovitih plaža.

- Prirodni prostori i krajobraz arhipelaga korčulanskih otoka, otočića i grebena.
- Kultivirani prostori i krajobrazi:
 - Kultivirani krajobraz pokriva velike površine a obuhvaća poljodjelske površine od kojih se ističu kraška polja, terasasti vinogradi i maslinici i šumske površine, kao gospodarskih šuma tako i privatnih.
- Kulturni prostori i krajobrazi⁸
 - Kulturni prostori i krajobrazi obuhvaćaju zone naselja i znatnih antropogenih promjena u prostoru. Kao vrlo vrijedni kultivirani krajobrazi ističu se u unutrašnjosti Čara i Pupnat, a pri morskoj obali naravno Korčula.
- Osobite pojedinačne prirodne vrijednosti

Osim do sada navedenih prostornih sklopova treba još navest pojave koje su već zaštićene Zakonom o zaštiti prirode i Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije:

- u kategoriji poseban rezervat šumske vegetacije:
 - Kočje kod naselja Žrnovo;
- u kategoriji park-šuma:
 - park-šuma Hober u naselju Korčula;
- u kategoriji značajni krajobraz:
 - otok Badija;
- u kategoriji spomenik prirode:
 - stablo crnike u naselju Žrnovo – Klokolina;
- u kategoriji spomenik parkovne arhitekture:
 - park Foretić u naselju Korčula,
 - drvored čempresa sv. Antun u naselju Korčula,
 - stablo čempresa u naselju Čara;

⁸ Pojam "kulturni krajobraz" pobliže je opisan u dijelu "Ocjena stanja kulturno-povijesnog nasljeđa", jer ga, već i po samom nazivu pojma većim dijelom tvori ta komponenta, međutim, kako se u njegovom sklopu u Lumbardi pojavljuje i komponenta prirode spomenut je i u ovom poglavlju.

Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije predloženi su za zaštitu temeljem Zakona o zaštiti prirode:

- u kategoriji spomenik prirode:
 - špilja Samograd – Račišće;
- u kategoriji značajni krajobraz:
 - uvala Pupnatska Luka.

Temeljem Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije i PPUG Korčule na području obuhvata Plana zaštićena su sljedeća područja:

- u kategoriji osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz:
 - južna pučinska obala,
 - krajolik u Pupnatu,
 - Korčulansko-pelješki arhipelag,
 - šumica u naselju Račišće uz crkvu sv. Nikole,
 - šuma Fortezza,
 - šuma Carevića glava uz uvalu Uš i hotel Bon Repos,
 - šuma na poluotočiću Banja na istočnom rubu uvale Banja,
 - šuma Bori,
 - Paganettijeva pećina na Korčuli,
 - špilja Pišurka na Korčuli,
 - špilja Zaglav na Korčuli,
 - sjeverna obala prema Pelješkom kanalu (od naselja Račišće prema zapadu),
 - uvala Samograd.
- u kategoriji osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz:
 - Žrnovsko polje,
 - Pupnatsko polje,
 - Čarsko polje,
 - dolac u središtu naselja Račišće,
 - vinogradi na strmim terenima u Žrnovu, Račišću i Knežama,

- poluotok Turanj dio sjeverno od ceste Ž-6224.

Područja zakonom i na osnovu Plana zaštićenih prirodnih vrijednosti ucrtana su na kartografskom prikazu 3a1: „Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora - prirodno nasljeđe“ te (u dijelu bliskom naseljima) na kartografskom prikazu 4: „Građevinska područja i područja posebnih uvjeta korištenja“. Područja ekološke mreže RH ucrtana su na kartografskom prikazu 3a2: „Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora – NEM“, u mjerilu 1:25.000. Ugrožena i rijetka staništa ucrtana su na kartografskom prikazu 3a3: „Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora – staništa“, u mjerilu 1:25.000.

1.1.4.6. Ocjena stanja kulturno-povijesnog nasljeđa kraja

1.1.4.6.1. Povijesne odrednice

U okružju južne Dalmacije a u sastavu otoka Korčule, prostor općine grada Korčule dijeli opće putanje povijesnog razvoja tog područja koje čini zasebnu cjelinu jedino administrativnom podjelom novijeg datuma.

U dijelu današnje teritorijalne jedinice najstarijim se smatra sam grad Korčula, jer njegov položaj strateškom pogodnošću pretpostavlja davnu naseljenost po svemu sudeći još od prapovijesti. Međutim, tu nema izravnih pokazatelja naseljenju mjesta prije razvijenog srednjeg vijeka kad se oblikuje prava gradska jezgra uglavnom u današnjim veličinama. U okolici ostalih naselja jasni su tragovi protopovijesne ilirske te antičko-rimske kulture, premda se do danas žive naseobine spominju tek od XIV. st.: Žrnovo, Pupnat i Čara, dok Zavalatica raste kao luka za ukrcaj vina od XVI. st. Račišće niče u posebnim uvjetima doseljenja izbjeglica iz kopnenog zaleđa obale, a Kneža kao poljoprivredno-ribarski zaselak još kasnije.

Prvi pak tragovi ljudske kulture datiraju iz neolita, mlađeg kamenog doba kad narav sakupljačkolovačke privrede malobrojnog otočkog stanovništva uvjetuje nastavanje tek rijetkih špilja. Metalna doba od sredine drugog tisućljeća prije naše ere uspostavljaju sustave nadzora i obrane teritorija sa strateški izabраниh vrhova. Na njima tipične gradske naseobine obiluju ostacima ilirske kulture koja određuje i prvu cjelovitu prostornu organizaciju jer se one međusobno nadovezuju uglavnom pogledom a dopunjavu s gomilama grobnog sadržaja.

U to se usađuje antika sa svojim pravilima ponašanja u prostoru. Nošena prvo od Grka u valovima kolonizacije IV. st. p.n.e. prepliće se s ilirskim staništima koja silaze moru. No, obalu sustavnije zaposjedaju tek Rimljani kao vojni osvajači čitavoga Jadrana te najprikladnije terene raspodjeljuju vlasnicima villa rustica, mahom veteranima koji su do IV. st. poslije Krista jamci sigurnosti područja. Sređenost države i društva nameće odlučnija graditeljska poduzimanja te je iz tog razdoblja niz na terenu sagledivih arheoloških spomenika. Nazočnost ranokršćanske kulture očituju se također u statičnoj mreži, uglavnom pri moru dok svi prijašnji ustroji ne padaju s velikim, poglavito etničkim promjenama od VII. st. i dalje.

Počeci srednjeg vijeka vrlo su nesigurni sve do XI. st. kad se prvi put jasno spominje i grad Korčula, u rukama Venecije otada glavna točka društveno-političkog uređenja i gospodarskog života. Njojzi su po svoj prilici već prije uz smjenjivanje raznih vladara bila podložna sva otočka naselja, ali se toj urbanoj zajednici rast prati od XIII. st. Osim što je u Dalmaciji najstariji poznati Statut, ističe se planiranom urbanističkom jezgrom sa svim sadržajima visoke razine. Ranohumanistička kultura u procvatu do XVI. st.

zadaje bitne odrednice većini datosti daljnjeg života s time što grad napreduje sa svojim upravnim funkcijama, a ovisi o globalnim političko-ekonomskim prilikama na Jadranu, dok sela pružaju izravnu privrednu osnovu za prilično samodostatno otočko gospodarstvo. Ono u XVII./XVIII. st. doživljava trijeznu ravnotežu mogućnosti i potreba, pa je to doba bitno obilježilo sliku ukupnog terena čak uz rast novih naselja (Račišće). Osim što je fiksiralo sve do danas žive položaje nastavanja, izvršilo je i raspodjelu površina prema privrednim granama s naglaskom na onima agrarnog tipa a estetski osmislilo većinu životnih žarišta. U tom smislu se do u XIX. st. razvijaju razmjerno velike naselske jedinice iz kojih ide najintezivnija obrada površina za vinograde i masline, nažalost kratkoročna jer je presreću snažni valovi iseljavanja potaknuti ekonomskim razlozima.

Naše je stoljeće ovo prostorno okružje dočekalo s nagrizenom ravnotežom i nipošto stalnim oblikom odnosa naselja i okolnih terena. Početno je opadanje broja stanovnika u svim naseljima izazvalo napuštanje prethodno obrađenih zemljišta, a ponovno uzdizanje populacije pojedinih središta bijaše vezano uz proizvodne grane koje ostaviše slabije tragove. Na kraju su svoje obilježje u slojevitu sliku stanja sa svojim mjerilima usadile industrijske zone (brodogradnja, ekstenzivnije vađenje kamena) te posebno vađenje kamena) te posebno zone turističke izgradnje.

Razvoj i obilježja povijesnih naselja

Grad Korčula okrenut Pelješkom kanalu najosebujnija je spomenička cjelina na otoku koja samo dijelom utječe na morfologiju ostalih povijesnih naseobina u području. U osnovi se iza toga krije ne samo ovisnost slabijih središta o jačemu, nego i specifični odnos korčulanskih sela prema gradu. Njihov razmještaj i veličina, naime, u prvom redu su određeni drevnim zemljoposjedom gradske aristokracije pa na otoku nema malih zaselaka (inače svojstvenih čitavome primorju) nego prevladava pojava manjeg broja razmjerno vrlo velikih, u pravilu položenih uz plodna polja unutar otoka a ne uz more. Svako od njih, razumljivo, ima svoju osobitu strukturu uvjetovanu položajem u reljefu te osobinama društvene i privredne povijesti iz kojih izrasta, ali su im izražajne i neke zajedničke crte. One se zamjećuju barem unutar starijih među njima kao što su Žrnovo: Prvo selo i Postrana, te Pupnat i Čara. Uglavnom imaju prostorno ustrojstvo koje čuva neke odlike iz kasnog srednjeg vijeka premda ukupna izgradnja kuća u njima pripada kasnijem dobu. Većini je pak bitan smještaj na padini u jakome prisoju a na razmeđu plodnih površina i krševitih strmina. Tako im se očituje poljoprivredno-stočarska narav koja, nadalje, ucrtava u urbanističku razradu ravnoteže dinamičkih silnica i statičkih odrednica ukupnog njihova povijesnog života. Njegove povezanosti s gradom, između ostalog, uvjetovale su tipologiju stambene izgradnje, u izričaju više pučku negoli seosku.

Bez potanijeg opisa i analize može se navesti bitne teme i motive izgradnje neprijeporno ruralnih naselja koja se naslanja na iskustva gradskog urbanizma i gradske arhitekture južne Hrvatske. U svakom slučaju nije riječ o planskoj izgradnji, pa u tlocrtnim rasterima nedostaje pravilnih poteza a osnovne smjernice daje proboj glavnih puteva kao trajnih veza s privrednom okolicom. Prema njoj naselja nisu čvrsto ni omeđena, gdje pak gušće ali uglavnom rastresito ustrojena dok međudnosi kuća izdvojenih ili povezanih u manjim skupinama slijede načela organskog poretka proizišlog iz svrshodnosti života na selu. Ta je suodredila i mjestimična oblikovanja malih središta, u pravilu vezanih uz javne i zajedničke sadržaje (poglavito crkve, zgodimice lokve) ili raskrižja puteva, ali uglavnom ne dostižu definicije trga jer je u većini važnija

dinamička njihova sastavnica, negoli smišljenost okupljanja ljudi ili stalnost zadržavanja korisnika.

Osnovni dojam urbanističke razjedinjenosti pojedinih naselja pojačava pojava svojevrstnih dvorova, u zatvorenim malim jezgrama okupljenih stambenih katnica s pomoćnim zgradama za pojedina domaćinstva. Svojim prilično slobodnim nadovezivanjem u nekoj mjeri prikraćuju ulogu ulica koje ipak postoje kao njihove međupoveznice, u pravilu s kamenom kaldrmom, na kosinama sa stubama. Okrenute pak unutrašnjem dvorištu više negoli takvim komunikacijama, uglavnom jednokatnice i prizemnice osim što daju sve pogodnosti životu obitelji na selu, donekle osiguravajući i obranu. Najsloženiji su takvi sklopovi u žrnovskom Prvom selu, manje brojni u Čari, a ni zbijenost im nije niti ujednačena niti unaprijed ičim određena. U Postrani pak kao i u Pupnatu prevladava izgradnja u nizovima. Vrlo su izražajni u Postrani koja se prostire na većoj kosini prirodnoga terena i svladava ga s ravno pruženim a stepenasto složenim nedugačkim potezima kuća koji se nadovezuju poprečno uz glavnu ulicu. Mnoga, doduše, izmiču cjelovitom ustroju a svojom postavom na strmini svako takvo "prikueće" osigurava svoj pogled k polju dok se međuprolazima, u stvari uličicama mahom usmjeravaju okolini koja nije izgrađena. U Pupnatu pak radi manje veličine naselske aglomeracije istovrsne se stambene formacije tiješnje međusobno nadovezuju a i čvršće povezuju sa središtem uz uzdužnu cestu pri dnu naselja, gdje se uz crkvu s dodatnim zdanjima javne namjene (škola) oblikuje manji trg. Slično je i u Čari izražena težnja za okupljanjem komunalnih djelovanja i njima podređenih zdanja pored crkve, na raskrižju puteva nedaleko prastarih bunara. Zavalatica je u izvornome obliku obgrlila usku uvalu mora s dva reda kuća, izvorno za sezonsko boravljenje, što se spajaju u njezinome dnu kod trokatnog kaštela, ali je recentno gomilanje kuća za izdavanje na strmenom terenu posvema poništilo prvotno mjerilo i čednost naselja. Prema Pelješkom kanalu najmlađe od korčulanskih naselja Račišće nastaje od kraja XVII. st. u više-manje tradicijskim oblicima primorske arhitekture prema tipskim urbanističkim uzorima već provjerenima na otoku. Kneže pak rastrijetošću na niskoj obali među maslinica jedva da iskazuje svoj karakter cjelovita naselja.

Osobitost navedenih sela su i skupine prizemnih štala, u sitnomodularnom unutrašnjem ustroju redovito odvojenih od naselja na predjelima između njih i brda za ispašu. S obzirom da su sačinjene u suhozidu a pokrivena kamenim pločama, razvijaju osobitu slikovitost (kraj žrnovske Postrane zvane Blejalo selo, u Pupnatu istočno od naselja, u Čari poviše zapadno itd.). U istu kategoriju, građene istim tehnikama a drugačije dimenzionirane još spadaju i kamenarske radionice na Vrniku, također zaslužujući posebnu zaštitu. Nažalost ta nije ostvarena i s drvenim barakama korčulanskih brodograditelja nadohvat starome gradu koje su posve poništene s razloga nametanja novih zamisli u sadržaju predgrađa.

Uglavnom u navedenim naseljima nema jasne ni jedinstvene matrice prostornog ustroja, a nema mogućnosti ni očitavanju njihovog razvojnog postupka u stoljetnom slijedu. Svejedno nema sumnje da je mikrorazvedenost svake aglomeracije u tijesnoj vezi s makroplanom njezina rasta u vremenu i prostoru, te da time svaka ostvaruju svoju samosvojnost kao naglašenu ne samo spomeničkopovijesnu nego i životvornu vrijednost.

Arheološko nasljeđe

S nalazima iz špilja Samograd na sjevernoj strani otoka, te Jakasovoj špilji u Rasohatici na južnoj strani, ovaj se dio Korčule veže uz neolitsku kulturu južnog Jadrana. Čvršću prostornu organizaciju uspostavljaju prapovijesne gradine na prikladno izabranim bregovima svjedočeći nazočnost Ilira, metalodobnih prastanovnika istočnojadranskog uzorja. Uglavnom vezani uz stočarsku privredu oni započinju s obradom polja u unutrašnjosti otoka, a čitav teren nadziru s razloga obrane iz utvrđenih naseobina kao što su one na kotama 555 iznad Dubova, 473 povrh Pupnata, 212 iznad žrnovskog Prvog sela itd. Na većini je sigurnost dana prirodnim terenom ojačana suhozidinama oko prostora namijenjenog statičkom stanovanju, pa se tako i danas nazivjau - npr.: Gradac između Račišća i Pupnata, Gradina sv. Antuna. Navedene gradine prate gomile, također pripadajuće ilirskoj kulturi, a s ulogom osmatračnica i straža, što također proizlazi iz njihovih imena: vela Straža (475 zapadno od Pupnata, Straža (275 iznad Babinje), Izvidnica (između Pupnata i Gradca) itd. Manji ih je broj i grobnih koje nisu strateški istaknute na terenu ali je važno da sve zajedno čine najstariji statički sustav vladanja prostorom. K tome se njihova arheološka vrijednost dokazuje i nalazima krhotina uglavnom brončanodobne grube keramike na tim položajima, rjeđe otkrićem ponekog groba.

Antički sloj pokazuje ne tako učestali položaji, između ostalog jer je srastanje nositelja jače kulture sa starosjedilačkim Ilirima na njihovim staništima bilo jako. I tok je grčka kolonizacija (inače izvrsno osvjedočena u susjednoj Lumbardi) ovdje prošla bez jasnih odraza, rimska je ostavila čvrstih dokaza. Zapadno od Kneža, u predjelu vinograda među čvrstim zidovima ladanjske nasebine otkopan je i jedan mozaik s dna manje cisterne. Veća pak cisterna, dvostruke komore nekoć sa svodovima nalazi se sasvim pri obali u Žrnovskoj baniji, te nema sumnje da su Rimljani nastavili obalni pojas ostavivši trajna traga a još više slučajnih nalaza svoji keramičkih proizvoda mahom na obradivim terenima. U Kampušu podan Žrnova nađeni su i grobni natpisi u kamenu, slično u Čarskome polju, a bilježe se na više mjesta i metalni novci.

Sustavnije je istražena jedino antička naseobina na otočiću Majsanu u Pelješkom kanalu gdje je arheološki zahvat iznio na vidjelo ruralni arhitektonski sklop nastao u I. st. naše ere. Sačinjava ga desetak povezanih prostorija među kojima su skromne stambene okupljene oko središnjeg atrija, odvojene gospodarske s mlinicom za ulje, ribarskim skladištem te kuhinjom i cisternom. Sklop su čuvale i dvije kule a utvrdnu sastavnicu naglašava i treća na vrhu otoka s kojeg se odlično nadzire plovidba na širim potezima. U cjelinu je uklopljeno i groblje, ojačalo pogotovo kad ribarska naseobina u IV. st. postaje prva kršćanska postaja u području, vjerojatno uzdržavana od malog broja redovnika. Središnja prostorija je pretvorena u memoriju sveca (sv. Maxim - Majsan) s uređajima osobita čašćenja njegova groba-oltara otkada tu živi obredno žarište jačeg značaja, pače i točka pomorskih hodočašća. Dokazuje to kamena i ostala oprema svetišta s radovima iz VI. st., pa predromanička crkvice prigradene u IX.-X. st. i sitni nalazi do doba XIV. st. Na okolnim otočićima Sutvari i Lučnjaku, te Gubavcu također su iskopani temelji ranokršćanskih crkvice V.-VI. st.

Arheološko naslijeđe podurčja još obuhvaća više-manje slučajne nalaze ranokršćanskog križa u mramoru iz V. st. te ulomak crkvenog nadvratnika s pleternim ornamentom iz XI. st., oba iz Žrnova. Među zanimljivije spadaju i ostaci crkvice sv. Stjepana iz XIV./XV. st. zapadno od Čare, tako da se raznolikošću arheološke građe upotpunjava uvid u razvojne etape barem do kasnog srednjeg vijeka. Zasebnu vrijednost predstavljaju antički i srednjovjekovni kamenolomi na Vrniku i Sutvari.

Sakralne građevine

U otvorenome krajoliku i unutar naselja znatan je broj obrednih gradnji svih vrsta, od župnih crkava preko grobnih kapela, do zavjetnih na raznim položajima. Njihova je mreža prilično gusta i u posvetnim sadržajima različita čineći jedan od izražajnijih vidova kulturnog života i umjetničkog stvaralaštva u prostoru. Iako ima poznatih samo iz pisanih izvora, jer su porušene tijekom stoljeća, većina povijesno spominjanih se sačuvala, neke u izvornim oblicima a neke češće mijenjanog lika. Najznačajnije su, ujedno i najveće one župne: sv. Martina u Žrnovu (XVII. st. s dopunama u XIX. st.), Gospe od snijega u Pupnatu (prva polovica XVII. st.), te sv. Petra u Čari (XV. st. s dogradnjama XVII./XVIII. i XIX. st.). Posebice prve dvije u osnovnome svojem trobrodnome zdanju sa svodovima i zvonikom pokazuju svojstvene oblike baroknoga sloga i izraz domaćih klesarskih radionica koje prenose predaje korčulanske graditeljsko-kiparske škole iz XVI. st. Među ostalima čistoćom se stila ističu Gospa Čarskog polja (XVI. st.), sv. Nikola s lođom u Račišću (XVIII. st.) sv. Križ premda ruševan (XV. st.) u Žrnovu. Među starijima bijahu crkvice sv. Petra na Badiji, sv. Luke na korčulanskome groblju, sv. Jurja i sv. Teodora kraj Čare, ali se iz te skupine poznatih prije XIV. st. sačuvala jedino grobišna sv. Vida u Žrnovu u arhitektonski novijem liku. Inače je značajnija skupina međusobno tipski ujednačenih ranogotičkih crkvice koje su razmještene na čitavome otoku a u ovome prostoru zastupljene sa zdanjima sv. Antuna na istoimenoj glavici istočno od Korčule (s pustinjačkim stanom i baroknim stubištem), sv. Jakova u polju Dubrava istočno od Žrnova, sv. Jurja na groblju iznad Pupnata. Barokne pak jednostavnije predaje iskazuju crkve poput sv. Roka u Postrani, Male Gospe u Prvom selu - Žrnovo, sv. Križ na Vrniku bez jačih građevno-plastičkih vrsnoća.

U prostoru izvan zone zaštite naselja posebnu vrijednost predstavlja franjevački samostan na Badiji, utemeljen potkraj XIV. st. a izgrađen, u spomeničkoj cjelini i danas vidljivoj, uglavnom do sredine XVI. uz dodatak barokne kapele velikoj crkvi u XVIII. st. Arhitektonski sklop u svojoj strukturi ima uzorne elemente gotičko-renesansnog graditeljstva (jedan od najljepših klaustara u Dalmaciji, monumentalna propovjednička crkva sa zvonikom, kamenokiparska oprema iz mjesnih radionica itd.) ali je u grubim recentnim prenamjenama izgubio na identitetu. Svejedno uz poštivanje odlika njegove mikrozone kao spomenik visoke kategorije zaslužuje osobiti tretman u nužnoj revitalizaciji.

Civilne građevine

Svekolika svjetovna arhitektura u naseljima izvan grada Korčule veže iskustva u gradu iskušanih povijesnih razdoblja sa specifičnim prohtjevima seoskog života. U tom smislu utvrđuje se skromna tipologija kamenih kuća, mahom jednokatnica koje tvore vrlo raznolike ambijentalne cjeline nepatvorene slikovitosti. Ona mahom proizlazi iz umijeća obrade kamena lokalnog podrijetla u kojem je sve građeno slijedom stoljetnih zidarskih i klesarskih tehnika. Građa je uvelike nametnula i ljudsko mjerilo stambenim kućama (iznimno više od jednokatnica) koje izvani rijetko primjenjuju prepoznatljive elemente povijesnih stilova. Dekorativni motivi pri oblikovanju okvira otvora ali i kao samostalni umetci (npr. grbovi) češći su u Žrnovu koji je bliže gradu, a najviše objekata je lišeno ureda, s općenito slabom plastičkom raščlambom jer je rađeno u smirenom duhu kasnog klasicizma XIX. st. U biti je to graditeljstvo pučkog izraza svedeno na geometriju kubičnih volumena pod šatorastim krovovima sa simetričnim rasporedom otvora izvana a prostorija iznutra. Radi se, dakle, o skromnim izdancima obalne arhitekture koja posredstvom stoljećima znane morfologije nadilazi ruralnu razinu izgradnje. Posve

razumljivo zdanje gospodarske (konobe, mlinice, skladišta i sl.) i osnovne praktične namjene (ognjišta, ljetne kuhinje) prate u klesanim izvedenicama oblike sa stambenih kuća ali zaostaju u veličinama i pravilnosti ustroja. Kvalitetnija izgradnja se ostvaruje tek u XIX. st. uključujući pomniju obradu prostora okućnica s doradenim elementima opreme vrta i svog stambenog okoliša.

Zasebnu skupinu čine tzv. kašteli, uglavnom jednočelijske trokatnice ekonomsko-stambene svrhe s naglašenim elementima obrambene arhitekture. Podizali su ih moćniji privatnici u zaselcima blizu svojih posjeda radi kratkotrajnih boravaka pri sakupljanju ljetina a zbog zaštite pred gusarima i vanjskim napadačima. Međutim su čitavome naselju ulijevali osjećaj sigurnosti i dobivali polujavni značaj. Ističu se u Prvome selu - Žrnovo Dimitrijevićev kaštel, a u Postrani jednostavniji Didovićev, Jakasov te Curačev kaštel. U Čari je osim kaštela pučkih oznaka na zapadnome vrhu naselja znamenit Španićev kaštel iz 1674. god. te Kanavelić-Arnerijev u Zavalatici.

Ladanjska arhitektura je inače slabije zastupljena, jer osim nekoliko prigradskih ljetnikovaca utkanih u novije urbano tkivo same Korčule ulogu te vrste preuzimaju kašteli. Izrazitiji primjer spoja male utvrde i ladanjske kuće je na Prvinama u Zavalatici Borić-Tvrdeićev kaštel, a na Vrniku još skladniji Fabris - Miroševićev na sjevernoj strani otočića.

Inače je u prostoru čitave općine nekoliko zapaženih hortikulturnih rješenja, pokazatelja i tovrstnih posezanja kulture minulih stoljeća u prostor. Osim pojedinačnih objekata valoriziranih izravnom zaštitom pozornost privlače šumarci samoniklih čempresa osobito uokolo Žrnova. Njih bi, uostalom, kao i sustave obradivih terasa s kamenim podzidima i ogradama trebalo sustavnije čuvati i posebnim odredbama očuvanja otočkog samosvjojnog krajobraza.

Posebnim mjerama zaštite treba također privesti osim glavice sv. Antuna istočno od Korčule i perivoj Foretića tik do grada (nekoć bio zaštićen), te širi okoliš župne crkve u Žrnovu: glavica sv. Martina na Kampušu i grobišne Gospe Čarskog polja podno naselja jer su uzorni primjeri spajanja povijesne arhitekture crkvene, reprezentativne naravi i hortikulturnih rješenja koja postaju ključne točke uzdržavanja i oplemenjivanja odnjegovanog krajolika na otoku. Slično je i sa česvinama pokraj žrnovskog sv. Roka, te onima na Kočama istočno od Brda u spoju s prirodnim rijetkostima.

Stanje evidencije i pravne zaštite kulturnih dobara Grada

Na području Grada od povijesnih je naselja dosad je bila zakonom zaštićena samo povijesna jezgra grada Korčule. Obradom terena ustanovljeno je da je na području Grada ostalo očuvano više povijesnih naselja seoskih obilježja koja imaju svojstva kulturnog dobra. Sukladno njihovim kulturno povijesnim obilježjima, stupnju očuvanosti pripadajućih povijesnih struktura; prostornih i graditeljskih, ali i kvaliteti neposrednog pejzažnog okruženja, vrednovana su sljedećim kategorijama:

- 1 nacionalnog,
- 2 regionalnog,
- 3 lokalnog značenja.

Povijesne građevine i sklopovi koji imaju pravni status registriranog kulturnog dobra pripadaju vrsti sakralnih, vojnih i civilnih građevina.

Evidencijom i vrednovanjem zatečenih kulturno povijesnih vrijednosti u prostoru, sukladno suvremenim europskim načelima i standardima zaštite, predložene su za zaštitu i sljedeće vrste:

1. gospodarske i industrijske,
2. tehničke građevine s postrojenjima, te
3. grobne – memorijalne građevine i sklopovi.

Slijedom suvremenih zamisli o zaštiti nepokretnih kulturnih dobara⁹, uveden je i pojam kulturnog krajolika, (cultural landscapes) kojeg čine topografski definirana područja u kojima je naročito izražen kvalitetan suživot graditeljske baštine i prirodnih osobitosti pripadajućeg okruženja, a kao cjelina je iznimnih povijesnih, arheoloških, umjetničkih, kulturnih, znanstvenih, socijalnih i tehničkih vrijednosti.

U svjetlu takvih polazišta, čitavo područje otoka Korčule je jedinstveni antropogeni prostor s milenijskim povijesnim kontinuitetom i očuvanim oblicima prisustva čovjeka u prostoru, bilo u vidu graditeljske baštine ili arheoloških nalaza, i u najvećoj mjeri očuvanim prirodnim osobitostima, te kao takvo ima obilježje kulturnog krajolika. Kultivirani krajolik (kao dio sveukupnog kulturnog krajolika) podrazumijeva područja oblikovana ljudskom rukom tijekom povijesti, očuvana do danas, a svjedoče o čovjekovoj prisutnosti u prostoru.

Nepokretna kulturna dobra na području Grada sistematizirana su prema vrstama i podvrstama. Temeljna podjela prema vrstama nepokretnih kulturnih dobara je sljedeća:

1. povijesna naselja i dijelovi povijesnih naselja,
2. povijesne građevine i sklopovi,
3. elementi povijesne opreme prostora, tehničke građevine niskogradnje s uređajima,
4. područje, mjesto, spomenik ili obilježje vezano uz povijesne događaje i osobe,
5. arheološka nalazišta i lokaliteti,
6. krajolik ili njegov dio što svjedoči o čovjekovoj prisutnosti u prostoru

Na području Grada dosad je bila zakonom zaštićena samo povijesna jezgra Grada Korčule. Obradom terena ustanovljeno je da je na području Grada ostalo očuvano više naselja ili dijelova naselja kao i građevina koji imaju svojstva kulturnog dobra, ovisno o stupnju očuvanosti tradicijskih struktura. Promatrana su kroz:

- samo kulturno dobro, odnosno prostornu matrice ili pojedinačnu građevinu i

⁹ Cultural Landscapes of Universal Value, Stuttgart, New York, UNESCO, 1995

- neposredno okruženje (kontaktni prostor) kulturnog dobra.

Kulturno dobro i njegovo okruženje tvori “prostorni sklop”. Sklop predstavlja jedinstvenu oblikovnu cjelinu: građevine ili građevina naselja i izvornog, ili modificiranog neposrednog okolnog prirodnog prostora, kontaktnog prostora u kojemu je dotična građevina, ili su građevine naselja tijekom vremena nastale. Smatra se vrlo važnim zaštititi i građevinu (građevine) i prostor u kojemu je ona nastala, ili su one nastale, kao jednu funkcionalnu i oblikovnu cjelinu, odnosno prostorni sklop, u izvornom smislu.

Nepokretna kulturna dobra navedena su u popisu koji je dan u Tablici 30. “Pregled registriranih kulturnih dobara s ovim Planom popisanim i valoriziranim kulturnim dobrima predloženim za registraciju”. Sva podliježu pravima i obvezama Zakona, bez obzira na njihov trenutni pravni status zaštite. Pravni status zaštite obuhvaćen je sljedećim kategorijama:

- R kulturno dobro upisano u Registar nepokretnih kulturnih dobara,
- PR prijedlog za upis u Registar,
- ZPP zaštita prostornim planom – zaštita na lokalnoj razini.

Kulturni krajobraz

Kulturni krajobraz Grada predstavljaju područja prirodnog i antropogenog prostora, u kojem je naročito izražen kvalitetan suživot graditeljske baštine i prirodnih osobitosti pripadajućeg okruženja, izuzetnih povijesnih, arheoloških, umjetničkih, kulturnih, znanstvenih, tehničkih, etnoloških, prirodnih i estetskih vrijednosti. U okviru takve definicije izlučeni su pojedini prostori koji imaju i pojedinačno veliku vrijednost, te ih kao takve treba štititi od daljnjeg propadanja, zapuštanja ili potpune promjene. Osobito je izdvojeno uže područje Korčule čiji će se prostor temeljito obraditi planiranim novim GUP-om i projektom za upis u svjetsku baštinu UNESCO-a. Vrijedni elementi kulturnog krajobraza nađeni su u pogledu na naselje Čaru i čarsko polje. U pogledu na terase nekadašnjih vinograda i maslinika (Račišće, Žrnovo) koji su danas samo djelomično obrađeni, u znatno manjim površinama nego tijekom 19.st. Cilj ih je revitalizirati i obnoviti proizvodnju.

I.1.4.7. Temeljne ekološke svojstvenosti kraja

Iako je prostor Grada Korčule razmjerno rijetko naseljem sa svega 57,7 stanovnika po km² (poradi usporedbe prosjek RH je 85 stanovnika po km²), velika koncentracija stanovnika u zoni naselja Korčula, kao i koncentracija stanovnika naselja Žrnova u zoni naselja Žrnovo, ali i duž uskog pojasa sjeverne pristupačne i razvedene žrnovske obale, a što isto vrijedi i za naselje Račišće, stvara u tim razmjerno ograničenim površinama Grada Korčule, u okviru kojih obitava čak 4955 stanovnika Grada odnosno 79,4%, velike ekološke probleme.

Problemi se očituju kako u klasičnim oblicima zagađivanja okoliša, tako i u vizualnom uništavanju krajobraznih svojstvenosti obale oblikovno neprimjerenom izgradnjom s jedne strane (Medvinjak, Zavalatica, Rasohatica npr.) i neprihvatljivom dužobalnom izgradnjom praktično samo u prvom redu (Korčula-Račišće). Sve to čini dijelove obale Grada iznimno ugroženim.

Uočava se (legalna ili nelegalna izgradnja, svejedno) na neprihvatljivim pozicijama dolaca terasastih vinograda (u zoni Žrnova npr.).

Smatramo da se problem ne može riješiti prostim zabranama, već usmjeravanjem izgradnje na prihvatljivim mikrolokacijama uz striktnu kontrolu i provedbu Plana.

Zbog bogate prirodne i kulturne baštine te razmjerno velikih površina pod zaštitom krajolika, bit će potrebno neprekidno i sustavno provoditi mjere za poboljšanje i unapređivanje prirodnoga, kultiviranoga i kulturnog krajolika. Isto tako i mjere za sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš:

Mjere za poboljšanje okoliša

Za provođenje ovih mjera treba:

- Izgraditi sustav kanalizacije s uređajima za pročišćavanje, osobito u radnim zonama i na svim mjestima gdje se javljaju veći onečišćivači;
- Spriječiti mogućnost aerozagađivanja;
- Redovito treba čistiti naselje i obalu (plaže) od krutog i krupnog otpada i sprječavati divlja odlagališta otpadaka po poljodjelskim i šumskim površinama;
- Smanjiti uporabu agrotehničkih sredstava koja onečišćuju tlo (pesticide, umjetno gnojivo i sl.).

Mjere za očuvanje okoliša

U sklopu ovih mjera podrazumijeva se da treba:

- Na djelotvorni način štititi kulturne, prirodne i krajobrazne vrijednosti.
- Čuvati prirodna bogatstva i prirodne izvore (šume, poljoprivredne površine, izvore vode, vodotoke i dr.).
- Uključiti lokalne vlasti u aktivno čuvanje okoliša te zaštitu zaštićenih građevina i područja kroz novčanu potporu i odluke jedinice lokalne samouprave.

Mjere za unapređenje okoliša

Ove mjere podrazumijevaju:

- Stvaranje javnoga mnijenja u korist zaštite krajolika, zaštite kulturne i prirodne baštine, smanjenje onečišćenja te gradnju stambenih zgrada na zasadama tradicijskoga graditeljstva;

U svaki urbanistički i arhitektonski projekt ili studiju, bilo koje vrste, ugraditi elemente zaštite okoliša i krajobraznoga oblikovanja.

Na građevnom području ne smiju se graditi građevine koje bi svojim postojanjem, ili upotrebom neposredno ili potencijalno ugrožavale život, zdravlje i rad ljudi u naselju ili vrijednost okoliša, niti se smije zemljište uređivati ili koristiti na način, koji bi izazvao takve posljedice.

- Važno je navesti sljedeće:
- Planom je određeno da će konačna lokacija za odlaganje krutog otpadnog materijala biti određena Prostornim planom uređenja Županije.
- Ako se na dijelu građevnog područja izgradi javna kanalizacijska mreža i ako postoje za to tehnički uvjeti, postojeće stambene i ostale građevine se moraju priključiti na nju.
- Ako na dijelu građevnog područja na kojem će se graditi građevina postoji javna kanalizacijska mreža, stambene i druge građevine se moraju priključiti na nju.
- Otpadne vode iz domaćinstva bez kanalizacije moraju se prije odvoženja i ispuštanja u okoliš pročišćavati metodom autopurifikacije u septičnim jamama.
- Otpadne vode iz gospodarskih zgrada u domaćinstvu s izvorom zagađenja i gospodarskih postrojenja moraju se prije upuštanja u recipijent pročistiti do stupnja na kojem se nalazi recipijent, odnosno, do stupnja i na način predviđen posebnom odlukom Gradskog vijeća.

1.1.4.8. Svojstvenosti prometne i komunalne infrastrukture

Promet

Prikaz je na grafičkom listu br.: 2a “Infrastrukturni sustavi – promet – cestovni, pomorski, zračni”.

Cestovne veze

Prema “Odluci o razvrstavanju javnih cesta u državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste” (NN br. 79/99) u Gradu od postojeće cestovne infrastrukture postoji jedna državna cesta:

- D-II8 na pravcu trajektno pristanište Dominče /Korčula/ - Smokvica - Blato - Vela Luka.

Povijesni cestovni pravac što je uz nužna poboljšanja trase zadržao svoju ulogu cestovne poveznice prostora Otoka. Osim što je ova cesta važna za otočki život, pa i za život unutar Grada ona je glavna veza prostora i otoka i Grada s trajektnim pristaništem u Dominčama preko kojega je otok na istočnoj strani povezan s kopnom.

Osom navedene državne ceste u Gradu postoje još tri županijske ceste:

- Ž-6224 (D-II8 /Korčula/ - Račišće),
- Cesta je postala nepodesna budući teče priobalnim izgrađenim prostorom, pa će stoga biti potrebno izgraditi obilaznice oko Žrnovske Banje i Kneže.
- Ž-6225 (D-II8 /Korčula/ - Lumbarda),
- Ž-6244 (D-II8 - Korčula).

U Gradu postoje i dvije lokalne ceste:

- L-69021 (D-II8 /Čara/ - Zavalatica),
- L-69022 (D-II8 /Pupnat/ - D-II8 /Čara/)

Lokalna cesta L-69022 stara je cesta između Pupnata i Čare koju je zamijenila D-II8.

Postoji i nekoliko nerazvrstanih teško prohodnih cesta koje bi trebalo urediti i koje povezuju:

- D-II8 /Pupnat/ - Ž-6224 /Kneža/,
- L-69022 – Pupnatska luka,
- D-II8 – Rasohatica.

Ostalo su ulice u izgrađenim zonama, stambenog karaktera.

Promatrajući prometno-geografsku situaciju prostora u okviru Države i njenog središnjeg dijela s glavnim gradom Zagrebom i promatrajući to isto u okviru Županije Dubrovačko-neretvanske, prometni položaj Grada i otoka izrazito nepovoljan. Otok je s glavnom prometnom kopnenom cestovnom vezom “jadranskom magistralom”, odnosno državnom cestom D-8, povezani preko poluotoka Pelješca. Stoga je otok u još nepovoljnijoj prometnoj situaciji od peljeških općina¹⁰.

Pomorske veze

Postojeće stanje pomorskog prometa Grada temelji se na “Naredbi o razvrstavanju luka otvorenih za javni promet na području županije Dubrovačko-neretvanske” (NN br. 96/96). U skladu s navedenom Naredbom

- morska luka županijskog značaja je luka Korčula- putnička luka (istočna i zapadna obala).

Luke lokalnog značaja su:

- luka Badija,
- luka Pupnat,
- luka Račišće,
- luka Zavalatica i također
- luka Korčula.

U okviru Korčule nalazi se i

- morska luka posebne namjene državnog značaja (LN)-Marina ACI Korčula, te

¹⁰ Nije nam poznato imali i Državi neki prostor koji bi bio udaljeniji od bolnice općeg tipa kakva je u Dubrovniku od otoka Korčule, Lastova i Visa, vremenski i kilometarski.

- sportska luka na istočnoj i zapadnoj obali Korčule.

Pelješki kanal je

- međunarodni i unutarnji plovni put.

Brze dužobalne trajektne linije i pješačka veza brodicama s Orebićem smještene su u luci u Korčuli, koja ima i međunarodni karakter. Svojom brojnošću i brzinama nikako ne zadovoljavaju.

Trajektna luka za Orebić smještena je u Dominčama.

Zračne veze

Zračne veze Grad ostvaruje na aerodromu u Čilipima što je iznimno nepovoljno. U slučaju hitnosti u Blatu postoji heliodrom i za noćno slijetanje. Bitno poboljšanje, kako za Grad, tako i za otok očekuje se izgradnjom zračne luke na otoku, koja se predviđa u zoni Brne u Općini Smokvica.

Pošta i telekomunikacije

U Gradu postoji šest poštanskih ureda

- 20260 Korčula,
- 20261 Korčula,
- 20264 Račišće,
- 20273 Čara,
- 20274 Pupnat i
- 20275 Žrnovo.

Mobilne telekomunikacije su pokrile cijeli prostor Grada. Stacionarna telefonska mreža je kombinirana kako podzemna tako i nadzemna, a tvore je bakreni i optički kablovi. Vezana je za ATC u Korčuli. Iznad Korčule i Pupnata izgrađeni su TV i radiopretvarači za poboljšanje programa na području Grada.

Prikaz je na grafičkom listu br.: 2b: "Infrastrukturni sustavi - pošta i telekomunikacije".

Elektroopskrba

1. Postojeći vodovi 110 kV s kabelskim kućicama ucrtani su na grafičkom prilogu. Za podatke 110 kV mreže nadležna je HEP, Prijenosno područje - Split. Potrebna je razvojna TS 110/35 kV, jer napajanje TS 35/10 (20) kV Korčula vodovima 35 kV ne zadovoljava iz pravca TS 110/35 kV Ston, a na granici je zadovoljavajućeg iz pravca TS 110/35 kV Blato.

2. Sadašnje osnovno napajanje potrošača područja Grada (i šire) vrši se vodovima 35 kV kako je navedeno. Vod 35 kV iz pravca TS 35/10 kV Blato novi je, izgrađen 1999. godine kao dvostruki 35 + 20 kV (osim dijela Čara-Pupnat kao 35 kV) na čelično-

rešetkastim stupovima. Na njegovu 20 kV stranu povezane su sve distributivne TS 10 (20)/04 kV između Korčule i Blata, a na zadanom prostoru kabelskim novim vodom 20 kV Čara, Čara vinarija i Zavalatica I. Također je 20 kV vodovima na čelično-rešetkastim i kabelskim dionicama istovremeno ostvareno povezivanje TS u Žrnovu (Kampuš, Postrana, Barina i nova Brdo). Posebno je izgrađen jednak vod s kb dionicama DV 35 + 20 kV - TS Pupnat 1 - Pupnat 2 - Račišće - Uljara.

3. Napominje se da je pogonsko napajanje Čare, Vinarije i Zavalatice iz TS35/10 kV Blato, a cijela preostala potrošnja prostora iz TS 35/10(20) kV Korčula.

4. TS 35/10(20) kV Korčula potpuno je rekonstruirana 1995. godine za naponsku razinu 35/20 kV ("vozi" 35/10 kV) i max snagu 2 x 4 MVA. Transformacija je već sada 2 x 4 MVA, a transformatore je moguće prespajati. Oprema je suvremena (vakum prekidači, numerička zaštita, proco_obuduću TS 110/35 kV (kabelske veze nisu izgrađene).

5. Sredjenaponska mreža gradskog i izvangradskog područja je najvećim dijelom kabelska nazivnog napona 12 kV, a novoizgrađeni dijelovi su za nazivni napon 20 kV kako je to prikazano na podlogama.

Zaključno bi napomenuli da je elektroenergetika na zadanom prostoru pratila stvarna zbivanja iako sva zbivanja niosu bila usklađena s ranijim planovima.

Prikaz je na grafičkom listu br.: 2c: "Infrastrukturni sustavi - elektroopskrba".

Vodnogospodarski sustav

Vodno gospodarstvo Grada, u kojemu nema niti voda tekućica niti značajnijih izvora vode, obuhvaća uglavnom vodoopskrbu te odvodnju otpadnih voda.

Vodoopskrba

Vodoopskrba područja Grada Korčule riješena je u sklopu regionalnog vodovoda Neretva-Pelješac-Korčula-Lastovo-Mljet. Ishodište regionalnog vodovoda je izvorište "Prud" u dolini Neretve.

Voda se pumpa na izvorištu i na poluotoku Pelješcu, ukupna visina dizajna vode je 350 m. Na otok Korčulu voda dolazi gravitacijom iz vodospreme "Janjina" na Pelješcu kroz podmorski cjevovod koji se sastoji od 5 visokotlačnih polietilenskih cijevi $\varnothing$ 202 mm, te cjevovodom $\varnothing$ 350 ACC ulazi u vodospremu Korčula I. zapremnine 1000 m³ sa kotom dna 87,00 m.n.m. koja je centralna vodosprema za vodosnabdjevanje otoka Korčule.

Prema podacima «NPKL vodovoda» d.o.o. Korčula za otok Korčulu je, s obzirom na izgrađene kapacitete NPKL vodovoda, utvrđena količina od 104 l/s, od čega za Grad Korčulu 62 l/s.

Iz vodospreme Korčula I. voda gravitacijom ide u vodospremu Korčula II. na jednu stranu i na drugu stranu do vodospreme "Vela Luka". Naselja uz more spojena su na regionalni vodovod preko vodosprema mjesne potrošnje, a naselja u sredini otoka vodu dobivaju prepumpavanjem iz magistralnog cjevovoda.

Izgrađeni objekti regionalnog vodovoda na području Grada Korčule su:

A. Cjevovodi

1. Podmorski cjevovod Pelješac-Korčula dužine 2400 m sastoji se od pet visokotlačnih armiranih polietilenskih cijevi $\varnothing$ 202 mm.
2. Cjevovod izlaz iz mora vodosprema "Korčula" dužine 1300 m, $\varnothing$ 350 mm ACC.
3. Povratni vod vodosprema "Korčula I." - vodosprema "Korčula II." dužine 800 m, $\varnothing$ 200 mm ACC.
4. Cjevovod vodosprema "Korčula I." - Račišće dužine 1000 m, $\varnothing$ 450 mm ACC.
5. Tlačni vod crpna stanica Žrnovo - vodosprema "Žrnovo" dužine 2400 m, $\varnothing$ 108 mm, čelik.
6. Tlačni vod crpna stanica Pupnat - vodosprema "Pupnat", dužine 2000 m, $\varnothing$ 80 mm ductil.
7. Cjevovod Čara - Zavalatica dužine 2300 m, $\varnothing$ 100 mm ductil.
8. Cjevovod Smokvica - Čara dužine 3500 m, $\varnothing$ 150 mm ductil.

B. Crpne stanice

1. Crpna stanica "Pupnat", kapaciteta 3 l/sec, visina dizanja 350 m.
2. Crpna stanica «Žrnovo» kapaciteta 4 l/sec, visina dizajna 190 m..

C. Vodospreme

1. Vodosprema "Korčula I." zapremnine 1000 m³, kota dna 87,00 m.n.m.
2. Vodosprema "Korčula II." zapremnine 2000 m³, kota dna 56,00 m.n.m.
3. Vodosprema "Pupnat" zapremnine 200,00 m³, kota dna 390,00 m.n.m.
4. Vodosprema "Zavalatica" zapremnine 500 m³, kota dna 75,00 m.n.m.
5. Vodosprema «Čara I» zapremnine 250 m³, kota dna 160,00 m.n.m.

Odvodnja otpadnih voda i vodnogospodarstvo

Prilog iz Pravilnika o graničnim vrijednostima pokazatelja, opasnih i drugih tvari u otpadnim vodama ("Narodne novine" broj 40/99):

- Izvori onečišćenja
- Općenito izvori onečišćenja mogu biti "nadzirani" i "nenadzirani". Nadzirani su oni izvori onečišćenja tj. otpadne vode koje se prikupljaju kanalizacijskim sustavom. To su otpadne vode iz kućanstva, turističkih objekata i industrije. To su istovremeno i "točkasti" izvori onečišćenja. Nenadzirani ili raspršeni izvori su oborinske vode koje ispiraju poljoprivredne, prometne i druge površine.

- Obzirom da je jedino na području grada Korčule većim dijelom izgrađen sustav odvodnje otpadnih voda, on će detaljnije biti opisan.

Područje grada Korčule

Broj stanovnika grada Korčule prema popisu 1991. godine iznosio je 3.318 stanovnika.

OPTEREĆENJE OTPADNIH TVARI ZA SADAŠNJE STANJE, ZIMI I LJETI

Pokazatelj	Dio kanalizacionog sustava	
	Zapad	Istok
Ekvivalentni broj		
Stanovnika	2300	1018
Hotelski gosti	1050	973
Privatne sobe	500	1200
Proizvodna i usl. djelatnost	12	50
Zimi (ES)	2312	1068
Ljeti (ES)	3862	3241
Opterećenje BPKs (kg/d)		
Zimi	138,72	64,08
Ljeti	231,72	194,46

OPTEREĆENJE OTPADNOM TVARI ZA PLANSKO RAZDOBLJE, ZIMI I LJETI

Pokazatelj	Dio kanalizacionog sustava	
	Zapad	Istok
Ekvivalentni broj		
Stanovnika	2400	2645
Hotelski gosti	1050	2451
Privatne sobe	1500	400
Proizvodna i usl. djelatnost	25	75
Zimi (ES)	2425	2720
Ljeti (ES)	4975	5571
Opterećenje BPKs (kg/d)		
Zimi	145,50	163,20
Ljeti	298,50	334,26

Područje odvodnje otpadnih voda

U gradu Korčuli postoje prvi počeci izgradnje kanalizacijske mreže još u Srednjem vijeku. Danas postoji izgrađena kanalizacijska mreža s glavnim sakupljačima. Izgrađena su dva kanalizacijska sustava i to:

- Grad koji obuhvaća zapadno područje do zaljeva Luka, te
- Dominče koja obuhvaća novo naselje na istočnom području.

Navedenim sustavima otpadne vode se nepročišćene ispuštaju u obalno more Pelješkog kanala. Održavanje i pogon postojeće kanalizacijske mreže obavlja Javno komunalno poduzeće "Hober".

Početkom sedamdesetih izgrađen je najprije sakupljač Sv. Nikole uz obalu do kraja obale ispod kule Kerjan. Na tom mjestu izgrađena je crpna stanica, kojom su prihvaćene i otpadne vode sakupljača s istočne strane grada. Crpnom stanicom CS Grad su se potiskivale nepročišćene otpadne vode u Pelješki kanal "podmorskim ispustom" duljine 300 m, na dubinu 40 m. U zapadnom dijelu grada Korčule još je izgrađen sakupljač Borak s pripadajućim crpnim stanicama CS Hoteli (priključeni su svi hoteli), CS Obala.

Na Borak je priključena i marina "Korčula". Jedino nije priključen restoran Liburna, te su te vode onečišćavale more.

Krajem sedamdesetih je izgrađen prvi veći sakupljač istočnog dijela grada i to na potezu od tadašnje vojarne do brodogradilišta. Izveden je i vrlo kratki ispušt na samom ulazu u kanal Ježevica. Kako ovaj ispušt nije bio izgrađen po pravilima struke, to su otpadne vode onečišćavale dio kanala Ježevica. Na sakupljač Dominče kasnije su priključene zgrade Doma zdravlja posredstvom CS, isto kao i hotel Bon-Repos, te se donekle zaštitilo more u uvali Luka.

Izgradnjom sakupljača u zapadnom dijelu grada postavljeni su temelji za konačno rješenje svih otpadnih voda zapadnog dijela grada.

U istočnom dijelu grada stanje je slabije, prvenstveno radi neizgrađenog odgovarajućeg podmorskog ispusta, a i zbog nedovoljno razvijene kanalizacijske mreže.

Na kanalizacijsku mrežu nisu priključene još zgrade u predjelu Sv. Antun, zatim na Solinama i uz obalu Ježevica. Izvan kanalizacijskih sustava još su predjeli Strečica i Luka. U uvali Luka stambene zgrade ispuštaju otpadne vode ili procjeđivanjem kroz septičke jame u tlo ili direktno u more. Ovdje se opažaju promjene kakvoće mora zbog plitkoće uvale. U uvali Strečica stanje je nešto bolje zbog otvorenosti uvale.

Prikaz je dan na grafičkom listu br. 2e: "Infrastrukturni sustavi – vodnogospodarski sustav - odvodnja otpadnih voda te obrada, skladištenje i odlaganje otpada".

Bujice i lokve

U Gradu nema stalnih vodotoka, a nema niti većih problema s bujicama. Najveća bujica nalazi se na dijelu između Općine Blato i Grada Korčule u vrlo rijetko nastanjenom dijelu Grada, u vododerini prema uvali Babina. Nekoliko bujica ima i na južnim, pučinskim obroncima Grada. Interesantan je veliki broj lokava koje su označene na grafičkom listu br.: 2e: "Infrastrukturni sustavi – vodnogospodarski sustav - odvodnja otpadnih voda te obrada, skladištenje i odlaganje otpada".

Postupanje s otpadom

U Grad svoj kruti otpad odvozi u Općinu Lumbarda na lokaciju "Kokojevica". Deponij je nedostatan opremljen, lokacija je nepovoljna, smeće se uništava spaljivanjem, što predstavlja opasnost od požara, koji i nisu rijetki osobito u ljetnoj sezoni. Na deponij se organizirano odvoze otpaci naselja Korčule, Lumbarde, Račišća i Žrnova. U najnovije vrijeme poduzete su mjere za uređenje deponija: izgrađena je ograda, koja je u međuvremenu većim dijelom uništena, uvedena je čuvarska služba i protupožarne mjere, osiguran je stroj za zatrpavanje zemljom, koji međutim samo razgrće otpad. Uglavnom, deponij je u vrlo lošem stanju.

I.1.4.9. Mogućnosti i ograničenja prostornog razvoja i uređenja

Iako prirodni potencijal Grada karakterizira razmjerno oskudan potencijal sirovinskih resursa (samo nešto kamena), veliko bogatstvo prirodnih uvjeta, klima, more, obala, reljef, vegetacija zajedno s naslijeđenim materijalnim i kulturnim svojstvenostima i dobrima, pruža izrazito pogodan temelj za daljnji razvoj Grada, posebno određenih vrsta djelatnosti. Svaki od navedenih čimbenika različito djeluje na pojedine vrste djelatnosti

i njihove mogućnosti razvoja, iako neki od njih kumulativno utječu i na više djelatnosti i simultano potiču njihov razvoj.

Mogućnosti i ograničenja u odnosu na gospodarski razvoj

Na temelju izrađene analize trenutnog gospodarskog stanja u Gradu te dosad stvorenih preduvjeta za daljnji gospodarski razvoj mogu se razložiti slijedeće mogućnosti, ciljevi i ograničenja gospodarskog razvoja od interesa za cjelokupni održivi razvitak Grada i poboljšani društveni standard.

Razvojne mogućnosti i prednosti

U odnosu na to da se Korčula kao mjesto nalazi smješteno na otoku i jednom od najvećih otoka, gospodarski najrazvijenijem i demografski visoko naseljenom, daje određene razvojne prednosti i mogućnosti.

Iz navedenog može se zaključiti, da je sam geografski položaj u blizini emitivnih turističkih zemalja i potencijalnih tržišta otočnih poljoprivrednih proizvoda, jedna od mogućnosti i prednosti u određivanju i koncipiranju budućeg razvoja. Povoljna klima u svim godišnjim dobima, omogućuju duže vegetacijsko razdoblje i brže sazrijevanje određenih poljoprivrednih kultura. Tome treba dodati privlačnost ovakvih područja za turiste.

Razvedenost obale i cjelokupni krajobraz, pored povoljne klime, također tvori privlačne uvjete za turiste. Relativna čistoća okoliša, koja još uvijek nije ugrožena velikim onečišćenjem i zagađenjem mora, također stvara značajnu prednost osobito u turističkom razvoju, dok s druge strane obradive poljoprivredne površine, gdje se koriste značajno manje količine umjetnog gnojiva i kemijskih sredstava za zaštitu, osobito pogoduju u razvoju ekološke poljoprivrede i proizvodnje zdrave hrane.

Jedna od prednosti ovakve destinacije jest i, uglavnom, idealno usuglašavanje zahtjeva za ekonomskim i ekološkim održivim razvojem u turizmu i poljoprivredi kao osnovnim gospodarskim i komplementarnim djelatnostima s traženim sadržajima podređenim bogatijim gostima u odnosu na masovni turizam nekontroliranih razmjera. Prednost dosadašnje, a i buduće poljoprivredne proizvodnje proizlazi iz njezine strukture, prvenstveno orijentirane na uzgoju vinove loze s čuvenim vinima “Pošip”, ili “Grk” u Lumbardi, maslinarstvu s dokazanim i kvalitetnim proizvodom maslinovim uljem, a i povrtlarskim kulturama koje mogu agrumima dopunjavati osnovnu poljodjelsku orijentaciju.

Naprijed navedene prednosti i raspoloživi ostali prirodni resursi te relativno stabilna demografska slika i struktura, što je predmet obrade u posebnoj analizi, u svakom slučaju predodređuju i stvaraju mogućnosti za budući ubrzani gospodarski razvoj prvenstveno orijentiran na:

- razvoju turizma i ugostiteljstva,
- razvoju poljoprivrede kao komplementarne djelatnosti turizmu, a i šire,
- razvoju prometa što slijedi iz prethodnog, ali razvoj prometa potiče i relativno povoljan geoprometni položaj Korčule u okviru otoka,

- razvoju administrativnih i određenih uslužnih djelatnosti s naglaskom na visoko učešće ljudskih potencijala izraženo kroz stručnu naobrazbu
- razvoju malog poduzetništva i obiteljskog gospodarstva u obrtničkim zanimanjima u ovisnosti o raspoloživim sirovinama i interesima lokalnog stanovništva.

Ograničenja gospodarskog razvoja

Pored istaknutih prednosti i mogućnosti gospodarskog razvoja temeljenih prvenstveno na izraženim prednostima, postoje i određeni ograničavajući činitelji za ubrzani i željeni gospodarski razvoj.

Jedan od ograničavajućih činitelja za razvoj poljoprivrede, pored već iznesenih prednosti, u svakom slučaju je i propusnost tla gdje unatoč određenim količinama padalina, uslijed nepostojanja stalnog dotoka vode, u određenim se najznačajnijim godišnjim periodima osjeti nedostatak vode. Jedno od ograničenja za razvoj poljoprivrede, osim u malim poljima, jest i krševitost terena i njegova topografija. Jedan od kratkoročnih činitelja ograničavajućeg razvoja poljoprivrede, iako se na ovom planu u posljednjih desetak godina dosta napravilo, svakako su i djelomično još uvijek zapušteni, neuređeni i neodržavani poljski putevi, koji se uz malu investiciju i u kraćem vremenskom periodu mogu osposobiti i učiniti dostupnim za poljoprivrednu mehanizaciju.

Nedovoljno izgrađena cestovna infrastruktura i prometna povezanost s kopnom, većim centrima, bolje rečeno prometna izoliranost u sadašnjem trenutku osobito se nepovoljno odražava na uvjete nabavke sirovina, skuplje nabave opterećene prijevozom što generira skuplje uvjete života, a time povratno, zasad, nepovoljno utječe i na razvitak turizma, poljoprivrede, snažnije industrije i ostalih gospodarskih grana, koje postoje u ovom trenutku na području Grada.

Još uvijek do kraja neriješeno zbrinjavanje otpadnih voda, koji poslovi su ulaganjem države i ulaganjima hotelske privrede zasad zadovoljavajući, ali ukoliko se ne realizira cjelokupni projekt rješavanja otpadnih voda, barem u fazama, u budućnosti bi i ovo moglo biti jedan od ograničavajućih činitelja osobito u razvoju turizma.

Zasad još uvijek nepostojanje kvalitetnog rješenja zbrinjavanja krutog otpada i stvaranje ekološke mrlje u blizini raspoloživih prirodnih resursa za razvoj poljoprivrede i turizma također, ukoliko se ne riješi na kvalitetan način i jedinstveno za cijelo područje otoka, može predstavljati ograničenje u budućem razvoju.

U ovom trenutku, značajni ograničavajući činitelj u razvoju poljoprivrede jest nesređeni katastar i zemljišnoknjižno stanje većine posjeda poljoprivrednog zemljišta te zgrada i građevinskog zemljišta. Time se usporavaju, a uz određene administrativne zapreke i duge procese dobivanja dozvola i ostalih "papira" čak i onemogućavaju izgledna i očekivana ulaganja.

I na kraju, jedan od važnih činitelja potencijalno bržeg gospodarskog razvoja jest još uvijek relativno povoljan udio radnoaktivnog stanovništva mlađe životne dobi, osobito u odnosu na slične otočne destinacije, koji otvaranjem radnih perspektiva u Gradu treba iskoristiti.

Imajući u vidu postojeću razvijenost gospodarstva i svojstvenosti prirodnih potencijala za razvoj, može se ustvrditi da su mogućnosti gospodarskog razvoja prilično velike i raznolike te da upućuju na daljnje razvijanje turizma, poboljšavanjem njegove kvalitete i strukture, industrije osobito servisa i usluga, administrativnih usluga, prometnih usluga i konačno poljodjelstva, koje bi trebalo razvijati ne samo na kulturi vinove loze, već i masline.

Geoprometni položaj otoka Korčule i Grada Korčule utjecao je da Vlada RH pristupi donošenju akata za razvoj naših otoka. Razvoj avioprometa i izgradnja aerodroma u Brni djelomično će ublažiti prometnu izoliranost, možda će i potaknuti kvalitetniji turistički razvoj.

Razvoj pomorskog prometa promatran treba promatrati kroz mogućnosti izgradnje marine visoke uslužnosti u akvatoriju između otoka Badije, Vrnika i kopna. Na prostoru današnjeg brodogradilišta u Dominčama može se dati visoka usluga servisa i zimovanja za cijelo područje županije, a sve promatramo kroz mogućnosti koje može pružiti otok Badija u turističkom smještajnom smislu. Mogućnost zadovoljavanja potreba pitkom vodom iz vodovodnog sustava NPKL treba do kraja iskoristiti potpunom izgradnjom sustava vodoopskrbe što se i planira. Treba riješiti i problem otpadnih voda izgradnjom kanalizacionog sustava što se također planira dovršiti. U pogledu elektroopskrbe, neophodno je povezivanje 110 kV dalekovodom transformatorskih stanica u Blatu i Stonu, te izgradnja 110/30 kV transformatorske stanice u blizini Korčule, čime bi se osigurala kvalitetna elektroopskrba Grada, ali i šire cijelog otoka. Do potpune realizacije zacrtanih infrastrukturnih planova, infrastruktura može biti ograničavajući čimbenik razvoja.

Mogućnosti i ograničenja u odnosu na demografski razvoj

U zadnjem desetgodišnjem periodu dolazi do određene demografske stabilizacije, dapače čak i pada. Obzirom da se može pretpostaviti da će se uvjeti života poboljšati, što je i do sada bio značajan čimbenik rasta stanovništva, vjerojatno je da će se trend rasta populacije Grada ponovno uspostaviti u budućnosti.

U skladu s rečenim bilo bi dobro, a može se i očekivati, poboljšanje strukture demografskih svojstvenosti populacije. Važno bi bilo da rastu doprinosi vitalne, radno sposobne i izobražene populacije Grada, a ne da se povećava broj starijih doseljenika, iako će se proces starenja populacije nastaviti što je općenito trend u svijetu, pa i kod nas. Važno bi također bilo da se poboljša struktura stanovništva prema aktivnostima.

Sve govori o stanovništvu kao ograničavajućem čimbeniku razvoja te potrebi stimuliranja poboljšanja njegove strukture uz zadržavanje postojećeg rasta. U domeni demografskog razvoja samo vitalna, radno sposobna i izobražena populacije može potaknuti ozbiljan razvoj, koji rješenja Plana moraju prostorno omogućiti.

Mogućnosti i ograničenja u odnosu na prostorno-krajobrazne i prirodne vrijednosti

Korčulanski arhipelag na čelu s otokom Badija, šumom prekrivene površine Grada, južna pučinska obala otoka, sjeverna razvedena obala pojedinačni elementi prirodnih dobara kao šuma hober npr., kultivirani poljodjelski krajobrazi kraških polja, terasasti vinogradi Žrnova i Račišća, još ne devastirane uvale južne obale i brojne plaže prepoznatljive su prirodne i krajobrazne vrijednosti, koje čine ovaj kraj osobitim u

odnosu na ostala područja otoka Korčule. Posebnost je izražena u izmjenama prirodnih i kultiviranih segmenata, njihovom stapanju u jednu cjelovitu sliku, naglašavajući identitet prostora.

Stoga, u prostornom razvoju Grada treba uzeti u obzir ove vrijednosti i ugraditi ih u rješenje.

Na području Grada treba očuvati postojeće šumske komplekse. Šume se ne mogu krčiti radi izgradnje niti se može graditi na potencijalnim šumskim staništima (garig).

Mogućnosti i ograničenja u odnosu na kulturno-povijesne cjeline i građevine

Termini “ograničenja” i “mogućnosti” u ovom naslovu što je propisan, zorno oslikavaju odnos današnjeg društva spram baštine i njene zaštite (ispada da je kočnica razvoju!!!). Baš suprotno bogatstvo kulturnih dobara kojima obiluje Grad Korčula otvara široke mogućnosti gospodarskog turističkog razvoja Grada kroz adekvatno čuvanje tih dobara i njihovu korektnu prezentaciju. Izuzetno važno bi bilo sačuvati elemente kulturnog krajobraza. To se odnosi na većinu gabarita povijesnih naselja potpuno sraslih sa reljefom krajobraza. A u tu svrhu osim ostavljanja slobodnih prostornih zona s mediteranskim raslinjem na njihovim rubovima, što je posebice izraženo u slučaju Konštar, nužan je nadzor nad unutrašnjom gustoćom izgradnje. Ona ne bi smjela nadići svoje povijesne razmjere kako bi se održao sustav vrtova i stambenih i gospodarskih zgrada kao osobina i osobitosti tradicijskog kulturnog krajobraznoga nasljeđa.

Obzirom na svojstvenosti prostora, posebno za prostore gdje već postoji izgradnja, može se općenito kazati da postoje mogućnosti razvoja u okvirima predviđenog rasta. To osobito vrijedi zbog činjenice da je postojeća izgrađenost razmjerno rijetka i da se stambena izgradnja u velikom dijelu može odvijati popunjavanjem postojećih naselja, odnosno postojećih građevinskih područja. Pri tome svakako treba razlikovati nova naselja odnosno nove dijelove naselja, od starih tradicijskih dijelova, jednim dijelom i zaštićenih, jer između njih postoje značajne razlike u pogledu izgradnje i mogućnosti širenja.

Postoje značajna ograničenja o kojima bi trebalo voditi računa, a to su morska obala, ceste i infrastrukturni sustavi, poljoprivredne površine, šume, zaštićeni objekti i područja. U većem dijelu naseljenog područja treba stimulirati zaokruživanje naselja u jednu oblikovnu cjelinu, usprkos danas prisutne tendencije longitudinalnog širenja naselja, bilo uz morsku obalu, bilo duž prometnica, što je i neracionalno i vrlo štetno s Zaslpekta zaštite krajobraza.

2. Ciljevi prostornog razvoja i uređenja

2.1. Ciljevi prostornog razvoja državnog i županijskog značaja

2.1.1. Razvoj gradova i naselja posebnih funkcija i infrastrukturnih sustava

Razvoj naselja Korčule kao središnjeg naselja Grada, ostalih naselja Grada temelji se na zamislima iskazanim u Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske i Prostornom planu Dubrovačko-neretvanske županije. Te se zamisli mogu ukratko prikazati kroz slijedeća polazišta:

- U cilju porasta nataliteta i prirodnog priraštaja poželjno je poticati naseljavanja u srednje i male gradove, kao i lokalna središta, gdje valja poboljšati kakvoću življenja (u Gradu Korčuli osigurati razmjerno povoljnije životne uvjete i u drugim naseljima Grada a ne sami u središnjem naselju Korčuli).
- Temeljem opredjeljenja prema policentričnom razvitku Republike Hrvatske treba poticati razvitak srednjih i malih gradova. Razvitak treba ostvariti poticajnom investicijskom politikom i decentralizacijom gospodarskih činitelja za što treba osigurati prostorne preduvjete i izgradnju vrsnog prometnog, vodoopskrbnog i energetskog sustava (U Gradu Korčuli planirati više gospodarskih žarišta kroz nova građevna područja za proizvodne i turističke kapacitete koji bi bili razmješteni izvan neposrednog utjecajnog prostora naselja Korčule. Planirati bolju prometnu mrežu s ciljem učinkovitije integracije prostora, te bolju komunalnu opremljenost).
- Planiranu mrežu naselja temeljiti na razvoju lokalnih žarišta razvitka, kao uporišta za policentrični razvitak mreže gradskih središta (Što uključuje prethodno navedene osnovne ciljeve).

Usmjeravanje urbanizacije ne smije počivati samo na naselju Korčula već težište mora biti i na mreži svih tipova lokalnih središta u ruralnim krajevima, što se u svakom slučaju odnosi i na cijeli prostor Grada. S tim ciljem treba planirati ravnomjerniji i usklađeniji razvitak i razmještaj stanovništva te raspršenost stambenih, radnih, uslužnih i rekreacijskih namjena. Valja izbjegavati pre naglašeno usmjeravanje ili specijalizaciju na samo jednu djelatnost. Oživljavanje širih krajeva Grada, treba provoditi povezivanjem poljodjelskih, seoskih i gradskih gospodarstava i tako osnažiti pojedina područja, a što se može primijeniti na prostor Grada.

Preobrazba postojećih gradova i naselja treba ostvariti veće razvojne sposobnosti te poboljšati sveukupne uvjete života, uz istovremeno ostvarivanje programa zaštite krajobraza te prirodne i kulturne baštine. Preobrazbu gradskih područja potrebno je temeljiti na urbanoj obnovi i politici povećanja komunalnih i drugih standarda življenja. Preobrazbu prijelaznih (gradsko-seoskih) područja kao što su prostori Grada treba usmjeravati prema širenju i učvršćivanju gradskog načina života uz nužnu obnovu infrastrukture. Preobrazbu seoskih (ruralnih) područja valja temeljiti na revitalizaciji zbog ukupnih civilizacijskih ciljeva i zbog demografske i socijalne iscrpljenosti.

Manji gradovi kao subregionalna središta trebali bi se potvrditi u ulozi nositelja urbanizacije uz prevladavanje oskudne ponude životnih mogućnosti i nerazvijenosti institucija što umanjuje njihovu privlačnost.

Područna i lokalna središta (mali gradovi - trgovišta, općinska središta i ostala razvojna žarišta) treba osposobiti da budu organizatori razvojnih promjena na većim lokalnim područjima. Kao osnovica njihove preobrazbe predlaže se primjena metode reurbanizacije, revitalizacije i infrastrukturne rekonstrukcije s ciljem poboljšanja uvjeta života, učvršćivanja građanskog životnog stila i osposobljavanja tih naselja za ulogu lokalnih središta. Sela treba dugoročno ciljano i usmjeravano oživljavati. Trebalo bi prepoznati sela za koja postoji nedvosmisleni javni interes, sela gdje je javno zanimanje ograničeno samo na potporu u izgradnji najvažnije tehničke infrastrukture i sela koja ovise samo o autonomnoj motivaciji

Prvovažnost treba dati urbanoj obnovi postojećeg naseobinskog tkiva pri čemu valja očuvati graditeljski identitet povijesnih središta naselja (uz naselje Korčulu to su središta naselja Žrnova, Pupnata, Račišća i Čare). Nužno je obnavljati i uređivati povijesna središta naselja. Treba poticati optimalno korištenje postojećih izgrađenih područja, a njihovo širenje promatrati kao mogući čimbenik razvoja kraja.

Iako su ciljevi dani na razini Države, nepobitno je da se oni mogu preslikati i na prostor Županije i na prostor Grada, osobito imajući u vidu prvo njihove geografske položaje i geografske oblike, potom vrijednosti i kvalitete prostora i okoliša koje su još ipak razmjerno očuvane.

Proizlazi da su, ukratko, opći prostorno-razvojni ciljevi Županije određeni među ostalim i Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije:

- osnaživanje prostorno razvojne strukture,
- povećanje vrijednosti i kvalitete prostora i okoliša, te
- integracija u europske razvojne sustave.

U ovom općem kontekstu Grad se nalazi periferno i u okviru Države i u okviru Županije, koja je i sama u odnosu na ukupnost glavnih razvojnih tokova Države dosta periferno. Izvjesnost izgradnje aerodroma na otoku Korčula (u ovom trenutku dosta mala) odraziti će se sigurno i na bolji prometni položaj Grada, koji će se ipak time približiti središtima Države, ali i šire. To će otvoriti perspektive potencijalno boljem gospodarskom i svekolikom drugom razvoju, ali će s druge strane izazvati jače pritiske na prostor i njegovo korištenje, što treba promatrati i u kontekstu moguće izgradnje čvrste cestovne veze s kopnom na poziciji Kneža-Sv. Ivan.

Poziciju Grada i njegovih naselja u okviru Županije treba promatrati i kroz nužnost osiguranja razvoja gradova i naselja u sklopu Županije, ali i u sklopu Države poradi poboljšanja postojećih obilježja urbane mreže i skladnijeg regionalnog razvoja. Pri čemu osobitu pažnju treba posvetiti malim gradovima s 2000 - 7000 stanovnika, poboljšavajući njihovu funkcionalnu strukturu uz izbjegavanje prejake funkcionalne usmjerenosti.

Cilj je Plana, da osigura prostorne predispozicije za ostvarivanje gore navedenih smjernica razvoja, a one će se očitovati kroz

- osiguravanje građevnih područja za nastavak demografskog rasta,

- osiguravanje prostora za gospodarski razvitak sredine, kako u smislu proizvodnih i servisnih djelatnosti tako i u smislu umjerenih turističkih razvojnih programa osiguravajući za to odgovarajuće površine,
- nudeći i štiteći kao važnu komparativnu prednost prirodne i kulturne svojstvenosti kraja, koje ovaj Plan valorizira i ističe.

Prirodno i kulturno nasljeđe vrijednosti su koje se ističu, a od važnosti su i za Županiju, a dijelom i za Državu. Zavisno o smjernicama iskorištavanja tla te političko-privrednim prilikama Grad se u svojim povijesnim obilježjima predoduje kao dio otočkog prostora kojemu je na prvom mjestu povijesno naselje Korčula. Slijede naselja unutrašnjosti, Žrnovo koje tvori nekoliko ne baš gusto građenih jezgri, odreda priklonjenih polju u sredini izgrađujući se poštujući konfiguraciju prirodnog reljefa, nešto udaljeniji i skriveniji čuvajući svoja polja na prisojnim padinama smješteni su Pupnat i Čara. Uzmorski pojas sjeverne obale pun ljupkih uvala dijelom su zaposjeli ljetnikovci, a na krajnjem zapadu Grada malo ribarsko naselje Račišće. Razlika između ova dva početna oblika ovladavanja prostorom, što je oblikovana kroz svojstvenosti svakog pojedinog prostora, obilježila je sustav prostornog uređenja izgrađenih zona sve do danas.

2.1.2. Racionalno korištenje prirodnih izvora

Odrednice ponašanja i korištenja prirodnih sustava u Županiji trebaju biti:

1. racionalnost - vrijeme je racionalnog raspolaganja prostorom u skladu s trenutnim mogućnostima. Racionalnost u pristupu ne znači eliminaciju prostornih mogućnosti razvitka u budućnosti, odnosi se prvenstveno na racionalno korištenje prostora za izgradnju, očuvanjem fizičke i funkcionalne cjelovitosti te kvalitete poljoprivrednog i šumskog zemljišta;
2. zaštita prostora - očituje se kroz zaštitu njegovih vrijednosti, vrijednih prirodnih i stvorenih resursa te kroz očuvanje biološke raznolikosti. Pretjerana urbanizacija i nerespektiranje prirode, ekološki su degradirali i u cijelosti uništili brojne prostore u zemlji i svijetu, prostore važne za čovjekovo življenje i njegovu budućnost. Svijest o potrebi zaštite okoliša svakim danom sve više jača i postaje čimbenik kojega se ne može zaobići,
3. valorizacija naslijeđa - bogatstvo naslijeđa, kako kulturno-povijesnog tako i prirodnog, spoznaje u zaštiti kulturne i prirodne baštine traže da s osobitom pozornosti pristupimo valorizaciji i revalorizaciji svega što je vrijedno u prostoru, što je važno za njegov identitet i što bi moglo biti u funkciji gospodarskog napretka.

Usprkos degradacijama u prostoru koje su se i kod nas desetljećima dešavale, a nastavljaju se i danas, pa tako i u Županiji, stupanj ugroženosti okoliša je umanjen upravo zahvaljujući kontinuiranoj izradi prostorno planske dokumentacije i kontroli građenja u prostoru.

Iz prethodnog analitičkog postupka zaključuje se da postoje mnogi ograničavajući čimbenici potencijalnog razvoja, ali i da postoje razmjerno mnoge komparativne prednosti kojima raspolaže Grad, a koje u danom trenutku mogu, uz odgovarajuću pripremu bitno utjecati na povoljan opći razvitak. Svrha je ovog Plana da osigura prostorne planske elemente za potencijalan razvoj.

U skladu s postojećim društveno-političkim i gospodarskim prilikama, koje nameću razumno, svrsishodno i odmjereno korištenje prostora, te u skladu sa suvremenim europskim i svjetskim spoznajama o nužnosti zaštite okoliša i prostora, prilikom izrade ovoga Plana postavljani su slijedeći ciljevi:

- Racionalnost u korištenju prostora. Trenutak u kojem živimo nije vrijeme “velikih” i utopističkih ideja i koncepata te općenito nerealnih planova i želja. Potreba je da se prostor racionalno koristi u skladu s trenutnim i u bližoj budućnosti sagledivim mogućnostima. Razboritost i odmjeranost u pristupu izradi prostorno-planske dokumentacije i korištenja prostora niti u kojem slučaju ne znači isključivanje urbanističke vizije kao komponente prostornog razvoja.
- Nasljeđe kao temelj identiteta. Bogatstvo nasljeđa, kako kulturnog, tako i prirodnog te suvremeni svjetski trendovi i spoznaje u zaštiti kulturne i prirodne baštine traže da se s osobitom pozornošću pristupi valorizaciji i revalorizaciji svega što je vrijedno u prostoru, što je važno za njegov identitet i što bi direktno ili indirektno moglo biti u funkciji svekolikog gospodarskog napretka prostora, osobito turizma kojemu je gospodarski razvoj Grada uglavnom orijentiran.

2.1.3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednosti dijelova okoliša

Rješenja Plana temelje se na principima koji pomažu očuvanje stabilnosti i vrijednosti dijelova okoliša Grada, a time i Županije. Rješenja se, dakle, temelje na principima:

- održivog razvoja, koji će koristiti prostor Grada, njene prirodne i stvorene resurse tako da ne dođe do nepovratnog uništavanja prostora;
- zaštite prostora i okoliša, čiji se elementi u počecima planiranja ravnopravno vrednuju u kontekstu svih planskih potreba;
- mogućnosti prostora da primi određene namjene bez posljedica.

Analizom mogućnosti prostora, koje su u krajnjem slučaju okviru mogućeg razvoja, i želja prostornog rasta, dolazi se do prostorno planskih rješenja Plana, koja niti u kojem slučaju nisu, niti bi trebala pogoršavati, već po mogućnosti čak poboljšavati, prirodno-ekološko stanje prostora.

Osobito vrijednim prostorima Grada, time i važnim čimbenicima planiranja prostornih rješenja smatraju se:

- prirodna baština, kako ona već zaštićena, tako i ona čiju zaštitu predlaže ovaj Plan;
- spomenici graditeljske baštine, odnosno kulturna dobra, kako ona koja su već zaštićena, tako i ona koje revalorizira ovaj Plan i predlaže ih za određenu razinu zaštite;
- morska obala i obalno područje;
- kultivirani i prirodni krajolik, koji se kroz kategoriju zaštićenog krajolika zaštićuje i to njegova kopnena i gdje je on u kontaktu s obalnom linijom, njegova obalna komponenta.

Krajoblik i njegove komponente izraz i odraz su identiteta nas, naše kulture i prošlosti. On je odraz svih naših dobrih i loših postupaka u prostoru i time je veća planerska obaveza njegove zaštite. Međutim, kako je krajoblik rezultanta svekolikih prostornih aktivnosti, njegova zaštita se ne sastoji samo u identifikaciji i zaštiti određenih prostora kroz kategoriju zaštićeni krajoblik, već i u korektnoj izradi planova, a iznad svega kontroli njihove provedbe.

Zaštita prostora.

Nakon što su u Europi i svijetu, uslijed pretjerane i nepromišljene urbanizacije kao i nepoštivanja prirode i njenih zakonitosti, degradirani ili ekološki u cijelosti uništeni brojni prostori važni za čovjekovo življenje i njegovu budućnost, svijest o potrebi zaštite okoliša svakim danom sve je jača. Postao je to čimbenik kojega se nigdje, pa ni u politici, više ne može zaobići. Usprkos dugotrajnom zanemarivanju hrvatskog prostora, koje se nerijetko nastavlja i danas, stupanj degradacije u većini slučajeva još nije katastrofalan, odnosno, to je, srećom, tek u okviru ograničeni zona. Uništavanje prostora (krajobraza) posljedica je bezobzirnog ponašanja, želje za ostvarenjem brzog profita i nekontroliranog prostornog razvoja.

2.2. Ciljevi prostornog razvoja gradskog značaja

Općim ciljem prostornog razvoja gradskog značaja može se smatrati težnja za postizavanjem višeg (objektivno mogućeg) stupnja razvijenosti kroz ostvarivanje održivog razvitka poradi bolje kvalitete života stanovništva na svim područjima Grada, ali i šire. Taj će se cilj ostvariti:

- unutrašnjom konsolidacijom i integracijom prostora (demografskom revitalizacijom, gospodarskim oživljavanjem, prometnom povezanošću, funkcionalnom organizacijom prostora i sl.);
- očuvanjem i povećanjem vrijednosti kvalitete prostora (čuvanjem i unapređivanjem svih čimbenika prirodne i kulturne baštine zbog čuvanja privlačnosti kraja);
- uključivanjem kvalitetnim prometnim sustavima u hrvatske i europske razvojne i integracione sustave.

S gledišta korištenja prostora težište je na:

- očuvanju fizičke cjelovitosti područja, prvenstveno racionalnim korištenjem prostora za gradnju, uz
- uvažavanje prirodnih značajki prilagođivanjem proizvodnje biološkim ciklusima i lokalnim uvjetima bez komponente zagađivanja i
- uvažavanje strukturnih značajki kroz očuvanje krajobrazne fizionomije kao sinteze djelovanja prirodnih i kulturnih komponenata jednog cjelovitog vizualnog prostornog fenomena.

Proizlazi da osobito značenje ima stroga zaštita posebno vrijednih resursa: nezagađenog tla, čistog mora, prirodnih šuma, neizgrađenih obalnih linija, krajobraznih vrijednosti

izraženih kroz čimbenike prirodne i kulturne graditeljske baštine. Dakle, opći razvojni ciljevi, gradski, ali županijski i nacionalni, koji trebaju biti ugrađeni u ovaj Plan odnose se na:

- osnaživanje prostorno-razvojne strukture kroz uravnoteženi razvitak područja stvaranjem okosnica i težišta razvitka oslanjanjem na postojeći sustav naselja uz definiranje (i izgradnju) temeljnih prometnih pravaca na gradskoj, županijskoj i državnoj razini,
- kvalitetnu evoluciju razvoja u prostoru s osloncem na resurse, koje čine prirodna i kulturna dobra, ljudski potencijal, ljepota, raznolikost i osobitost dijelova prostora.

Rečeno se može ostvariti putem integralnog očuvanja povijesnih i prirodnih dobara čime će se štititi autohtone vrijednosti i vrsnoće čitavog prostora Grada.

2.2.1. Demografski i gospodarski razvoj

2.2.1.1. Ciljevi demografskog razvoja

Današnji demografski razvoj Grada možemo tipološki odrediti kao imigraciju koja se kreće od regeneracije imigracijom Grada kao cjeline, preko ekspanzije imigracijom naselja Korčula, do slabe regeneracije imigracijom unutrašnjosti Grada bez naselja Korčula.

Buduće kretanje stanovništva Grada teško je predvidiva kategorija, zavisi o brojnim parametrima, čiji se kretanje u budućnosti i samo po sebi teško može prognozirati. U svakom slučaju gospodarski razvoj i radna mjesta, kao važni čimbenici trebali bi i u budućnosti utjecati na održavanje današnjeg stabilnog demografskog razvoja.

Osim što je potrebno zadržati trend laganog rasta populacije, potrebno je poboljšati sastav populacije osobito u smislu poboljšanja starosne strukture, a zadržati ili poboljšati stručnu kvalifikaciju.

2.2.1.2. Ciljevi gospodarskog razvoja

Osnovni cilj upravljanja i kreiranja gospodarskog razvoja treba biti usmjeravanje razvoja prema gospodarskom, tehnološkom i ekološki optimalnom iskorištavanju ukupnih raspoloživih prirodnih i kadrovskih potencijala s ciljem poboljšanja standarda življenja.

Demografski cilj, a utvrđen je i u Nacionalnom programu razvitka otoka¹¹, mora se realizirati kroz opstanak postojećeg stanovništva, poticanje obitelji na više djece uz paralelno stvaranje uvjeta njihova školovanja i ostanka u mjestu rođenja. Treba stimulirati povratak djelomično raseljenih, pogotovo mladih kadrova u radnoaktivnoj dobi te stvarati uvjete za, po potrebi, imigraciona kretanja, tj. naseljavanje prostora odgovarajućim stručnim kadrom.

Primijenjene tehnologije i ostvarena razina produktivnosti u velikoj mjeri bi trebale odrediti potrebni broj stalne radne snage, a po potrebi i povremene, ili sezonske.

¹¹ "NACIONALNI PROGRAM RAZVITKA OTOKA", Sabor Republike Hrvatske, 28. veljače 1997

U tom smislu, a i u ovisnosti o raspoloživim ukupnim resursima ne smije se dozvoliti monostrukturna orijentacija gospodarstva na samo jednu granu ili pretežito na jednu granu (brodogradnja ili turizam) već treba raditi na koncepciji raznovrsne gospodarske strukture oslobođene teške industrije i zagađivača, a u cilju prilagođivanja i lakšeg prebrođivanja određenih kriznih stanja i ciklusa u pojedinim granama.

Pored raznovrsnosti razvoja gospodarskih grana, potrebno je razvijati i polivalentnost domaćinstava, odnosno gospodarstava tako, da se može osiguravati prihod iz više izvora što je i dosad bio slučaj, ali sada to vršiti na višoj i kvalitetnijoj razini.

Kao jedan od prioriteta budućih ciljeva svakako mora biti i težnja da se ulaganja u razne oblike gospodarstva financijski izjednače s istima na kopnu. Isto treba postići i u izjednačavanju javnog standarda i društvene opremljenosti (kompletna infrastrukturna opremljenost, školske, zdravstvene, kulturne, sportske i ostale usluge).

Navedeni ciljevi trebali bi se ostvarivati kroz određene poticajne i razvojne mjere, promicanje ulaganja u vidu izrade prostornih planova, investicijskih projekata, idejnih rješenja određenih zona i slično, a sve usklađeno prema vrsti i vremenskoj dinamici.

Za neposrednu realizaciju zacrtanih ciljeva i provođenje navedenih mjera biti će potrebna usklađenost i zajedničko djelovanje odgovarajućih službi na državnoj, županijskoj i lokalnoj razini, a sve u cilju ostvarenja zacrtanih programa i kvalitetnijeg načina života, koji će onemogućiti iseljavanje, a poticati će useljavanje uz primjenu odgovarajućih mjera zaštite i unapređenja prostora i okoline.

Polazeći od analize postojeće gospodarske strukture te od mogućnosti i ograničenja gospodarskog razvoja naveli bi kao primarne ciljeve gospodarskog razvoja:

- ubrzati rast gospodarskih aktivnosti u cilju iskorištavanja prednosti i raspoloživih resursa;
- prevladavati prometnu, a time i gospodarsku izoliranost;
- težiti stvaranju usklađenog modela gospodarskog razvitka te graditi očekivanu razvijenost infrastrukture;
- poticati one gospodarske aktivnosti, kojih je posljedica povećana cirkulacija ljudi, dobara i usluga;
- težiti postizanju i održavanju relativno visokih i stabilnih stopa rasta prihoda i zaposlenosti instaliranih kapaciteta, a time optimalno i produktivno zapošljavanje raspoložive radne snage;
- povećati efikasnost upravljanja i organiziranosti pojedinih poduzeća;
- težiti rastu investicijskih aktivnosti uz očuvanje ekološki vrijednog područja, a u skladu s donesenim razvojnim planovima i programima;
- stvarati preduvjete za otvaranje novih radnih mjesta, a naročito u malom i srednjem poduzetništvu te obiteljskim gospodarstvima.

Sukladno već navedenom, a u zavisnosti o raspoloživim prirodnim i kadrovskim resursima, osnovne aktivnosti u planiranom gospodarskom razvitku trebaju se usmjeriti na djelatnosti i to na:

1. turizam i ugostiteljstvo kao osnovnu komponentu gospodarstva i stupa ukupnog razvoja ovoga prostora;
2. prometne djelatnosti čiji razvoj potiče i geoprometni položaj Grada;
3. upravu što proizlazi iz predviđene pozicije u sustavu naselja¹²
4. poljoprivredu kao turizmu komplementarnu djelatnost, osobito u smislu privođenja raspoloživih resursa tradicionalnim kulturama, okrupnjivanjem posjeda gdje je to moguće i oslanjanjem na proizvodnju zdrave ekološke hrane;
5. ribarstvo oslonjeno na postojeće i nove kapacitete profesionalnih ribara i ispitivanje mogućnosti uzgoja određenih vrsta u marikulturi;
6. industriju oslonjenu na razvoj malih i srednjih kapaciteta uz eliminaciju bilo koje vrste zagađivanja;
7. uslužne djelatnosti i obrtništvo utemeljeno na stvaranju zona male privrede poduzetničkih "inkubatora" i razvitaka obiteljskih gospodarstava i obrta.

U odabiru i poticanju određenih gospodarskih aktivnosti u svakom slučaju treba protežirati one, koje su stručno utemeljene i dokazane bez obzira da li se radi o radnim ili kapital intenzivnim djelatnostima, one koje koriste i unapređuju raspoložive prirodne resurse, nisu veliki energetske potrošači, te ne zahtijevaju veće količine sirovina i repromaterijala.

Pored navedenog treba voditi računa o stvaranju potreba za radnim mjestima, koja se najvećim dijelom mogu popunjavati iz rezerve radne snage, dijelom doškolovanjem ili prekvalifikacijom.

Gospodarske aktivnosti uz određenu međuovisnost gospodarskih subjekata i njihov multiplikativni utjecaj jednih na druge moraju se temeljiti na kvaliteti u odnosu na kvantitet.

1. Turizam i ugostiteljstvo

Turizam i ugostiteljstvo, kao osnovna djelatnost u sadašnjem i budućem razvoju, mora biti nositelj razvoja, a sve ostale djelatnosti njoj komplementarne moraju je dopunjavati.

U turizmu moraju biti postavljeni osnovni ciljevi, a usmjereni na visoke standarde pruženih usluga. Sukladno navedenom, turizam kao osnovni pokretač razvoja trebao bi doprinijeti povećanom standardu življenja i demografskoj revitalizaciji u odnosu na trenutnu stagnaciju.

¹² Usmjeravanje razvoja Korčule prema turizmu i gospodarstvu, prometu i vezama i upravi zacrtano je već u *Strategiji prostornog uređenja RH*, 1997. godine

U tom smislu potrebno je stalno pratiti svjetske trendove turističke potražnje i stvarati prilagodljivi marketinški model na usmjeravanju turističkih potrošača, koji se iz nekadašnje masovne orijentacije na putovanja u novije vrijeme sve više individualno odlučuju za izbor turističke destinacije. Osnovni uvjeti koji utječu na odluku o izboru ljetovališta su:

- ljepota krajolika,
- čistoća mjesta i mora,
- zdrava klima,
- svojstven ambijent uz maksimalno korištenje naslijeđenih osobitosti,
- komforan smještaj,
- dobra i raznovrsna ponuda ugostiteljstva, mogućnost izbora zabave i bavljenja sportom, organizacija izleta, samostalne šetnje po određenim lokalitetima i stazama te
- cijena smještaja i usluga, ali ne kao primarnog elementa odluke što je u praksi već i potvrđeno, a to je da se najbolje popunjavaju najskuplji kapaciteti i mjesta s raznoraznim sadržajima i kvalitetnim uslugama.

U tom smislu koncept razvoja turizma u trebao bi se temeljiti na:

- rekonstrukciji, modernizaciji i valorizaciji postojeće ponude;
- izgradnji dijelom novih kapaciteta temeljenih na novim zahtjevima turističkih potrošača uz isticanje ekoloških i kulturnih vrijednosti;
- uklapanju postojećih i izgradnji novih sadržaja prvenstveno zabavnog i sportskog karaktera.

Realizacija navedenog koncepta može se temeljiti na relativno dobro očuvanom prirodnom prostoru i raspoloživim kadrovskim potencijalima i mogućnosti za školovanje novih potrebnih stručnih kadrova. Pri tome osobitu važnost treba pridati upravo izobrazbi stručnih kadrova. Postojeći turistički kapaciteti prikazani su u tablici 23.

TABLICA 23 TURISTIČKA PONUDA GRADA KORČULE 2001. GODINE

Naziv objekta	Postojeći kapacitet u krevetima
Hotel "Bon Repos", Korčula	1088
Hotel "Korčula", Korčula	48
Hotel "Liburna", Korčula	250
Hotel "Marko Polo", Korčula	230
Hotel "Park", Korčula	330
Hotel "Badija", otok Badija	240
Hotel "Mediteran", Račišće	20
Hotelski smještaj ukupno	2206
Obiteljski pansioni ("privatni smještaj")	3440
Auto-camp "Bon Repos", Korčula	550
Privatni campovi (5)	200

Campovi ukupno	750
Zgrada odmarališta "Slavonski Brod"	300
ACI marina (broj vezova)	160

Izvor: Turistička zajednica, Korčula

Dakle, dovršenjem procesa privatizacije bilo bi nužno izvršiti rekonstrukciju i modernizaciju postojećih turističkih kapaciteta u hotelima i apartmanima te izvršiti dodatna ulaganja u smislu usklađenja sa Zakonom o kategorizaciji udovoljavajući većim standardima.

Izgradnja novih kapaciteta na novim lokacijama temeljila bi se na optimaliziranju vrste i kvalitete ponude. Novi sadržaji sigurno bi doprinijeli novoj kvaliteti i "slici" prostora. To sve uz maksimalnu primjenu ekoloških normi i standarda. Ovim novim sadržajima trebalo bi postepeno prijeći sa sezonskog na cjelogodišnje poslovanje za što postoje potrebni uvjeti uz prethodnu izgradnju potrebnih sadržaja. Danas cijelu godinu posluje samo hotel Korčula. Naravno da za cjelogodišnji rad hotela treba imati i goste, a da bi oni došli treba imati i programe koji bi ih animirali na dolazak. Time bi se postojeće korištenje od 65-80 dana povećalo na 130-150 dana i u perspektivi osiguralo umjesto sadašnjih noćenja mnogo više.

2. Poljoprivreda

Treba imati na umu da u poljoprivredi i ribarstvu kao osnovnoj djelatnosti radi samo 1,86% od aktivnog stanovništva što obavlja djelatnost. No također je važno navesti da 21,2% domaćinstava ima gospodarstvo.

Osnovni pravci i ciljevi razvoja poljoprivrede morali bi se temeljiti na:

- optimalnom vrednovanju svih uvjeta za razvoj poljoprivrede;
- na proizvodnji onih proizvoda za koje već i sada postoji izražena potražnja u okolnom prostoru i široj regiji;

Kao najvažniji poljoprivredni proizvodi u ovom trenutku, a i u budućnosti, sigurno će biti vino i ulje koje kao tradicionalne kulture i proizvodi već imaju izraženu potražnju na tržištu i najveći se dio plasira kroz turističku ponudu. U sadašnjem trenutku najznačajnija je, pored navedene dvije kulture, proizvodnja agruma u čemu je ograničavajući faktor navodnjavanje izraženo u nedostatku vode i njenoj visokoj cijeni, a razni povrtlarski proizvodi, iako imaju mogućnost plasmana, još uvijek se proizvode samo za osobne potrebe. Većina se povrtlarskih proizvoda i sezonskog voća za vrijeme turističke sezone dovozi s kopna uz dosta nepovoljne uvjete, a postoje mogućnosti da bi se gotovo sva potražnja za ovim proizvodima u ljetnoj sezoni uz određena ulaganja namiri s ovog područja. Jedan od prednosti poljoprivredne proizvodnje mogla bi biti i "zdrava hrana" s posebnom ponudom u ugostiteljskim objektima za što postoje uvjeti, a sada takve ponude uopće nema.

U proizvodnji grožđa i vina pored sadašnjih stimulativnih mjera koje se primjenjuju, trebalo bi osigurati i nove u smislu utjecaja na kvalitet. U tom smislu potrebno je zaustaviti smanjivanje površina pod vinovom lozom i osigurati sadnju novih vinograda s tradicionalnim sortama prilagođenih kvaliteti tla. Obzirom na nepostojanje pogona za

finalnu preradu grožđa i pravljenje vina, osim jedne vrhunske privatne proizvodnje sa skromnim kapacitetom u Čari, bilo bi potrebno stimulirati gradnju i opremanje još neke vinarije u privatnom ili zadružnom vlasništvu s akcentom na tradicionalno vrhunsko vino s posebnom kvalitetom i zaštitom pored Pošipa..

Maslinarstvo je drugi važan oblik poljoprivredne proizvodnje čiji značaj iz godine u godinu biva sve veći. U maslinarstvu je prvenstveno potrebno obnoviti sadašnje zapuštene maslinike uz čišćenje navedenih površina od borova i makije uz čije je prisustvo razvoj maslina onemogućen i ograničen. U Čari danas postoje 3 PZ s uljarom koje zadovoljavaju potrebe gravitirajućih poljoprivrednika. Pored navedenog, može se vršiti i potpuna obnova starih dotrajalih maslinika uz primjenu suvremenih agrotehničkih mjera. Kao jedan od načina poticanja poljodjelske proizvodnje, koji bi u budućnosti trebalo uvesti, sigurno je pripomoć u obnovi dijelova zapuštenih polja gdje bi se uz primjenu suvremenih agrotehničkih mjera mogle zasaditi značajne količine mladih sadnica visokorodnih sorti.

Navedeno sigurno nameće i potrebu izgradnje i opremanja uljara bilo u privatnoj inicijativi ili preko zadruga što bi uz ostale stimulacije dodatno povećalo interes za razvoj i unapređenje maslinarstva.

Sve ove mjere za pokretanje i poticanje poljodjelske proizvodnje najvećim bi se dijelom oslanjale na obiteljska gospodarstva, koja ne bi trebala postati monokulturna.

Dalje, potrebno je urediti postojeće i izgraditi mrežu novih poljskih puteva do poljodjelskih površina za korištenje mehanizacije (traktora i sl.). Obradene poljoprivredne površine značajne za uzgoj poljoprivrednih kultura potrebno je zaštititi od izgradnje i po mogućnosti spajanjem i zamjenom određenih površina stvarati veće posjede radi lakše obrade i boljih rezultata. Kako je već istaknuto potrebno je riješiti i pitanje navodnjavanja poljoprivrednih kultura u sušnim razdobljima, te gdje je to moguće ići na stvaranje akumulacije vode u periodima kiša i korištenje navedenih količina u sušnim razdobljima.

3. Ribarstvo

Ribarstvo ni danas, a niti u budućnosti ne će biti značajna gospodarska grana, ali obzirom na geografski smještaj i povezanost s turizmom određeni će broj stanovnika u ovoj djelatnosti imati dodatni izvor zarade. U prošlosti tradicionalna grana, razvojem turizma izgubila je na značenju, ali određenim stimulativnim mjerama može osigurati izvor zarade za određeni broj stanovnika.

U ovom trenutku, ova se djelatnost profesionalno obavlja kroz angažman nekoliko obrtnika. Više se temelji na dopunskom izvoru zarade kroz mali ribolov i sportski ribolov. Uz ulov za osobne potrebe, manji dio ulovljene ribe nudi se kao višak na tržištu, ali u sezoni još uvijek ne može udovoljiti svim potrebama.

U kontekstu nastojanja da se ova grana privrede unaprijedi ovim Planom će se predvidjeti mogućnost organiziranja uzgoja ribe, pa će se uz lokaciju planirati prostor za organizaciju marikulture.

Stoga je za očekivati, da će razvojem turizma jačati i ova grana i u cijelosti sav višak plasirati turističkoj privredi. Računa se da bi u budućnosti u ovoj grani moglo profesionalno osigurati izvor zarade 10-tak zaposlenih.

4. Industrija

Industrija kao sekundarna djelatnost u ovom trenutku relativno je loše razvijena. U ovoj grani postoji brodogradnja u brodogradilištu "Inkobrod" u Korčuli, koja je u velikim teškoćama.

U građevinarstvu također postoji određeni stupanj zaposlenosti u poduzeću "Građevno" Korčula, čije je održavanje na tržištu u uvjetima prilagodljivije i rastuće privatne inicijative sve je teže.

5. Uslužne djelatnosti i obrtništvo

Iz već navedenog vidljivo je da je gospodarska struktura uglavnom utemeljena na uslužnim djelatnostima: turizmu i ugostiteljstvu, prometu i vezama, trgovini te upravnim funkcijama (Tablica II). Ali neformalno i na proizvodnji i potrošnji hrane. U svemu naglasak mora na prvom mjestu biti na podizanju kvalitete ponude i razvoju međuovisnosti ovih djelatnosti.

U okviru uslužnih djelatnosti i obrtništva, razvoj će se temeljiti na onima koje već djelomično postoje i imaju tržišni i profitabilni prosperitet, ali i dijelu visoko razvijenih uslužnih djelatnosti temeljenih na stručnom pristupu i visokoj tehnologiji. U tom smislu podržavat će se razvoj trgovine kao servisa određenim djelatnostima (poljoprivreda, turizam, građevinarstvo i sl.), iako se ova djelatnost trenutno nalazi u poslovnim teškoćama. Za očekivati je izlazak iz krize i njezin razvoj i uklapanje u sustav s ostalim djelatnostima.

Pored navedenog treba poticati i razvoj malog poduzetništva, odnosno svojevrsnog poduzetničkog "inkubatora", u okviru kojega bi se uz prethodno osigurane i infrastrukturno opremljene lokacije mogli graditi razni servisi i mali obrti ulaganjem domaćeg i stranog kapitala. U ovakvoj zoni moglo bi se razvijati i malo obrtništvo temeljeno na oplemenjivanju uvezenih sirovina.

U uslužnoj djelatnosti prometa i prometne infrastrukture u okviru lokalnog prometa, smanjivanjem postojeće izoliranosti, razvijala bi se i pomorska djelatnost.

Razvoj navedenih društvenih djelatnosti mora u cjelini osigurati visok standard življenja.

Zaključak

Iz izložene analize postojećeg gospodarskog razvoja, ograničenja i mogućnosti razvoja te planiranog gospodarskog i ukupnog društvenog razvitka Grada može se zaključiti sljedeće:

- Postojeća gospodarska struktura i razvoj nisu dostigli potrebni i zadovoljavajući rast što povratno utječe na određene teškoće u ukupnom razvoju i planiranju mjera za budući razvoj.

- Broj radno aktivnog stanovništva ispod je prosječnih kriterija, a stagnira i opada broj zaposlenih.
- Uzroke navedenog stanja nalazimo u nedovoljnom i neadekvatnom korištenju raspoloživih kapaciteta i resursa.
- Sve navedene postavke utječu na pad životnog standarda i sukladno tome na poteškoće u održavanju dosad relativno stabilne demografske strukture populacije (mora se uspostaviti trend uzlaznog rasta, a ne stagnacije).

U cilju prevladavanja navedenih teškoća i pronalaženja izlaska iz stanja, uz optimalno korištenje svih raspoloživih resursa i programiranja održivog razvoja, potrebno je poduzeti slijedeće mjere i radnje:

1. Razvoj svih djelatnosti i gospodarskih grana usmjeravati prema donesenim programima uz poduzimanje investicijskih aktivnosti;
2. Osigurati svu potrebnu infrastrukturu za ubrzani gospodarski razvoj najvećim dijelom uz potporu države i njezinih institucija;
3. Pripremati programe razvoja svih djelatnosti na temelju donesenih kriterija i iste ponuditi zainteresiranim ulagačima;
4. Kroz donošenje i prilagođivanje prostornih i eventualno drugih planova, osigurati prostorne mogućnosti zacrtanog razvoja uz primjenu ekoloških normi očuvanja okoline;
5. Poticati osobito razvoj obiteljskih gospodarstava i mogućnost dvojnih zanimanja;
6. Stvoriti pretpostavke za ubrzani demografski razvitak i povećanje broja stanovnika u smislu stručne radne snage;
7. Svim mjerama osigurati povećanje broja radno aktivnog stanovništva i zaposlene radne snage;
8. Sve navedene radnje i aktivnosti poduzimati u cilju povećanja životnog i cjelokupnog društvenog standarda

U svim mjerama i programima potrebno je voditi računa o specifičnosti života i privređivanja na ovakvim prostorima, unaprijediti povezanost između otočnih mjesta i otoka u cjelini te poboljšati povezanost s kopnenim dijelom zemlje u smislu prevladavanja prometne izoliranosti i sačuvati okoliš kao specifičnost i prednost razvoja ovakvih destinacija.

Navedena analiza, demografskih kretanja, raspoloživih prirodnih izvora i strategije gospodarskog razvoja, može poslužiti kao koristan materijal za izradu modela razvoja otočnih naselja, a s ciljem razvoja malih sredina i time smanjivanja pritiska na useljavanje u veće urbane cjeline. Ovakvim bi se modelom mogla uz znatno manja ulaganja po radnoj jedinici u otočnim mjestima osigurati mnoga nova radna mjesta i potrebni sadržaji za postojeće stanovnike i povrat dijela iseljenih domicilnih stanovnika.

U skladu s navedenom analizom potrebno je osigurati prostorno-planske elemente, koji će u prostornom smislu osigurati mogućnost ostvarenja navedenih gospodarskih ciljeva.

To će se osigurati prvenstveno kroz određenje prostora za gospodarski i turistički razvoj.

2.2.2. Odabir prostorno-razvojne strukture

Smanjivanje lokalnih utjecaja i nadvladavanje prirodnih ograničenja lokalnog prostora, podređivanje prirode sve većim zahtjevima čovjeka, izjednačavanjem društvenih vrijednosti u velikim geografskim zonama, prodiranjem urbanog u sve pore prostora zahvaljujući to mnogim tehnološkim rješenjima, vodi gubitku lokalnih specifičnosti i krizi identiteta svojstvenih lokalnih prirodnih i umjetnih ambijenata, utopljenih u urbano-ruralnim prostorima gradske aglomeracije, pa i šire, u prostranom ruralno-urbanom kontinuumu intermetropolitanskog prostora.

Spriječiti jednoličan kontinuirano izgrađen prostor, fizičko spajanje s elementima fizičke strukture naselja Korčula, temeljni je cilj odabira prostorno razvojne strukture. Cilj se treba ostvariti kroz:

- svrhovito i restriktivno određivanje građevnih područja naselja, što će u mnogome, ipak, zavisiti o već izgrađenim prostorima;
- oblikovanje relativno uočljive strukture izgrađenog - neizgrađenog (prirodnog) prostora u okviru izgrađenih dijelova građevnih područja;
- čuvanje tradicijskih eventualno još sačuvanih središnjih dijelova naselja;
- izgradnja ostalih građevnih zona, turističkih zona i gospodarskih zona na način da se spriječi kontinuirana izgrađenost prostora;
- čuvanje elemenata prirodne baštine kao strukturnih elemenata prostora, koji će osigurati, uz zaštitu preostalih elemenata kulturno-prostornih tradicijskih struktura, prepoznatljivost i regionalni svojstvenost prostora.

U kontekstu potonjeg podrazumijeva se oblikovanje sustava zaštite prostora različitih razina strogoće.

2.2.3. Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture

Nastanjeni prostori Grada spadaju prema svojim karakteristikama u prijelazna područja. Opća svojstvenost daljnjeg pravca razvoja naselja prijelaznih područja (gradsko-seoskih, urbano-ruralnih) treba biti infrastrukturna rekonstrukcija i izgradnja. Glavni ciljevi trebaju biti:

- olakšati pučanstvu pristup društvenim dobrima i institucijama;
- povećati svakodnevnu ekološku i funkcionalnu sigurnost područja;
- poduprijeti i poboljšati osobnu i obiteljsku perspektivu stanovnika područja i
- proširiti mogućnost individualizacije lokalnog načina života.

Obzirom na rečeno, treba naglasiti da se infrastrukturni sustavi smatraju glavnim čimbenikom usmjerenja razvoja. Cilj je uspostaviti mrežu infrastrukturnih sustava, osigurati potrebne kapacitete uz:

- sigurno i kvalitetno prometno povezivanje prostora unutar sebe, ali i šire;
- osiguranje sustava opskrbe vodom, a paralelno osigurati sustav zaštite mora izvedbom sustava odvodnje i pročišćavanja;
- osiguranje količina kvalitetne energije;
- bolje korištenje postojećih infrastrukturnih kapaciteta.

2.2.4. Zaštita krajobraznih prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina

Većina naselja na području Grada Korčule su zbog svoje lokacije i dinamičnosti reljefnih formi "naselja na vidiku", saglediva iz niza pozicija: mora, prilaznih cesta, ili s pojedinih vrhova i vidikovaca. Zbog sagledivosti naselja i očuvanja njihovih volumena i oblikovnih karakteristika, značenje kontaktnih zona je utoliko veće što one predstavljaju prostore mogućeg širenja svakog pojedinog naselja. Osnovno morfološko obilježje većine sela, je volumenska kompaktnost koja proizlazi iz grupiranja izgradnje. Odlikuju se ujednačenim mjerilom kuća i gospodarskih zgrada, primjenom karakterističnih materijala završne obrade: vidljivim kamenom u obradi pročelja i kupama kao pokrovom (nekad i na gospodarskim građevinama, čime oblikuju prostorne cjeline visoke estetske vrijednosti i prepoznatljivosti. U slučaju povijesnih sela Račišće, Žrnovo, Čara, Pupnat, Vrnik, morfološka kvaliteta je još naglašenija; iz horizontalnog plana naselja izdvajaju se vertikale tornjeva crkvi i kapela te kaštela kao prostornih repere sagledivih iz velike udaljenosti.

Svaka nova gradnja u okviru kontaktne zone povijesnih struktura trebala bi polaziti s pretpostavke stvaranja harmonične slike s njom. To znači da se pri dimenzioniranju volumena, korištenju materijala završne obrade mora voditi briga o kontekstu. Neprihvatljivi su volumeni nove gradnje, koji bi onemogućili vizuru na crkve i kapele, a svojim položajem, funkcijom, materijalom završne obrade i koloritom unijeli nesklad te stvorili prostorni i oblikovni konflikt.

Proširenje građevinskih područja postojećih naselja, planirati na način kojim bi se zadržala homogenost slike povijesnog naselja, kvalitetna ekspozicija, što u većini slučajeva znači da je neprihvatljivo širenje građevinskih područja u smjeru prilaznih cesta s kojih se doživljavaju kvalitetne vizure na povijesnu jezgru naselja. S podjednakom pomnjom odnositi se prema starim grobljima s prijedlozima za regulaciju proširenja u mjerilu i karakteru tradicijskih gradnji korčulanskog podneblja..

U planiranju širenja građevinskih područja naselja, njihovom dimenzioniranju i prostornom smještaju treba nastojati očuvati njegov karakter, s obzirom na tip (zbijeni zaselak, ili longitudinalno selo), i karakter naselja (selo sa središnjim funkcijama, zaselak). Jednako je važno čuvanje kvalitetnog pejzažnog okruženja, poljodjelskih površina, šuma i sl., jer cjelovitu sliku naselja, osim njegove građevne strukture čini i pripadajuće pejzažno okruženje.

Stanovište je da će u budućnosti prirodna komponenta prostora, njegova netaknutost, njegove ljepote, uz svojstven identitet kraja i krajolika, uz izrazite kontraste što se mogu sresti u okviru razmjerno uskih geografskih prostora tu u Europi, biti od presudnog utjecaja na formiranje snažne komparativne prednosti u okviru turističke ponude. Stoga je iznimno važno čuvati vrijednosti prirodne komponente prostora, jer će očuvana prirodna komponenta prostora biti ona “roba” što će se najviše tražiti u budućnosti, a kojim Korčula niti malo ne oskudijeva. Raznolikost našeg krajolika, daje nam izrazitu prednost u odnosu na mnoge poznate izvan europske destinacije, koje jesu egzotične i svojstvene, ali su u konačnici bez izrazitih kontrasta u okviru širih prostora, krasne ali jednolične.

Na bogatstvu sačuvane prirode i krajolika, izrazitih vrijednosti kulturnog krajobrazza Korčule, ispravno prezentirane cjelokupne kulturne baštine, odnosno kulturnih dobara velikih umjetničkih, oblikovnih i ambijentalnih (sačuvanih) vrijednosti, uz zaokruživanje ostale nužne ponude za produljene sezone treba temeljiti strategiju (turističkog) razvoja. U dijelu turističke privrede ne na pretjeranom rastu broja turističkih ležajeva, već na podizanju njihove kvalitete - ponude u najširem smislu, pa time i njihove jedinične cijene.

Očuvanje kvalitete prostora, uvažavanje njegovih prostorno-ekoloških i socio-kulturnih parametara, uključivanje prirodne i kulturno-povijesne baštine u turističku ponudu, unapređenje i obogaćivanje asortimana ponude u cilju produžetka turističke sezone, pomaganje razvoja poljodjelski orijentiranih prostora unutrašnjosti i njihova integracija u cjelinu razvoja, parametri su na kojima počivaju prostorna rješenja ovoga Plana i njegov doprinos navedenoj Strategiji prostornog uređenja RH.

2.3. Ciljevi prostornog uređenja

2.3.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora

Nužno je provesti konsolidaciju prostornog uređenja naselja temeljem isticanja i čuvanja još usčuvanih temeljnih obilježja, regionalnih tradicijskih vrijednosti, uz racionalno planiranje prostornih obuhvata građevnih područja sukladno potrebama smještaja stanovništva i gospodarskih djelatnosti.

U skladu s postojećim političkim i gospodarskim prilikama, koje zahtijevaju od svih svrhovito gospodarenje te u skladu sa suvremenim europskim i svjetskim spoznajama o nužnosti zaštite okoliša i krajolika u kojemu živimo, prilikom izrade ovoga plana postavljena su sljedeća polazišta za racionalno korištenje i zaštitu prostora:

Europski pristup planiranju. Glavne težnje današnjeg europskog prostornog razvitka moguće je ukratko izraziti na slijedeći način:

- Prihvatiti pristup nadopunjavanja i suradnje gradova i naselja kako bi se izbjeglo nepotrebno i skupo nadmetanje;
- Promicati oživljavanje postojećih umjesto osnivanja novih gradskih (seoskih) područja;

- Ostvarivati novi razvitak sela obnovom urbano-ruralnih odnosa (jer razlika između gradskih i seoskih područja sve više nestaje) i promicanjem gospodarskih djelatnosti primjerenih ruralnim područjima;
- Očuvati različitost kulturnog krajolika;
- Učvrstiti rijetko naseljena izdvojena područja pristupom udruživanja javnih i privatnih djelatnosti u svrhu smanjenja i zaustavljanja iseljavanja pučanstva iz ruralnih područja;
- Omogućiti razvitak prirodnog i zdravog okoliša u područjima gdje se napuštanje zemljišta ne može izbjeći temeljem principa održivog razvoja¹³;

Zamisao održivog razvitka.

Održivi razvitak je naziv koji se danas u svijetu koristi kada se želi označiti i istaknuti razvitak koji ide u susret današnjim potrebama, ali uz osiguranje mogućnosti razvitka i budućim naraštajima. Principi održivog razvitka ne ograničavaju gospodarski rast, ali on ne smije ugrožavati čovjekovo zdravlje, biljne i životinjske vrste, tijek prirodnog razvitka i prirodna dobra. Dakle, održivi razvitak označava onaj razvitak koji skrbi o okolišu, koji je tehnički podoban, gospodarski provediv i društveno prihvatljiv¹⁴.

Sveobuhvatno planiranje i upravljanje prostorom i okolišem.

S gledišta održivog razvitka nameće se nužnost drugačijeg promišljanja prostora gdje ne će biti čovjek i njegove često puta nepromišljene i sebične potrebe prvi zadatak planiranja. U svijetu se danas prihvaća predložak sveobuhvatnog planiranja, tj. sveobuhvatnog pristupa razvitku vezanog za zaštitu okoliša uz uvažavanje zatečenih vrijednosti krajolika i trajno očuvanje okoliša kao razvojnog vrela od neprocjenjive vrijednosti, a sve uz puno sudjelovanje javnosti. U suvremenom gospodarskom razvitku prostor (zemljište) pomalo gubi svoje tradicijsko značenje najvažnijeg gospodarskog izvora, jer se težište pomiče prema znanju, poduzetništvu, informatičkim i prometnim sustavima. U tržišnom gospodarstvu prostor ima svoju uporabnu vrijednost, dok se vrijednost okoliša (pojam okoliša je širi od prostora) još uvijek teško vrednuje. I prostor i okoliš su ograničeni i zato je neophodno sveobuhvatno i sustavno planiranje i gospodarenje prostorom i okolišem. Pod sustavom upravljanja podrazumijevamo:

- društveni i gospodarski razvitak;
- svrsishodno korištenje prirodnih izvora i kulturnog nasljeđa,
- zaštitu okoliša i
- provedbu i kontrolu sustava upravljanja prostorom i okolišem¹⁵.

Štovanje kulturnog i prirodnog nasljeđa.

13 BLAŽEVIĆ-PERUŠIĆ, JOSIPA: "EUROPSKI TRENDovi I ZAŠTITA HRVATSKOG PROSTORA", u: Hrvatski prostor - temeljno nacionalno dobro, Zbornik radova okruglog stola, Zagreb, UIH, str. 19-22.

14 ČRNJAR, MLADEN: "INTEGRALNO PLANIRANJE I UPRAVLJANJE OKOLIŠEM I PROSTOROM", u: : Hrvatski prostor - temeljno nacionalno dobro, Zbornik radova okruglog stola, Zagreb, UIH, str. 42.

15 Ibidem, str. 41-48.

Bogatstvo kulturno-povijesnog, prirodnog i krajobraznoga nasljeđa te svjetska nastojanja i spoznaje u zaštiti kulturne i prirodne baštine zahtijevaju da s osobitom pozornošću pristupimo vrednovanju i ponovljenom vrednovanju svega što je važno za prepoznatljivost i očuvanje izvornih ili naslijeđenih vrijednosti hrvatskog krajolika. Očuvanje i skrb za kulturnu i prirodnu baštinu, kao i ispravno korištenje spomeničkih vrijednosti građevina i sklopova, važno je ne samo iz razloga očuvanja hrvatskog kulturnog identiteta, nego i s gledišta sveukupnog napretka, poglavito gospodarskog i turističkog.

Svrhovitost i razboritost u planiranju.

Kraj drugog tisućljeća u ozračju svjetskih promišljanja, te trenutne gospodarske mogućnosti Hrvatske nisu skloni pretjeranim i neostvarivim graditeljskim i prostorno-planerskim zamislima. Živimo u doba kada se nameće potreba za svrsishodnim raspolaganjem i trošenjem prostora u skladu s mogućnostima prostora i okoliša, kao i u skladu s gospodarskim mogućnostima.

Sukladno navedenom načelu ovaj Plan, koliko je to njemu moguće, na razini Grada teži omogućavanju optimalnog, ujednačenog prostornog razvoja svih struktura Grada:

- fizičkih;
- gospodarskih,
- demografskih i
- društvenih
- uz čuvanje biološke i povijesno-kulturne sastavnice prostora Općine u skladu s već navedenim tezama.

Preduvjet svekolikog rasta jest kvalitetnije prometno povezivanje i infrastrukturno opremanje, kako Grada tako i cijelog otoka, pa i Županije, što je već županijski problem, ali još više državni.

Principi racionalnog korištenja prostora utvrđeni su Zakonom o prostornom uređenju. Može se smatrati da su to društvena opredjeljenja u odnosu na prostor, shvaćanje njegove vrijednosti, njegove neobnovljivosti, te svijesti o štetnosti neracionalne i neorganizirane potrošnje prostora. Stoga izdvajamo opće ciljeve, koje je važno poštovati i prilikom izrade nove prostorno - planske dokumentacije:

- valorizacija zatečenog stanja s unapređenjem već postojećih vrijednosti (pejzaža, kulturne baštine, poljoprivrednih i vodenih površina, itd.),
- racionalno trošenje prostora novom izgradnjom,
- zaštita poljoprivrednih i šumskih površina od neplanske izgradnje,
- donošenjem novih dokumenata prostornog uređenja riješiti problem objekata "divlje izgradnje" u skladu s proklamiranim stavovima i pravilima struke
- ujednačavanje prostornih uvjeta života stanovnika,

- razvoj naselja i radnih mjesta, te središnjih funkcija oko postojećih i potencijalnih jezgara razvoja,
- zaštita i unapređenje identiteta naselja, te fizionomije ostalih manjih naselja,
- osiguranje optimalne prometne povezanosti i prometne organizacije naselja,
- planiranje i osiguranje površina za budući prostorni razvoj uz njihovo osiguranje od neplanskog korištenja,
- smanjenje nepovoljnih utjecaja čovjeka na njegovu okolinu.

U postizanju navedenih općih ciljeva interes je:

- da se elementi županijske, državne i šire integracije (prometne) iskoriste kao poticaj za unutarnju konsolidaciju gospodarstva, za razvoj turizma, infrastrukture, za povećanje interesa vanjskih gospodarskih čimbenika kao ulagača, za zaštitu prirodne i kulturne graditeljske baštine, razvoj specifičnih prostornih struktura i djelatnosti i razvoj ruralnog prostora,
- da se funkcionalna i ukupna ekološka cjelovitost i različitost područja očuva, a razvoj planira po načelu predodređenosti prostora za određene djelatnosti primjerene temeljnim značajkama prostora,
- da se pod teretom težnje za ubrzanim razvojem ne izgube temeljne osobitosti prostornih struktura.

Na planu građevnih područja urisane su zone i granice zaštite kulturnog i prirodnog nasljeđa s ciljem da izdavanje uvjeta uređenja prostora bude djelotvornije i u provedbi jednostavnije. Prilikom izdavanja dozvola za zgrade i građevine u ovim zonama potrebno je ishoditi suglasnost nadležnih državnih institucija za zaštitu kulturne i prirodne baštine.

Građevna područja urisana su na katastarskim kartama u mjerilu 1:5000 sukladno sekcijama osnovne državne karte u mjerilu 1:5000. Na planu su označena građevna područja namijenjena izgradnji, kao i predjeli (zone) različitog režima zaštite i korištenja kulturnog i prirodnog nasljeđa gdje je moguća gradnja pod određenim uvjetima ili nije uopće moguća.

2.3.2. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

Zamisao prostornog uređenja temelji se na: teoretskim polazištima za planiranje, na štovanju prirodnih, krajobraznih, kulturno-povijesnih i drugih naslijeđenih vrijednosti te na nastavljaju vrijedne i korisne tradicije gospodarenja i svekolikog čovjekova djelovanja u ovome kraju. Ovim planom nisu predviđene i nisu dozvoljene one djelatnosti čovjeka, koje bi mogle ugroziti, oštetiti ili obezvrijediti kulturni krajolik po kojemu je Korčula prepoznatljiva. Nisu dozvoljene niti one djelatnosti i ponašanje pojedinaca ili zajednica koje ne skrbe za zaštitu okoliša i ne jamče siguran i zdrav život budućim naraštajima.

Poljodjelsko zemljište, šume, makija, garizi i kamenjari zauzimaju velike površine i one se moraju čuvati u najvećoj mogućoj mjeri.

Planom su predviđene površine za izgradnju. Njim se štiti postojeće kulturno i prirodno nasljeđe. Iako nedovoljno štićeno u svakodnevnom životu, neprocjenjivo je bogatstvo za razvitak kulturnog identiteta ovoga kraja. Zbog toga je svim naslijeđenim vrijednostima posvećena osobita pozornost, skrb i zaštita, kako bi se stvorili zdravi i vrsni preduvjeti za jači gospodarski razvitak.

Planom je predviđena, a stvoreni su i uvjeti, potrebna tehnička infrastruktura. Tamo gdje je to bilo potrebno urisani su pojasevi magistralne infrastrukture (osobito se to odnosi na sustav elektroopskrbe, vodoopskrbe i kanalizacije). Za gospodarski i demografski razvitak od osobitog je značenja popravak i osuvremenjivanje postojećih i izgradnja novih prometnica te asfaltiranje postojećih putova važnih za svakodnevni život i gospodarski razvitak.

Prilikom planiranja proširenja naselja treba posvetiti osobitu pažnju očuvanju slike naselja i pripadajućih zaselaka, odnosno njihovom svojstvenom izgledu grupiranosti. Uglavnom postoji težnja izgradnje duž prometnica i duž morske obale, a što izobličuje tradicijske oblike gradnje i organizacije naselja, prekida naše veza s oblikovnim izražajem prošlosti.

U cilju provođenja ovoga Plana i zaštite prostora, potrebno je donijeti i prostorne planove užih područja u skladu s općim društvenim i gospodarskim razvojem, drugim riječima, kroz smišljenu etapnu realizaciju ovoga Plana. Neophodno je stalno provjeravanje odrednica Plana, kako u globalnoj zamisli, tako i u pojedinim elementima, kao i njegovo usklađivanje s promjenama koje će uslijediti u cilju zaštite i optimalnog korištenja prostora. Potrebno je osigurati neprestano praćenje realizacije prostorno planske dokumentacije.

U narednom razdoblju neophodna je izrada prostornih planova užih područja za pojedine prostore Grada (grafički list br. 3a2: “Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora- pregled planova nižeg reda” i list br. 4: “Građevna područja naselja i područja posebnih uvjeta za korištenje” - sekcije - mj. 1:5000).

Planom su utvrđeni načini (režimi) uređenja i izgradnje prostora:

- prostornim planovima užih područja;
- ovim Planom na područjima za koja se ne predviđaju prostorni planovi užih područja.

U cilju provođenja ovoga Plana i zaštite prostora neophodna je izrada, kroz smišljenu etapnu realizaciju ovoga Plana, detaljnijih planova užih prostornih cjelina Grada.

3. Plan prostornog uređenja

3.1. Prikaz prostornog razvoja na području grada u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu županije

3.1.1. Razvoj i urbanizacija

U kontekstu prostorne i gospodarske strukture Županije razvoj i urbanizacija područja Grada temelji se na:

- budućoj boljoj prometnoj povezanosti;
- gospodarskim planovima;
- nastavku demografskog rasta;
- raznim vidovima zaštite prostora u najširem smislu.

S rečenim u svezi, vjerojatno je za očekivati, da će se nastaviti proces sekundarne urbanizacije. Procesi primarne urbanizacije će se ograničiti u okvirima građevinskih područja, koja su u odnosu na Prostorni plan općine Korčula – revizija, smanjena.

Za očekivati je da će Grad zadržati svoju poziciju u hijerarhiji Općina/Gradova Županije (Grafikon 1.). Boljom prometnom prostornom integracijom Županije funkcionalno značenje će mu i porasti. Obzirom na veličinu Grada, gradsko sudjelovanje u općem gospodarskom kretanju Županije bit će primjetno. Očitovat će se razmjerno najviše, kroz participaciju u turističkom i ugostiteljskom gospodarstvu, prometu i vezama te osobito u upravnim funkcijama.

U prostoru koji se u okviru Grada brzim ritmom urbanizira, a naselja poprimaju gradska obilježja ovim Planom nastoji se ujednačiti razvoj prostora i proces urbanizacije naselja, ako pod urbanizacijom smatramo pozitivne elemente procesa primarne i sekundarne urbanizacije, a uz svu pažnju zaštite prirodnog i kulturnog nasljeđa. Često spontani procesi širenja i građenja ovim su se planom nastojali usmjeriti prema planskom širenju i planskom zauzimanju prostora, tražeći optimum između potreba za prostorom (osobito za stambenu izgradnju) i mogućnosti prostora da apsorbira želje.

Prostornim rješenjima ostvaruju se, dakle, pretpostavke za razvoj područja Grada. Plan elemente suprotnih razvojnih procesa u prostoru nastoji preokrenuti u smjeru usklađenog rasta cjeline prostora.

U tome smislu prostorne pretpostavke razvoja Grada, koje se donose ovim Planom kao rješenje, odnose se na:

1. smanjivanje građevinskih područja naselja u odnosu na prethodni plan;
2. tolerantniji odnos prema građevinskim područjima u unutrašnjosti, a restriktivniji odnos prema građevnim područjima na obali;
3. sprečavanje dužobalne linearne izgradnje u jednom redu;

4. određivanje više lokacija za gospodarske zone;
5. određivanje više lokacija za turističku izgradnju;
6. planiranje izgradnje dvije obilaznice županijske ceste Ž-6224 na potezu
 - a. od D-118 /kod korčulanskog groblja Sv. Luka/ do lokaliteta „Tri žala“ kojom bi se zaobišla Žrnovska Banja i
 - b. od uvale Oskorušica do spoja županijske ceste Pupnat-Kneža kojom bi se zaobišla Kneža;
7. planiranje cestovne veze Pupnata i Kneže;
8. planiranje uređenja lokalnih cesta zbog bolje integracije prostora;
9. predviđanje bolje opremljenosti naselja u skladu s razinom središnje važnosti planirane Strategijom i Programom razvoja R. Hrvatske;
10. predviđanje izrade detaljnijih planova za odabrane zone, osobito u obalnom području;
11. uspostavu sustava zaštite prostora, njegove prirodne i kulturne baštine, a osobito krajobraza priobalja i pozadine priobalja i u tim zonama restriktivan odnos prema širenju građevinskih područja;
12. planiranje bolje infrastrukturne opremljenosti (planiranje izgradnje odvodnog sustava u području naselja Korčule, poboljšanje elektroopskrbe i vodoopskrbe u najvećem dijelu Grada) i sl;

3.1.2. Sustav naselja i razmještaj funkcija po naseljima

Grad Korčulu tvori pet statističkih naselja. U prvu grupu pripada

- naselje Korčula,

koje je u sustavu naselja Grada Korčule naselje Korčula se daleko odvojilo od preostala četiri naselja Grada. (Grafikon 3.)

Drugu grupu tvore preostala četiri naselja.

- Naselje Žrnovo. Njegova visoka pozicija odraz je stopljenosti naselja Žrnovo s naseljem Korčula. Odražava u stanovitoj mjeri poprimanje vrijednosti koje su svojstvene naselju Korčula.
- Naselje Račišće.
- Naselja Čara i Pupnat.

Ova naselja tvore jedinstvenu grupu naselja nepotpunog centraliteta, budući im nedostaju najniže - upravne funkcije. To je i razumljivo, jer su u neposrednom i jakom utjecajnom području naselja Korčule, koje nadilazi i gradske okvire. Planira se, naravno, da naselja i nadalje zadrže svoj rang uz, koliko je to moguće, poboljšanje

uslužnih i servisnih funkcija sukladno poželjnom boljem standardu života stanovnika i višoj razini turističkih usluga produžene sezone.

Planirane središnje funkcije su:

- Prosvjetne funkcije koncentrirane su u centralnim osnovnim školama u Korčuli i Žrnovu. Područne osnovne škole su u Čari, Pupnatu i Račišću. U Korčuli su i specijalne škole. Ne planiraju se promjene.
- Zdravstvene funkcije također su koncentrirane u Korčuli u domu zdravlja. Čara, Pupnat i Račišće imaju, a u Žrnovo nema ambulate opće medicine. Čara ima ljekarnu, što je i razumljivo poradi udaljenosti od Korčule. Poželjno bi bilo da i Žrnovo dobije ambulantu opće medicine.
- Socijalna ustanova u vidu jaslica i vrtića smještena je samo u Korčuli. U ostalim naseljima postoji samo vrtić. Planira se otvaranje zasebnog vrtića i u Korčuli.
- Upravne funkcije koncentrirane su u Korčuli i planiraju se zadržati na postojećoj razini Gradskog centra.
- Poštanske urede i telefonske veze imaju sva naselja i ne planiraju se promjene već samo eventualna proširenja i bolja pokrivenost GSM mreže.
- Trgovačke funkcije jedva da više možemo smatrati središnjom funkcijom. Sva su naselja opskrbljena osnovnim prodavaonicama. Predviđa se poboljšavanje opremljenosti.
- Sportske funkcije planiraju se u okviru površina sportsko-rekreacijske namjene unutar građevinskih područja naselja te unutar školskih ustanova, odnosno njihovih sportskih dvorana.

Kod odabira pojedinih središnjih i uslužnih funkcija treba voditi računa o temeljnoj gospodarskoj i turističkoj usmjerenosti svakog naselja ili dijela naselja i produljenju turističke sezone.

3.2. Utvrđivanje građevinskih područja, osnovna namjena i korištenje površina i obalni pojas

3.2.1. Utvrđivanje građevinskih područja

Razmjerno je velik broj čimbenika koji ograničavaju širenje naselja, odnosno izgradnju stambenih, ali i drugih građevina. Sva ograničenja, koja je bilo moguće spoznati tijekom izrade ovoga Plana uzeta su u obzir prilikom planiranja širenja naselja. Zbog nepostojanja i nemogućnosti izrade stručnih studija tijekom izrade Plana, mnogi od ovih činitelja su uzimani u obzir na temelju obilaska terena i podataka koje je bilo moguće tom prilikom prikupiti. Ako se prilikom provedbe Plana utvrde naknadna uočljiva ograničenja, ne samo u Planu navedena nego nova, potrebno ih je zabilježiti i onemogućiti možebitnu nekorektnu izgradnju.

Polazišta

Prilikom utvrđivanja građevinskih područja izvornog Plana, smatrali su se relevantnim dokumentima:

1. Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske (Sabor, 1997.) kao temeljni dokument prostornog razvoja Republike Hrvatske.
2. Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (NN 50/99) - operacionalizira stavove Strategije, a u tome smislu normira veličinu građevinskog područja naselja sa 300 m² po jednom stanovniku. Za veće vrijednosti traži objašnjenje.
3. Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije - detaljnije razrađuje načela postavljena Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske; daje detaljne kriterije dimenzioniranja građevinskih područja naselja te planira izdvojena građevinska područja za izdvojene namjene (izvan) naselja.

Ciljevi

Slijedeći parametre iz navedenih viših dokumenata prostornog uređenja pri izradi Plana težilo se optimalnom rješenju građevinskih područja naselja koje će Gradu, a osobito naseljima Žrnovo, Pupnat, Čara i Račišće osigurati razmjerno skladan prostorni i društveni razvoj, a sve u okviru

- društveno opravdanih potreba,
- zadanih kriterija i
- ciljeva zaštite prostora.

Kriteriji

Granice građevinskih područja u potpunosti su proizišle iz postojeće namjene prostora. Pri izradi granica građevinskih područja poštovani su, do izvjesne razine, postavljeni kriteriji:

A/ opći

- postojeće granice građevinskih područja zacrtane Prostornim planom općine Korčula - revizija,
- nove pojave i procesi u prostoru Grada, koji su se u međuvremenu zbili,
- važeći viši planski dokumenti.

B/ predviđeno kretanje stanovništva

Kao dodatni čimbenik pri planiranju građevinskih područja naselja uzet je i pretpostavljeni porast broja stanovnika Grada u okviru planskog razdoblja za koji se donosi Plan (do 2021. godine). Predviđa se da će 2021. godine Grad imati 7650 stanovnika. (Vidi podtočku 1.1.4.3.4.: Predviđanje kretanja stanovništva)

C/ planirani turistički kapaciteti

Kao dodatni čimbenik pri planiranju građevinskih područja naselja uzet je i planirani broj turističkih kapaciteta u privatnom smještaju.

D/ posebni

Kako se postavljeni standardi ne bi bitno prekoračili:

- prilikom izrade Prijedloga Plana, građevinska područja naselja planirana su samo oko postojećih izgrađenih jezgri naselja i to kao kompaktne zaokružene cjeline.

Sukladno citiranim stavovima,

- nisu prihvaćeni zahtjevi koji su tražili uključivanje pojedinih izdvojenih k.č. zemljišta u građevinsko područje naselja, kako poradi činjenice da bi takva rješenja bitno opteretila Grad u pogledu izgradnje komunalne infrastrukture, tako i poradi činjenice da bi takva rješenja bila presedani s nesagledivim posljedicama u kontekstu planiranja građevinskih područja naselja i zaštite prostora,
- Planom su velike površine vrednovane kao zaštićeni krajobraz, pa je to bio dodatan razlog temeljem kojega se nisu mogli prihvatiti zahtjevi za uključivanjem pojedinih izdvojenih k.č. zemljišta u planirana građevinska područja naselja,

Važno je naglasiti da su

- Planom su određeni kriteriji rekonstrukcije postojećih građevina izvan građevinskih područja naselja.

Opisanim načinom rada površine građevinskih područja zadržane su u okviru planskih opredjeljenja, a građevne površine naselja u okviru su očekivanih veličina građevinskih područja naselja (Tablice 24., 25., 26., 27.).

Metodologija

U užem smislu postupak planiranja građevinskih područja vršio se:

- temeljem građevnih područja u Prostornom planu (bivše) općine Korčula – revizija,
- temeljem obilaska terena,
- konzultacija s predstavnicima Grada i pojedinih mjesta prilikom obilazaka terena svakog naselja,
- temeljem utvrđenih izgrađenih dijelova građevinskih područja,
- temeljem procjene o mogućnosti uklapanja postojećih objekata u građevinska područja planirana ovim Planom,
- temeljem procjene demografskog rasta stanovništva Grada u planskom razdoblju za koji se donosi ovaj Plan.

Uzeta su nadalje u obzir:

I. Tradicijska obilježja naselja.

2. Ograničenja uslijed vrijednosti i posebnosti krajobraza, te prirodnih i kulturno-povijesnih cjelina. U predjelima prepoznatljivih krajolika te vrijednoga prirodnoga i kulturno-povijesnoga naslijeđa izgradnja je onemogućena ili je svedena na mjeru koja je primjerena stupnju zaštite. Na planu građevinskih područja ucrtani su predjeli i granice zaštite kulturnoga i prirodnoga naslijeđa da bi izdavanje akata za građenje bilo djelotvornije i u provedbi jednostavnije. Građevinska područja urisana su na katastarskim kartama umanjenima u mjerilo 1:5000. Valja istaknuti još neka važna ograničenja za izgradnju:

- sprječavanje kontinuirane nove (!) izgradnje duž obale i prometnica;
- nastojanje da se izbjegnu velike površine građevinskih područja kakove su bile planirane važećim Prostornim planom bivše općine;
- nastojanje da odnos izgrađeno-neizgrađeno ne prijeđe odnos 60% : 40% u korist neizgrađenog;
- čuvanje šuma i vrijednoga poljodjelskog zemljišta (urisanih temeljem dostupnih karata; moguće je da postoji nesklad između stanja na terenu i stanja na kartama zbog njihove neažurnosti);
- čuvanje predjela zaštite kulturnog i prirodnog naslijeđa (građevine i površine za zaštitu urisane su na listovima u grafičkom dijelu plana);
- zaštitni pojasevi tehničke infrastrukture.

Planom su predviđena mala smanjenja građevinskog područja. Izvršene korekcije imale su cilj da zadovolje potrebe i zahtjeve stanovnika, a da se ipak poštuju sva ograničenja, koja proizlaze iz morfologije terena, zaštite kulturne i prirodne baštine Grada.

Planira se da će površina za izgradnju turističkih sadržaja biti dostatna za potrebe turističkog gospodarstva Grada u budućem dvadesetogodišnjem planskom razdoblju.

Građevinska područja za gospodarske zone određuju se za gradnju, poslovnih, servisnih, skladišnih i komunalnih objekata, građevnih pogona i pogona za preradu mineralnih sirovina i drugih gospodarskih objekata, uvijek na zaklonjenim, ali prometno pristupačnim mjestima. Određena su temeljem stvarnih potreba.

U sklopu građevinskih područja naselja moguća je izgradnja (obnova):

- stambenih zgrada;
- stambeno-poslovnih zgrada (stambene zgrade združene s uslužnim, obrtničkim, trgovačkim i drugim djelatnostima);
- gospodarskih zgrada (obrtničke radionice, mali proizvodni pogoni);
- zgrada javnih namjena ili s javnim sadržajima;

- uslužnih djelatnosti (društvene, trgovačke, turističke samostalne i u kombinaciji sa stanovanjem)
- sadržaja koji spadaju u opremu naselja (parkovi, dječja igrališta itd.),
- komunalne i prometne infrastrukture.

Moguće je graditi ili obnavljati i prilagođivati postojeće gospodarske zgrade za obrtničke radionice i male proizvodne pogone, ako nisu ugroženi uvjeti života i rada ostalih stanovnika naselja i ako to uvjeti zaštite kulturne i prirodne baštine dozvoljavaju. Treba naglasiti, da je opći tip stambenih zgrada namijenjen stanovanju predviđen za obiteljsko stanovanje i obiteljske pansionere, osim u naselju Korčuli, u kojemu se predviđaju i drugi tipovi stanovanja. Gospodarske zgrade u naselju, kao i sve nove ili obnovljene zgrade, moraju se skladno uklopiti u sliku naselja i krajolika.

Uzimajući u obzir rečeno, a i Prostorni plan bivše općine, građevinska područja naselja negdje se povećavaju, negdje se smanjuju, negdje se osnivaju nove (minimalno), ali u cjelini područja namijenjena za izgradnju ipak se smanjuju. Teži se zadržavanju koncentrirane izgradnje, planiranjem građevinskih područja oko postojeće izgradnje, u načelu na manje vrijednom poljoprivrednom zemljištu, čime se slijedi karakter oblika naselja i izgradnje svojstven za ove krajeve.

Građevinska područja utvrđena su i ucrtana na katastarskim kartama u mjerilu 1:5000. Na planu su označena građevinska područja namijenjena izgradnji, kao i predjeli (zone) različitog režima zaštite i korištenja kulturnog i prirodnog nasljeđa Grada gdje je moguća gradnja pod određenim uvjetima, ili nije uopće moguća.

U Tablicama 26., 27. i 28. te Grafikonu 4. dan je temeljni pregled odnosa površina građevinskih područja.

3.2.2. Osnovna namjena i korištenje površina

Prema korištenju i namjeni površina, područje obuhvata Plana razgraničeno je kako slijedi:

unutar građevinskih područja, na:

- površine naselja - građevinska područja naselja (GPN) unutar kojih su razgraničene površine:
 - mješovite namjene
 - isključive namjene:
 - ugostiteljsko-turističke: hoteli (T1), turistička naselja (T2), kamp (T3), opće (T),
 - infrastrukturne (IS): javno parkiralište (IS3), poligon autoškole (IS4), parkirališna i garažno-parkirališna mjesta (IS5), javne prometne površine (IS6), ostala infrastruktura (IS7), trajektna luka i prateći sadržaji/površine (IS8)
 - sportsko-rekreacijske: sportska igrališta (R4), sportski centar (R3), kupališta (R2), sportske luke (LS)

- iv. poslovne: uslužna (K₁), trgovačka (K₂), komunalno-servisna (K₃)
 - v. javne i društvene: opća (D), predškolska (D₄), školska (D₅), vjerska (D₆)
 - vi. javne zelene površine (Z₁)
 - vii. zaštitne zelene površine (Z)
 - viii. luke nautičkog turizma (LN)
- površine izvan naselja za izdvojene namjene – unutar izdvojenih građevinskih područja (izvan naselja), isključive namjene:
 - gospodarske – proizvodne: pretežito industrijska (I₁), pretežito prehrambeno-prerađivačka (I₃),
 - gospodarske – poslovne: pretežito uslužna (K₁), pretežito trgovačka (K₂), komunalno-servisna (K₃)
 - gospodarske - ugostiteljsko-turističke (T): hoteli (T₁), turistička naselja (T₂)
 - groblja (+)
 - luke nautičkog turizma (LN).
- izvan građevinskih područja na:
- poljoprivredne i šumske površine:
 - šumske površine isključivo osnovne namjene,
 - a. gospodarske i zaštitne (Š₁)
 - b. posebne namjene (Š₃);
 - poljoprivredne površine isključivo osnovne namjene:
 - a. osobito vrijedno obradivo tlo (P₁),
 - b. vrijedno obradivo tlo (P₂),
 - c. ostala obradiva tla (P₃),
 - ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište
 - površine za eksploataciju kamena (E₃)
 - površine infrastrukturnih sustava (IS):
 - prometnog,
 - elektroenergetskog, s razgraničenom površinom sunčane elektrane (IS₁)
 - sustava telekomunikacija,

- vodnogospodarskog, s razgraničenom površinom uređaja za pročišćavanje otpadnih voda (IS2)
- sustava obrade, skladištenja i odlaganja otpada, s razgraničenom površinom pogona za obradu građevinskog otpada (GO) i kompostanu (KO)
- vodene površine i površine mora:
 - površine bujičnih vodotoka,
 - površine mora:
 - a. za prometne djelatnosti (u dijelu koji je na morskoj površini):
 - i. luke otvorene za javni promet,
 - ii. luke posebne namjene:
 - 1. brodogradilišne,
 - 2. luke nautičkog turizma
 - 3. sportske luke;
 - b. ostale vodene površine

Građevinska područja

Građevinska područja naselja

U sklopu ovih površina planira se pretežito stambena izgradnja sa svim primjerenim pratećim sadržajima. Građevinska područja naselja obuhvaćaju izgrađene površine naselja i manja proširenja na tek iznimno nove površine.

Unutar građevinskih područja naselja određene su i površine isključive namjene – infrastrukturne, ugostiteljsko-turističke, sportsko-rekreacijske i poslovne.

Površine gospodarske namjene – poslovne i proizvodne

Unutar obuhvata Plana planirane su površine gospodarske namjene – proizvodne (I) i poslovne (K), unutar sljedećih izdvojenih građevinskih područja za izdvojene namjene (izvan naselja) – „gospodarskih zona“:

- Dominče 1: tip I1 – industrijska namjena (brodogradilište)
- Čara 1: tip I3 – pretežito prehrambeno-prerađivačka
- Čara 2: tip K1, K2, K3, I3 – pretežito uslužna, trgovačka i komunalno-servisna, te prehrambeno-prerađivačka
- Dominče 2,3: tip K1, K2, K3 – pretežito uslužna, trgovačka i komunalno-servisna
- Lokva: tip K1, K2, K3 – pretežito uslužna, trgovačka i komunalno-servisna

- Česvinica 1, 2: tip K1, K2, K3, I2 – pretežito uslužna, trgovačka, komunalno-servisna i zanatska, smještena na dvije lokacije
- Pupnat: tip K1, K2, K3 – pretežito uslužna, trgovačka i komunalno-servisna

U izdvojenim građevinskim područjima gospodarske namjene – proizvodne (I) omogućuje se i razgraničavanje površina, odnosno gradnja zgrada poslovne namjene (K). U izdvojenim građevinskim područjima poslovne namjene (K) omogućuje se i razgraničavanje površina, odnosno gradnja zgrada za gospodarsku namjenu – proizvodnu (I3) – prehrambena industrija.

U izdvojenim građevinskim područjima gospodarske namjene – poslovne i proizvodne omogućuje se razgraničavanje površina, odnosno gradnja zgrada za samostalne zabavne i ugostiteljske sadržaje, bez pružanja usluga smještaja. Iznimno, unutar građevinskih područja Dominče 1, 2,3 kao prostora urbane preobrazbe omogućuje se razgraničenje površina te gradnja i rekonstrukcija građevina javne i društvene namjene.

Unutar građevinskog područja naselja Korčula planirana je površina isključive poslovne – pretežito uslužne namjene (K1) – poslovna lokacija „Uvala Luka“ i površina isključive poslovne – pretežito trgovačke (K2) i infrastrukturne namjene (IS) – poslovna lokacija „Potok“, te površina isključive poslovne – pretežito uslužne (K1), trgovačke (K2) i komunalno servisne (K3) – poslovna lokacija „Autobusni kolodvor“.

Na području Grada Korčule, prostornim planom više razine određuje se i na temelju njega provodi izdvojeno građevinsko područje izvan naselja gospodarske namjene – poslovne (K) – županijskog značaja: Dubovo: K1, K2, K3, K4 – pretežito uslužna, trgovačka, komunalno-servisna i reciklažna, površine 5 ha; položaj je prikazan na odgovarajućem kartografskom prikazu.

Površine za iskorištavanje mineralnih sirovina

Unutar obuhvata plana, na lokaliteti Klokolina, planira se površina za eksploataciju mineralnih sirovina – kamen (E3), površine 4,0 ha, u svrhu nastavljanja tradicijske djelatnosti eksploatacije i obrade arhitektonsko-građevnog kamena.

Osim prethodno navedenog lokaliteta, unutar obuhvata Plana su, u svrhu nastavljanja tradicijske djelatnosti eksploatacije i obrade arhitektonsko-građevnog kamena, na odgovarajućim kartografskim prikazima, položajem utvrđeni i:

- lokalitet Piske - planirane površine 1,5 ha
- lokalitet Vrnik - planirane površine 1,0 ha.

Površine ugostiteljsko-turističke namjene

Unutar obuhvata Plana površine ugostiteljsko-turističke namjene planirane su:

- unutar izdvojenih građevinskih područja (izvan naselja) ugostiteljsko-turističke namjene – „turističkih zona“ (TZ):
- Koromačna: tip T2 – turističko naselje

- Dominče: tip T1 – hoteli i T2 – turističko naselje
- unutar građevinskog područja naselja, kao razgraničene površine isključive ugostiteljsko-turističke namjene – „turističke lokacije“ (TL):
- Liburna, unutar naselja Korčula (s hotelima Liburna, Park i Marko Polo): tip T1 – hoteli
- Bon Repos, unutar naselja Korčula: tip T – opći
- Žrnovska Banja, unutar naselja Žrnovo: tip T2 – turističko naselje
- Uvala Žitna, unutar naselja Čara, izdvojeni dio Zavalatica: tip T2 – turističko naselje

Na području Grada Korčule prostornim planom više razine određuju se izdvojena građevinska područja izvan naselja gospodarske – ugostiteljsko-turističke namjene – „turističke zone“ – županijskog značaja, pregled kojih se daje u nastavku, kao i na odgovarajućim kartografskim prikazima Plana:

- a) Devet Hliba: tip T1 – hotel, T2 – turističko naselje, T3 - kamp
- b) Kneža: tip T1 – hotel, T2 – turističko naselje, T3 - kamp
- c) Ripna: tip T1 – hotel, T2 – turističko naselje, T3 - kamp

Površine sportsko-rekreacijske namjene

Planom su razgraničene sljedeće površine isključive sportsko-rekreacijske namjene unutar građevinskih područja naselja („sportske lokacije“):

- Zavalatica, u naselju Čara – izdvojeni dio Zavalatica, tip R4 – sportska igrališta;
- Babina, u naselju Čara – izdvojeni dio Babina, tip R4 – sportska igrališta;
- Pupnat, u naselju Pupnat, tip R4 – sportska igrališta;
- Postrana, u naselju Žrnovo, tip R4 – sportska igrališta;
- SRC Korčula, u naselju Korčula, tip R3 – sportski centar;
- KPK, u naselju Korčula, tip R3 – sportski centar;
- Žrnovska Banja, u naselju Žrnovo, tip R4 – sportska igrališta
- Ferijalni, u naselju Korčula, tip R4 – sportska igrališta
- Sv. Antun, u naselju Korčula, tip R4 – sportska igrališta..

Na površinama sportsko-rekreacijske namjene tip R4 – sportska igrališta smještaju se sportska igrališta otvorenog tipa, a omogućuje se i građenje zgrada za prateće sadržaje (klupske prostorije, svlačionice i sl.). Na površini sportsko-rekreacijske namjene tip R3

– sportski centar smještaju se sportske dvorane, zatvoreni bazeni i slične zgrade za zatvorena sportska igrališta, pomoćne zgrade i otvorena sportska igrališta.

Preostali sportski i rekreacijski sadržaji detaljnije se unutar građevinskih područja naselja i izdvojenih građevinskih područja planiraju i razgraničavaju predviđenim urbanističkim planovima uređenja, odnosno ostvaruju se neposrednom provedbom Plana tamo gdje detaljniji planovi nisu predviđeni.

Unutar obuhvata Plana određene su pozicije kupališta i prirodnih plaža te su provedbenim odredbama Plana utvrđeni uvjeti njihove realizacije.

Groblja

Na području Grada Korčule nalaze se sljedeća groblja:

- Sv. Luke u Korčuli,
- Sv. Vida u Žrnovu,
- Sv. Jurja u Pupnatu,
- Sv. Vlaha u Račišću,
- Plišivac u Knežama,
- Čara u Čari.

Prostor izvan građevinskih područja

Šumske površine

Šumske površine, gospodarske, zaštitne i ostale obuhvaćaju najveći dio površine Grada i većinom su u privatnom vlasništvu. Slabo su korištene. Ove površine ostaju i nadalje u svojoj namjeni. One su važan sastavni dio krajobraza, kao izraz lokalnog identiteta i njegove slike. Važno ih je osobito čuvati u zonama gdje su uočljive, svojstvene i stoga izuzetno vrijedne.

Planom su na kartografskom prikazu 1: „Korištenje i namjena površina“ u mjerilu 1:25.000 utvrđene i ucrtane površine i kategorije šuma, kako slijedi:

- gospodarske i zaštitne šume (Š₁, Š₂);
- šume posebne namjene (Š₃).

Gospodarske i zaštitne šume razgraničene Planom obuhvaćaju najveći dio šumskog resursa, a temeljna im je namjena zaštita i sanacija ugroženih područja (opožarenih površina i površina izloženih eroziji), poboljšanje mikroklimatskih osobina prostora, zaštita naselja, gospodarskih i drugih građevina.

Šume posebne namjene razgraničene Planom obuhvaćaju šume unutar zaštićenih dijelova prirode (postojećih i planiranih), čija je temeljna namjena održanje ekoloških vrijednosti prostora ili specifičnih (zaštićenih) biotopa, rekreativna namjena i oplemenjivanje krajobraza.

Zaštita, uređenje i korištenje šuma odvija se temeljem šumsko-gospodarskih osnova i u skladu sa zakonima, propisima i standardima, a na načelu održivog gospodarenja.

Unutar šuma i šumskog zemljišta mogući su samo oni zahvati u prostoru koji su u funkciji korištenja i održavanja šuma i šumskog zemljišta (šumska infrastruktura), te izuzetno infrastrukturni zahvati i zahvati prema poglavlju 2.3.: „Izgrađene strukture izvan naselja“, sukladni Zakonu o šumama te uz posebne uvjete nadležnih tijela. Pritom je potrebno maksimalno štititi obraslo šumsko zemljište, te zahvate smjestiti na neobraslom šumskom zemljištu i zemljištu obraslom početnim ili degradacijskim razvojnim stadijima šumskih zemljišta (garizi, šibljaci).

Postojeće šume ne mogu se prenamijeniti za druge namjene. Potrebno je gospodariti šumama na način da se očuvaju autohtone šumske zajednice, a u skladu s važećim zakonima i propisima. U cilju unapređenja šuma i šumskog zemljišta potrebno je:

- izraditi šumsko-gospodarske osnove za privatne šume,
- makiju i šume panjače, koje prevladavaju u privatnim šumama, uzgojem prevesti u viši uzgojni oblik.

Za provođenje ovog plana bitne su sljedeće mjere:

- pošumljivanje šikara, makije i krša osobito radi ekološke zaštite i unapređenja ambijenta;
- izgradnja šumskih putova, vatrobranih prosjeka te uređivanje i čišćenje šumskog zemljišta radi sprječavanja šumskih požara, a na temelju šumsko-gospodarskih osnova;
- pošumljivanje zapuštenih zemljišta, koja nije opravdano obrađivati;
- vraćanje u prvobitno stanje opožarenih šumskih površina.

Poljodjelske površine

Poljodjelske površine vrlo su značajne za Grad i šire okruženje. Uglavnom su to vinogradarske površine i maslinici, vrijedni osim u gospodarskom i u krajobraznom smislu, kao značajni element identiteta prostora. Najznačajniji dio poljodjelskih površina Grada objedinjen je u većim kraškim poljima smještenim uz naselja po kojima su i dobila svoje nazive. To su Čarsko, Pupnatsko i Žrnovsko polje:

	Polje	Površina [ha]
1	Čarsko polje	74,25
2	Pupnatsko polje	7,47
3	Žrnovsko polje	48,20

Planom su na kartografskom prikazu 1: „Korištenje i namjena površina“ u mjerilu 1:25.000 utvrđene i ucrtane površine i kategorije poljoprivrednog zemljišta, kako slijedi:

- osobito vrijedno obradivo tlo (P1);
- vrijedno obradivo tlo (P2);
- ostala obradiva tla (P3).

Mjere zaštite poljoprivrednog zemljišta na razini Plana obuhvaćaju ograničenja zahvata sukladno prethodnom stavku, te stavljanje dijelova istog pod plansku zaštitu (kategorija osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz), sukladno člancima 87. i 88. Plana. Neophodno je spomenuti prekrasne terasaste vinograde na strmim južnim pučinskim padinama Grada u dijelu naselja Žrnovo i isto takove orijentirane prema Pelješkom kanalu u dijelu naselja Račišće koji se ovim Planom štite kao iznimno važna znamenja identiteta ovoga kraja i iznimni doprinosi ljepoti krajobraza. Uklopljeni su u planirane površine zaštićenog krajobraza.

Vrijedna obradiva tla utvrđena Planom trebaju se intenzivno obrađivati uz primjenu odgovarajućih agrotehničkih mjera. Za intenzivan uzgoj poljoprivrednih kultura potrebno je osigurati dostatne količine vode na površinama pogodnim za navodnjavanje.

U cilju zaštite poljoprivrednog zemljišta, nadležna državna služba:

- vodi popis površina i vrijednosti ukupnog poljodjelskog zemljišta na području obuhvata Plana, te vodi popis neiskorištenog poljodjelskog zemljišta u privatnom i državnom vlasništvu,
- obavlja poslove u svezi davanja u zakup neiskorištenog poljodjelskog zemljišta u državnom vlasništvu,
- provodi politiku razboritog iskorištavanja poljodjelskog zemljišta u skladu sa Zakonom o poljoprivrednom zemljištu.

Infrastrukturne površine i koridori izvan građevinskih područja

Ove površine zauzimaju razmjerno mali dio područja Grada; sastoje se od dijelova sljedećih infrastrukturnih sustava:

- prometnog,
- elektroenergetskog,
- sustava telekomunikacija,
- vodnogospodarskog,
- sustava zbrinjavanja otpada;

Površine su prikazane u Tablicama 26., 27. i 28., te Grafikonu 4.

Lučke i sportsko-rekreacijske površine unutar gradskog akvatorija

Ove površine obuhvaćaju akvatorij morskih luka na području Grada te morske dijelove planiranih morskih kupališta – kupališta i prirodnih plaža.

Nadalje, Gradu pripadaju i velike ostale površine mora, u nastavku na južne pučinske obale, vrijedne osobito za kočarenje, s tim da je zabranjen ribolov pridnenom kočom u priobalnom pojasu od jedne morske milje od obale kopna, otoka, grebena ili hridi.

3.2.3. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina

U Tablicama 26., 27., 27a. i 28., te Grafikonu 4. prikazani su odnosi planiranih površina.

TABLICA 26.

ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA

GRAD KORČULA			oznaka	ukupno HA	% POVRŠ. ŽUPANIJE*	STAN. ** /HA	HA /STAN. **
1.0	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA						
1.1.	GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA	ukupno	GPN	490,63	0,28	11,54	0,09
	Izgrađeni dio građevinskih područja naselja			344,45	0,19	16,44	0,06
1.2	IZGRAĐENE STRUKTURE IZVAN GPN-a (bez groblja)	ukupno		42,96	0,02	131,82	0,01
	proizvodna namjena	I		5,73			
	povr. za iskorištavanje min. sirovina	E		6,25			
	akvakultura	H		0,00			
	poslovna namjena	K		25,98			
	ugostiteljsko-turistička namjena	T		4,06			
	sportsko-rekreacijska namjena	R		0,00			
	luka nautičkog turizma	LN		0,94			
1.3.	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE - obradive	ukupno	P	1225,69	0,69	4,62	0,22
	osobito vrijedno obradivo tlo	P1		0,00			
	vrijedno obradivo tlo	P2		319,98			
	ostala obradiva tla	P3		905,71			
1.4	ŠUMSKE POVRŠINE	ukupno	Š	8715,69	4,89	0,65	1,54
	gospodarske i zaštitne	Š1, Š2		8610,31			
	posebne namjene	Š3		105,38			
1.5.	OSTALE POLJOPRIVREDNE I ŠUMSKE POVRŠINE	ukupno	PŠ	720,06	0,40	7,86	0,13
1.6	VODENE POVRŠINE	ukupno	V	0,00			
	vodotoci			0,00			
	jezera			0,00			
	akumulacije			0,00			
	retencije			0,00			
	ribnjaci			0,00			
1.7	OSTALE POVRŠINE	ukupno		45,90	0,03	123,38	0,01
	posebna namjena	N		0,00			
	površine infrastrukturnih sustava i gospodarenja otpadom	IS, GO i KO		19,08			
	groblja	G		2,66			
	površine (IGP) županijskog značaja	T, K		24,16			
	GRAD KORČULA (teritorij)	ukupno		11240,93	6,31	0,50	1,98
2.0	ZAŠTIĆENE CJELINE						
2.1	ZAŠTIĆENA PRIRODNA BAŠTINA	ukupno		120,35	0,07		
	nacionalni park	NP		0,00			
	park prirode	PP		0,00			
	ostali zaštićeni dijelovi prirode	PR, PŠ, ZK, SP		120,35	0,07		
2.2	ZAŠTIĆENA GRADITELJSKA BAŠTINA	ukupno		68,63	0,04		
	arheološka područja			49,47	0,03		
	povijesne graditeljske cjeline			19,16	0,01		

III. IZMJENE I DOPUNE PROSTORNOG PLANA UREĐENJA GRADA KORČULE | PRIJEDLOG

ostalo		0,00	0,00	
GRAD KORČULA (teritorij)		ukupno	377,96	0,21
3.0	KORIŠTENJE RESURSA			
.				
3.1.	MORE I MORSKA OBALA	obalno	ha, km	
		otočno	ha, km	
3.2	ENERGIJA	proizvodnja	MW	ne iskazuje se
.		potrošnja	MWh	
3.3	VODA	vodozahvat	u 1000 m3	
		potrošnja	u 1000 m3	
3.4	MINERALNE SIROVINE		jed. mjere	sir.
.				
GRAD KORČULA (teritorij)		ukupno	11240,93	
*	ISP RH 2013. - 2019.: površina (teritorij) DNŽ:		178261	ha
**	Popis stanovništva, kućanstava i stanova u RH 2011.:		5663	stanovnika

TABLICA 27.

GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA – BILANS IZMEĐU PLANIRANOG STANJA I PRETHODNE NOVELACIJE PLANA

Administrativno naselje	Građevinsko područje	Matično GP / izdvojeni dio	Važeći PPUG, nova podloga*			III. ID PPUG		
			Površina GP [m²]	Izgrađenost GP [%]	Površina izgrađenog dijela GP [m²]	Površina GP [m²]	Izgrađenost GP [%]	Površina izgrađenog dijela GP [m²]
Korčula	Korčula - centar	matično GP	352982	100,00	352982	373703	94,77	354174
	Sv. Antun	izdvojeni dio	680358	79,90	543610	680358	78,19	531996
	Sv. Antun 2	izdvojeni dio	1826	41,02	749	1826	26,62	486
	Sv. Nikola	izdvojeni dio	10391	100,00	10391	10391	100,00	10391
	Strečica	izdvojeni dio	80471	42,80	34438	80471	43,66	35136
	Cvjetno naselje	izdvojeni dio	769	100,00	769	769	100,00	769
	Autobusni kolodvor	izdvojeni dio	10234	0,00	0	10234	0,00	0
	Vrnik	izdvojeni dio	41604	100,00	41604	41604	100,00	41604
	<i>ukupno</i>		<i>1214939</i>		<i>1020847</i>	<i>1235660</i>		<i>1010860</i>
Žrnovo	Medvinjak	izdvojeni dio	85225	95,90	81731	85224	100,00	85224
	Ekonomija	izdvojeni dio	301572	42,57	128382	301572	44,15	133143
	Žrnovska Banja	izdvojeni dio	352279	65,53	230860	352279	67,90	239213
	Vrbovica	izdvojeni dio	57276	62,26	35661	57276	62,26	35661
	Tri Žala	izdvojeni dio	168258	57,57	96873	168258	57,82	97284
	Brdo	izdvojeni dio	64665	60,56	39158	64665	62,46	40390
	Prvo Selo	izdvojeni dio	280646	80,12	224857	283511	79,56	225563
	Žrnovo	matično GP	94020	87,98	82717	94696	88,54	83844
	Postrana	izdvojeni dio	296581	69,03	204719	298632	72,20	215610
	Piske - Žrnovo	izdvojeni dio	8192	100,00	8192	8192	100,00	8192
	Rasohatica	izdvojeni dio	55977	75,22	42107	55977	75,22	42107
	<i>ukupno</i>		<i>1764691</i>		<i>1175257</i>	<i>1770281</i>		<i>1206231</i>
Račišće	Kneže - Račišće	izdvojeni dio	160996	50,75	81703	160996	52,05	83792
	Račišće - centar	matično GP	293314	73,04	214246	293314	73,24	214831
	Račišće 1	izdvojeni dio	13788	20,32	2802	13788	20,89	2881
	Račišće 2	izdvojeni dio	14049	48,76	6850	14049	48,76	6850
	Račišće 3	izdvojeni dio	54363	87,22	47418	54363	87,22	47418
	<i>ukupno</i>		<i>536510</i>		<i>353019</i>	<i>536510</i>		<i>355772</i>
Čara	Babina	izdvojeni dio	65654	70,41	46230	65654	70,41	46230
	Velika Rasoha	izdvojeni dio	28664	81,19	23271	28664	81,19	23271
	Mala Rasoha	izdvojeni dio	8444	100,00	8444	8444	100,00	8444
	Čara	matično GP	283952	74,86	212560	283952	74,93	212779
	Zavalatica	izdvojeni dio	409531	50,24	205754	409531	50,24	205754
	<i>ukupno</i>		<i>796245</i>		<i>496259</i>	<i>796245</i>		<i>496478</i>
Pupnat	Pupnat	matično GP	217999	77,80	169602	234391	71,72	168096
	Pupnat Jug	izdvojeni dio	8739	9,73	850	8739	81,39	7113
	Pupnat Sjever	izdvojeni dio				9944	0,00	0
	Piske - Pupnat	izdvojeni dio	42628	46,08	19645	42628	46,08	19645
	Koromačna	izdvojeni dio	2102	100,00	2102	2102	100,00	2102
	Kneže - Pupnat	izdvojeni dio	235541	63,06	148532	235541	63,21	148881
	Pupnatska Luka 1	izdvojeni dio	5556	100,00	5556	5556	100,00	5556
	Pupnatska Luka 2	izdvojeni dio	4842	100,00	4842	4842	100,00	4842
	Pupnatska Luka 3	izdvojeni dio	1529	100,00	1529	1529	100,00	1529

III. IZMJENE I DOPUNE PROSTORNOG PLANA UREĐENJA GRADA KORČULE | PRIJEDLOG

Pupnatska Luka 4	izdvojeni dio	289	100,00	289	289	100,00	289
Pupnatska Luka 5	izdvojeni dio	3224	36,57	1179	3224	49,88	1608
Pupnatska Luka 6	izdvojeni dio	6911	74,85	5173	6911	88,58	6122
Pupnatska Luka 7	izdvojeni dio	592	100,00	592	592	100,00	592
Pupnatska Luka 8	izdvojeni dio	2489	32,06	798	2489	32,06	798
Pupnatska Luka 9	izdvojeni dio	2070	100,00	2070	2070	100,00	2070
Pupnatska Luka 10	izdvojeni dio	696	100,00	696	696	100,00	696
Pupnatska Luka 11	izdvojeni dio	4297	47,87	2057	4298	81,41	3499
Pupnatska Luka 12	izdvojeni dio	1769	100,00	1769	1769	100,00	1769
<i>ukupno</i>		<i>541273</i>		<i>367281</i>	<i>567610</i>		<i>375207</i>
<i>Ukupno Grad Korčula</i>		<i>4853658</i>		<i>3412663</i>	<i>4906306</i>		<i>3444548</i>

*Razgraničenja Prostornog plana uređenja Grada Korčule (Službeni glasnik Grada Korčule 2/03, 3/08, 3/11, 5/11, 10/15, 9/16)
prenesena na ažurne digitalne katastarske planove u službenoj kartografskoj projekciji

TABLICA 27a.

IZDVOJENA GRAĐEVINSKA PODRUČJA IZVAN NASELJA – BILANS IZMEĐU PLANIRANOG STANJA I PRETHODNE NOVELACIJE PLANA

Admin. naselje	Namjena (tip)	Tip	Naziv izdvojenog građevinskog područja	Važeći PPUG, nova podloga*		III. ID PPUG			
				Ukupna površina GP [m²]	Izgrađenost GP [%]	Ukupna površina izgrađenog GP [m²]	Ukupna površina GP [m²]	Izgrađenost GP [%]	Ukupna površina izgrađenog GP [m²]
Korčula	Gospodarska - proizvodna	I1	GZ "Dominče 1" brodogradilište	51694	100,00	51694	43979	100,00	43979
Čara	Gospodarska - proizvodna	I3	GZ "Čara 1"	13362	100,00	13362	13362	100,00	13362
Korčula	Gospodarska - poslovna	K1, K2, K3	GZ "Dominče 2,3"	35410	62,57	22157	43126	51,38	22157
Korčula	Gospodarska - poslovna	K1, K2, K3	GZ "Lokva"	24016	0,00	0	24016	41,24	9903
Žrnovo	Gospodarska - poslovna	I2, K1, K2, K3	GZ "Česvinica 1"	114632	6,23	7141	114632	6,23	7141
Žrnovo	Gospodarska - poslovna	I2, K1, K2, K3	GZ "Česvinica 2"	25078	0,00	0	25078	0,00	0
Pupnat	Gospodarska - poslovna	K1, K2, K3	GZ "Pupnat"	20756	0,00	0	20756	0,00	0
Čara	Gospodarska - poslovna	I3, K1, K2, K3	GZ "Čara 2"	34967	0,00	0	34967	0,00	0
Ukupno Grad Korčula	Gospodarska - proizvodna		ukupno	65056	100,00	65056	57341	100,00	57341
	Gospodarska - poslovna		ukupno	254859	11,50	29298	262575	14,93	39201
	Gospodarska - proizvodna i poslovna		ukupno	319915	29,49	94354	319915	30,18	96542
	Gospodarska - ugost.-turis.	T2	TZ "Koromačna"	59863	0,00	0	20954	0,00	0
Korčula	Gospodarska - ugost.-turis.	T1, T2	TZ "Dominče"	15185	0,00	0	19647	0,00	0
Ukupno Grad Korčula	Gospodarska - ugostiteljsko-turistička		ukupno	75048	0,00	0	40601	0,00	0
Korčula	Luka nautičkog turizma	LN	LN "Dominče"***	0	0,00	0	9399	0,00	0
Korčula	Groblje - gradsko	G	Sv. Luka	6174	100,00	6174	8571	90,54	7760
Žrnovo	Groblje	G	Sv. Vid	9406	84,03	7904	7433	66,96	4977
Pupnat	Groblje - iznad mjesta	G	Sv. Giorgio	535	100,00	535	3338	100,00	3338
Račišće	Groblje	G	Sv. Vlaho	1955	100,00	1955	2786	76,67	2136
Čara	Groblje	G	B. Gospa od Polja	2549	100,00	2549	3863	75,05	2899

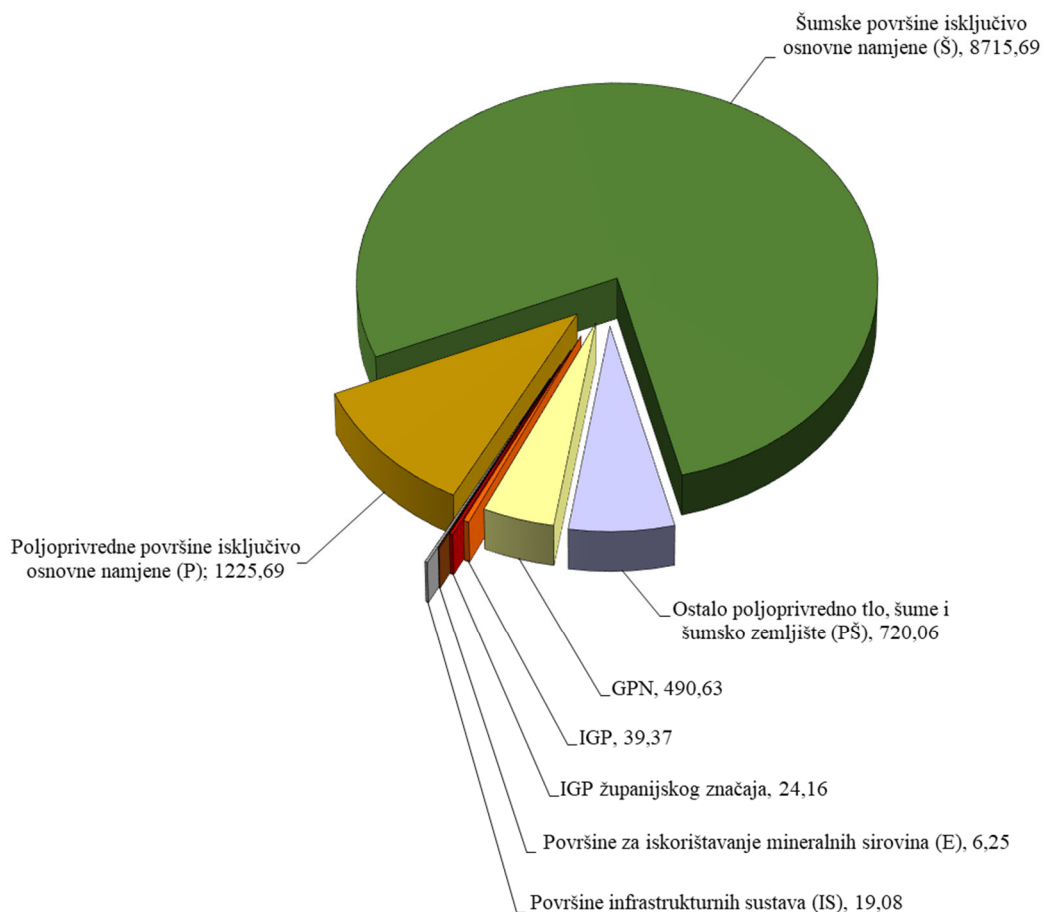
<i>Ukupno</i>								
<i>Grad</i>								
<i>Korčula</i>	<i>Grobља</i>	<i>ukupno</i>	<i>21244</i>	<i>91,46</i>	<i>19430</i>	<i>26616</i>	<i>80,49</i>	<i>21423</i>

*Razgraničenja Prostornog plana uređenja Grada Korčule (Službeni glasnik Grada Korčule 2/03, 3/08, 3/11, 5/11, 10/15, 9/16)
 prenesena na ažurne digitalne katastarske planove u službenoj kartografskoj projekciji
 **LN „Dominče“ planirana „izdvajanjem“ iz TZ „Dominče“ prema Važećem PPUG

TABLICA 28.
POSTOTNI PRIKAZ ODNOSA POVRŠINA U PPUG KORČULE

NAMJENA	HA	%
GPN	490,63	4,36
IGP	39,37	0,35
IGP županijskog značaja	24,16	0,21
Površine za iskorištavanje mineralnih sirovina (E)	6,25	0,06
Površine infrastrukturnih sustava (IS)	19,08	0,17
Poljoprivredne površine isključivo osnovne namjene (P)	1225,69	10,90
Šumske površine isključivo osnovne namjene (Š)	8715,69	77,54
Ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište (PŠ)	720,06	6,41
UKUPNO PODRUČJE GRADA KORČULE (teritorij)	11240,93	100,00

GRAFIKON 4.
GRAFIČKI PRIKAZ ODNOSA POVRŠINA U PPUG KORČULE

3.3. Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti

U cjelini promatran, gospodarski razvoj temeljit će se na intenzivnijem razvitku ugostiteljsko-turističke djelatnosti, prometa i veza, uprave te poljodjelstva, ribarstva i industrijsko-servisnih usluga. Intenzitet rasta i razvoja gospodarstva sigurno će biti u korelaciji s razvojem potrebne infrastrukture i demografskim trendovima.

U skladu s već opisanim mogućnostima i ograničenjima prostornog razvoja, iako prirodni potencijal Grada karakterizira razmjerno oskudan potencijal sirovinskih resursa, veliko bogatstvo prirodnih uvjeta zajedno s naslijeđenim materijalnim i kulturnim svojstvenostima objedinjuje se i Planom se postavlja prostorni temelj za daljnji razvoj, posebno određenih vrsta djelatnosti.

Planirani razvoj gospodarskih djelatnosti polazi prvenstveno od utvrđene činjenice da prirodni resursi pružaju velike mogućnosti za razvoj turističkog gospodarstva. Planom su predviđene dvije turističke zone i četiri „turističke lokacije“. Uz njih, na području Grada Korčule su preuzeta i provode se na temelju PPDNŽ tri izdvojena građevinska područja izvan naselja gospodarske – ugostiteljsko-turističke namjene – turističke zone – županijskog značaja. U turističkim zonama predviđa se izgradnja smještajnih zgrada sa svim pratećim sadržajima. Objekte i sadržaje treba predvidjeti za cjelogodišnje korištenje, koje treba promatrati u svezi s budućom zračnom lukom na otoku, čija će izgradnja omogućiti dulju turističku sezonu od današnje. Obzirom na turističku ulogu Korčule, osobito u pomorskom turizmu, omogućuje se izgradnja marine visoke kategorije, servisa i suhog zimovanja u blizini smještajnih kapaciteta u zoni i akvatoriju Dominče – Badija. Bilo bi to značajno proširenje turističke ponude novim sadržajima. S ovim u vezi treba promatrati i potrebu uređenja morskih kupališta i dužobalnih šetnica.

Za industrijski i servisni razvoj Grada planira se sedam gospodarskih zona, proizvodnih i poslovnih.

Povoljne klimatske prilike i svojstvena kvaliteta tla utječu i na mogućnosti razvoja poljodjelstva, osobito vinogradarskih i povrtlarskih kultura te maslinarstva. Moguć je intenzivan uzgoj južnih kultura, uz adekvatnu vodoopskrbu. Planom se predviđaju poljodjelske površine i to: osobito već spomenuta polja te ostale poljodjelske površine.

Čisto more i njegove ostale svojstvenosti daju temelj za razvoj ribarstva, i ostalih s morem do sada u Gradu razmjerno nedovoljno razvijenih gospodarskih djelatnosti. Značajnije količine ribe, međutim, mogu se izlovljavati samo na otvorenom moru.

Imajući u vidu postojeću razvijenost gospodarstva i svojstvenosti prirodnih potencijala za razvoj, može se ustvrditi da su mogućnosti gospodarskog razvoja prilično velike i raznolike, te da upućuju na daljnje razvijanje turizma, poboljšavanjem njegove kvalitete i strukture, industrije i osobito servisa i konačno poljodjelstva, koje bi trebalo razvijati ne samo na kulturi vinove loze.

Bolja povezanost prostora Korčule s ostalim prostorima županije i Države pogodovat će razvoju prometa i veza u Korčuli te razvoju upravnih funkcija koje će još više učvrstiti njenu poziciju u sustavu naselja.

Izgradnja novih ili prilagodba postojećih zgrada za potrebe društvenih djelatnosti i sadržaja moguća je u sklopu građevinskog područja naselja.

3.4. Uvjeti korištenja uređenja i zaštite prostora

Uređivanje prostora unutar obuhvata Plana kao što je izgradnja građevina, uređivanje zemljišta te obavljanje drugih djelatnosti iznad, na ili ispod površine zemlje može se obavljati isključivo u suglasju s ovim Planom, odnosno postavkama koje iz njega proizlaze. Načelno, uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora mogu se shvatiti kao sustav složen od

- a) propisanih uvjeta za korištenje određenih dijelova prostora,
- b) određenih mjera za uređivanje pojedinih prostora i
- c) područja osobite zaštite dijelova Grada.

Područja posebnih uvjeta korištenja obuhvaćaju zone predviđene za donošenja urbanističkih planova uređenja.

Prije donošenja prostornih planova užih područja unutar njihova obuhvata moguće je građenje infrastrukturnih građevina i površina u skladu s odredbama ovog plana.

Područja posebnih uvjeta zaštite odnose se na:

Režim zaštite područja prirodnog nasljeđa, koji

- obuhvaća sve vrijedne šumske, poljodjelske i parkovne prostore. Obuhvaća zaštitu krajobraza: prirodnog, kultiviranog, odnosno područja izrazitih prirodnih i ruralnih krajobraznih vrijednosti te obuhvaća zaštićene spomenike i objekte prirode.

Režim zaštite područja kulturnog nasljeđa, koji podrazumijeva:

- Režim zaštite kulturnog dobra. Obuhvaća režim zaštite naselja i dijelova naselja kulturno-povijesnih spomeničkih i ambijentalnih vrijednosti te režim zaštite arheološke zone, pojedinog arheološkog nalazišta (kopnenog i pomorskog), sakralne, civilne i slične građevine.
- Režim zaštite okolnog prostora oko kulturnog dobra. Obuhvaća režim zaštite prostornog sklopa - kao složenog oblika zaštite. Sklop predstavlja jedinstvenu oblikovnu cjelinu građevine ili građevina naselja i izvornog, ili modificiranog neposrednog okolnog prirodnog prostora (kontaktnog prostora) u kojemu je dotična građevina, ili su građevine naselja tijekom vremena nastale. Smatra se vrlo važnim zaštititi i građevinu (građevine) i prostor u kojemu je ona nastala, ili su one nastale, kao jednu funkcionalnu i oblikovnu cjelinu, odnosno sklop, u izvornom smislu.

Važan dio stroge zaštite kulturno-povijesnih građevina i ansambala tradicijskih ruralnih cjelina predstavlja zaštita neposrednog „kontaktnog prostora” oko kulturno-povijesnih struktura i građevina, koji s navedenim strukturama tvori vrijedne krajobrazne prostorne sklopove izrazitih lokalnih ambijentalnih obilježja.

3.4.1. Iskaz površina za posebno vrijedna i osjetljiva područja i prostorne cjeline

TABLICA 29.

RED. BR.	GRAD KORČULA - ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA	OZNAKA	HEKTARA	% OD POVRŠINE JLS
2.0.	ZAŠTIĆENE CJELINE			
2.1.	ZAŠTIĆENA PRIRODNA BAŠTINA - ZAŠTIĆENA PODRUČJA	UKUPNO	120,35	1,07
	nacionalni park	NP	0,00	0,00
	park prirode	PP	0,00	0,00
	ostali zaštićeni dijelovi prirode	ukupno	120,35	1,07
	posebni rezervat - šumske vegetacije	ukupno PR	3,70	0,03
	Predjel "Koče" u selu Žrnovo na Korčuli		3,70	0,03
	park šuma	ukupno PŠ	13,73	0,12
	Gradski park Hober u Korčuli		13,73	0,12
	značajni krajobraz	ukupno ZK	100,67	0,90
	Otok Badija		100,67	0,90
	spomenik prirode	ukupno SP	0,00	0,00
	Česvina/crnika (Quercus ilex L.) na predjelu zvanom "Klokolina" ili "Mali Kozjak" na području mjesta Žrnovo*		0,00	0
	spomenik parkovne arhitekture	ukupno PA	2,25	0,02
	Park Foretić u Korčuli		0,61	0,01
	Drvored čempresa na otoku Korčuli		1,64	0,01
	Čempres star 350 god. u selu Čari kraj crkve na otoku Korčuli*		0,00	0,00
2.2.	ZAŠTIĆENA GRADITELJSKA BAŠTINA - ZAŠTIĆENA I PREVENTIVNO ZAŠTIĆENA	UKUPNO	68,63	0,61
	Arheološka područja**	ukupno	49,47	0,44
	Arheološki ostaci crkve sv. Luke (otok Lučnjak)		1,07	0,01
	Arheološko nalazište na otoku Gubavac		3,59	0,03
	Arheološko nalazište Velo stražišće		12,11	0,11
	Arheološko nalazište špilja Žukovica		1,36	0,01
	Arheološko nalazište Jakasova špilja		4,93	0,04
	Arheološko nalazište Stražica (P-6371)		0,89	0,01
	Arheološko nalazište na otoku Majsan		16,08	0,14
	Dvije prapovijesne gomile u Postrani (P-6399)		0,06	0,00
	Arheološko nalazište Stine (P-6535)		9,38	0,08
	Podmorsko arheološko nalazište s ostacima kasnoneolitičkog naselja kod Rta Soline (P6256)**		(0,16)**	
	Povijesne graditeljske cjeline	ukupno	19,16	0,17
	Povijesna cjelina grada Korčule i njezina neposredna okolina (ukupno: zone A, B i C)		17,25	0,15
	Kulturno-povijesna cjelina Mratin		1,91	0,02
	*zaštićena područja - točke			
	**u akvatoriju koji se prema PPDNŽ smatra dijelom područja Grada Korčule - na moru - nalazi se manji dio podmorskog arheol. nalazišta ozn. P-6256; kako nije dio teritorija Grada, ta povr. nije uračunata u ukupne vrijednosti			

3.4.2. Zaštita prirodnog nasljeđa

Na području obuhvata Plana zaštićene su sljedeće prirodne vrijednosti:

a) prirodne vrijednosti zaštićene temeljem posebnog zakona (u Upisniku zaštićenih prirodnih vrijednosti Uprave za zaštitu prirode),

- poseban rezervat šumske vegetacije: Kočje kod naselja Žrnovo,
- park-šuma: park-šuma Hober u naselju Korčula,
- značajni krajobraz: otok Badija,
- spomenik prirode: stablo crnike u naselju Žrnovo – Klokolina,
- spomenici parkovne arhitekture:
 - park Foretić u naselju Korčula,
 - drvored čempresa sv. Antun u naselju Korčula,
 - stablo čempresa u naselju Čara;
- prirodne vrijednosti evidentirane za zaštitu na temelju zakona o Zaštiti prirode:
 - spomenik prirode: špilja Samograd – Račišće,
 - značajni krajobraz: uvala Pupnatska Luka
 - park šuma: Hober (revizija obuhvata)
 - spomenik parkovne arhitekture: Park Foretić.
- b) područja ekološke mreže RH:
 - područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove:
 - HR3000154 Pupnatska luka
 - HR3000155 Uvala Orlanduša
 - HR3000156 Pavja luka
 - HR3000426 Lastovski i Mljetski kanal
 - HR4000007 Badija i otoci oko Korčule
 - HR2001367 I dio Korčule
 - HR2001420 Otoci Badija, Planjak, Kamenjak, Bisače, Gojak, M. Sestrica, Majsan, M. i V. Stupa, Lučnjak te hrid Baretica
 - područja očuvanja značajna za ptice:
 - HR1000036 srednjodalmatinski otoci i Pelješac
- c) ugrožena i rijetka staništa:
 - I. kopnena staništa
 - B.I.4. Tirensko-jadranske vapnenačke stijene

- C.3.6.1. Eu i stenomediterranski kamenjarski pašnjaci raščice
- D.1.2.1. Mezofilne zivice i sikare kontinentalnih izuzetno primorskih krajeva
- D.3.4.2. Istočnojadranski bušici
- D.3.4.2.3. Sastojine ostroiglicaste borovice
- D.3.4.2.7. Sastojine feničke borovice
- E. Šume
- F.4.1. Površine stjenovitih obala pod halofitima
- I.1.8. Zapuštene poljoprivredne površine
- I.2.1. Mozaici kultiviranih površina
- I.5.1. Voćnjaci
- I.5.2. Maslinici
- I.5.3. Vinogradi

J. izgrađena i industrijska staništa

2. Stijene / točila

- B.2.1. Ilirsko-jadranska, primorska točila

3. Morska staništa

- G35 Naselja posidonije
- G36 Infra litoralna čvrsta dna i stijene
- G41 Cirkalitoralni muljevi
- G42 Cirkalitoralni pijesci
- G43 Cirkalitoralna čvrsta dna i stijene

d) prirodni i kulturni krajolici te osobito vrijedni pojedinačni prirodni lokaliteti evidentirani Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije:

1. prirodni krajolici i vrijedni pojedinačni prirodni lokaliteti; na području Grada Korčule određeni su osobito vrijedni predjeli - prirodni krajolici i vrijedni pojedinačni prirodni lokaliteti koje je potrebno očuvati temeljem PPDNŽ te nakon razmatranja mogućnosti kroz stručne studije nadležne službe zaštite prirode u budućnosti pojedine zaštititi u odgovarajućim kategorijama po zakonu (za svaki se navodi predviđena vrsta, razina zaštite i detaljnija dokumentacija: PPD – zaštita kroz prostorno-plansku dokumentaciju; DKS – detaljnija krajobrazna studija) kako slijedi:

- prirodni krajolici:

- Obalno područje od Pupnatske luke do Korčulansko-pelješkog arhipelaga (prirodni krajobraz padina; PPD)
- Sjeverna obala Korčule od uvale Babina do Račišća (prirodni krajobraz padina; PPD)
- Uvala Pupnatska luka (prirodni krajobraz padina i zaljeva; PPD)

- vrijedni pojedinačni prirodni lokaliteti:

- šuma „Bori“ (PPD)
- šuma „Carevića glava“ kod hotela Bon Repos (PPD)
- šuma „Banja“ na istočnom rubu uvale Banja (PPD)
- šumoviti gaj alepskog bora s nešto čempresa uz crkvu Sv. Nikole u Račišću (PPD)
- krajolik u Pupnatu (PPD)
- šuma Fortezza (PPD)
- Paganetijeva pećina (špilja Pišurka) (PPD)
- špilja Zaglav (PPD).

2. kulturni krajolici; na području Grada Korčule određeni su osobito vrijedni predjeli - kulturni krajolici; za sve kulturne krajolike koji su ocijenjeni kategorijom regionalnog/lokalnog značaja prilikom izrade prostorno planske dokumentacije (prostorni plan uređenja Grada/Općine, urbanistički plan uređenja, uključujući i izmjene i dopune), preporuča se kao podlogu izraditi konzervatorsko-krajobraznu studiju, koja osim tipološke klasifikacije uključuje i analizu i ocjenu kulturno-povijesnih vrijednosti krajolika; do upisa pojedinog kulturnog krajolika u predložene kategorije, kulturni krajolici se štite prostorno-planskom dokumentacijom (PPŽ, PPUO/G, UPU) kroz propisane mjere zaštite i planske smjernice; za svaki se navodi vrsta, tip, i predviđena razina zaštite: PPD – zaštita kroz prostorno-plansku dokumentaciju (regionalna/lokalna zaštita), PZR – prijedlog za registar RH (državna razina), PZU – prijedlog za UNESCO (međunarodna razina):

- Krajolik Korčule (asocijativni / fortifikacijski / PPD)
- Krajolik mora – pelješki kanal (asocijativni / krajolik mora, plovidbe/ PZR-PZU)
- Urbani krajolik Korčule (oblikovni / urbani, planirani / PRZ-PZU)
- Krajolik malih otoka Korčule, Badija, Vrnik (asocijativni / mali otoci / PZR)
- Gospodarski krajolik Korčule (brodogradilišta, kamenolom) (oblikovni / gospodarski / PZR)
- Agrarni terasirani krajolik Orlanduša, Berkovica (organski / terasirani, vinogradarski / PZR)

- Ruralni krajolik Žrnova (organski / agrarni krških polja / PPD)
- Agrarni terasirani krajolik Račišća, Kneže (organski / terasirani, vinogradarski / PPD)
- Ruralni krajolik Smokvice i Čare (organski / agrarni krških polja / PPD)
- Ruralni krajolik Pupnata (organski / agrarni krških polja / PPD).

3.4.3. Zaštita kulturnog nasljeđa

Popis nepokretnih kulturnih dobara sa statusom zaštite za svako od njih dan je u tekstualnom dijelu plana – provedbenim odredbama dok su na kartografskim prikazima Plana prikazane zaštićene povijesne graditeljske cjeline i nepokretna kulturna dobra izvan zaštićenih cjelina.

Mjerama zaštite utvrđuju se režimi – posebni uvjeti korištenja u pojedinim zonama i za pojedine građevine. Određene su:

- Stroga zaštita povijesnih struktura – zona zaštite „A“: Odnosi se na kulturno-povijesnu cjelinu ili njezine dijelove koji sadrže dobro očuvane osobito vrijedne povijesne strukture. Sustavom mjera zaštite u ovoj zoni, uvjetovat će se mjere cjelovite zaštite i očuvanja svih kulturno-povijesnih vrijednosti uz najveće moguće poštivanje tradicije i funkcija prostora i sadržaja. Na području ove zone strogo se kontrolira unošenje novih struktura i sadržaja stranih ili neprikladnih sačuvanim kulturno-povijesnim vrijednostima. Prilagodba postojećih povijesnih funkcija i sadržaja suvremenim potrebama može se prihvatiti uz minimalne fizičke intervencije u povijesne strukture. Prihvatljive su metode sanacije, konzervacije, restauracije, konzervatorske rekonstrukcije i prezentacije.
- Djelomična zaštita povijesnih struktura – zona zaštite „B“: Uvjetuje se u dijelovima kulturno-povijesne cjeline koji sadrže vrijedne elemente povijesnih struktura različitog stupnja očuvanosti. Sustavom mjera zaštite u ovoj zoni, odnosno zonama koje se nalaze na području kulturno-povijesne cjeline unutar prostornih međa, utvrđenih rješenjem o utvrđivanju svojstva kulturnog dobra, uvjetovat će se zaštita i očuvanje osnovnih elemenata povijesne planske matrice i karakterističnih skupina građevina, pojedinih građevina i drugih, za ukupnost određene kulturno-povijesne cjeline važnih vrijednosti, a prije svega oblika građevina i sklopova, gabarita i povijesnih sadržaja. Na području ove zone uvjetovat će se intervencije u smislu prilagodbe funkcija i sadržaja suvremenim potrebama, ali bez bitnih fizičkih izmjena sačuvanih elemenata povijesnih struktura. Prihvatljive su metode konzervacije, rekonstrukcije, rekompozicije i integracije u cilju povezivanja povijesnih s novim strukturama i sadržajima koji proizlaze iz suvremenih potreba.
- Ambijentalna zaštita - zona zaštite „C“: Ambijentalna zaštita uvjetuje se u dijelovima kulturno-povijesne cjeline s proriđenim povijesnim strukturama ili bez značajnih primjera povijesne izgradnje, koji osiguravaju kvalitetnu i funkcionalnu prezentaciju kulturno-povijesnih vrijednosti zona potpune ili djelomične zaštite (zona A i B). Na području ove zone prihvatljive su sve intervencije, uz pridržavanje osnovnih načela zaštite kulturno-povijesne cjeline. Pri radovima na uređenju prostora prihvatljive su metode obnove postojećih struktura i izgradnja novih uz uvjet očuvanja

ambijentalnih karakteristika kulturno-povijesne cjeline, napose tradicijskih oblika krajobraznog karaktera i harmoničnog sklada cjeline.

Na temeljem Zakona o zaštiti kulturnih dobara registriranim i preventivno zaštićenim kulturnim dobrima i cjelinama zahvati su mogući samo uz posebne uvjete, odnosno suglasnost Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Dubrovniku.

Područja osobito vrijednog kultiviranog krajobraza i vrijednih vizura obrađena su mjerama zaštite krajobraznih i prirodnih vrijednosti Plana.

3.5. Razvoj infrastrukturnih sustava

3.5.1. Prometni infrastrukturni sustav

U okviru Grada, prometni i elektroenergetski sustav dva su sustava koja su značajno prisutna u prostoru. Ostale sustave - vodoopskrbni, sustav odvodnje, sustav zbrinjavanja otpada i sustav telekomunikacijskih veza u smislu prostornih posljedica možemo smatrati manje izraženim.

3.5.1.1. Cestovni promet

Cestovnu prometnu mrežu u obuhvatu Plana čine:

a) državna cesta:

1. državna cesta D118 (Vela Luka (trajektna luka) – Smokvica – Korčula (trajektna luka))

b) županijske ceste:

1. županijska cesta Ž6224 (Račišće – Korčula (D118))

2. županijska cesta Ž6225 (Korčula (D-118) – Lumbarda)

3. županijska cesta Ž6244 (Korčula (D118 – luka))

4. županijska cesta Ž6268 (Smokvica (D118) – Čara (D-118))

c) lokalne ceste:

1. lokalna cesta L69019 (Blato (D118) – Čara (uvala Babina))

2. lokalna cesta L69021 (Čara (Ž6268 – uvala Zavalatica))

3. lokalna cesta L69022 (Čara (Ž6228) – Pupnat (D118))

4. lokalna cesta L69073 (Žrnovo (D 118 – D118))

5. lokalna cesta L69096 (Pupnat (Ž6224 – D-118))

6. lokalna cesta L69097 (Žrnovo (Ž6224 – L69073))

d) nerazvrstane ceste

e) ostale prometne površine.

3.5.1.2. Pomorski promet

Okosnicu infrastrukturnog sustava pomorskog prometa čine sljedeće luke, postojeće i planirane, na području Grada:

a) luke otvorene za javni promet:

- županijskog značaja:
 - Korčula:
 - Korčula E
 - Korčula W
 - Dominče
 - Polačišta;
 - lokalnog značaja:
 - Uvala Luka (Korčula),
 - Badija:
 - Račišće,
 - Kneže (Pupnat),
 - Zavalatica (Čara).

b) luke posebne namjene:

- luke nautičkog turizma (LN) državnog značaja:
 - ACI marina Korčula (postojeća, do 400 vezova),
- luke nautičkog turizma (LN) županijskog značaja:
 - Dominče (do 200 vezova),
 - Badija (do 100 vezova),
 - Račišće (do 100 vezova);
- brodogradilišna luka (BL) državnog značaja:
 - Dominče;
- sportske luke (LS) županijskog značaja:
 - Korčula (do 200 vezova),

- Kneže (do 100 vezova).

Lučka područja luka otvorenih za javni promet i luka posebne namjene detaljnije se razgraničavaju urbanističkim planovima uređenja ili neposrednom provedbom Plana, pri čemu se, na temelju pobliže analize mogućnosti prostora, mogu razgraničiti dodatne površine akvatorija te se preciznije određuju kapaciteti i vrste lučkih djelatnosti unutar njihova obuhvata, kao i potrebni zahvati na pomorskom dobru. Dopušta se rekonstrukcija postojeće trajektne luke, uključivo uređenje operativne obale i gradnju priveza (do 100 m) neposrednom provedbom Plana. Uvjeti gradnje i uređenja luke „Polačišta“, uključujući opseg zahvata, detaljnija razgraničenja na pomorskom dobru te potrebne prateći sadržaji odredit će se UPU-om. Za izdvojeni bazen „Pupnatska Luka“ dopušteni su zahvati isključivo unutar postojeće obalne crte i bez trajnog mijenjanja prirodnih obilježja obale.

Kao dijelovi luka otvorenih za javni promet planirana su sidrišta. Sidrište je dio morskog prostora pogodnog za sidrenje plovniha objekata opremljeno napravama za sigurno sidrenje. Sidrište u Pupnatskoj Luci planira se kao izdvojeni bazen luke Kneže.

Privezišta s odgovarajućim operativnim obalama na pomorskom dobru planiraju se urbanističkim planovima uređenja odnosno ostvaruju neposrednom provedbom Plana, unutar luka otvorenih za javni promet ili izvan istih unutar građevinskog područja naselja kao komunalni vez. Privezište kao komunalni vez gradi i uređuje jedinica lokalne samouprave. Načelna lokacija utvrđena je odgovarajućim kartografskim prikazima Plana.

3.5.1.3. Zračni promet

Unutar naselja Korčula smješten je helidrom, za kojeg je utvrđeno i zaštitno područje helidroma unutar kojeg je građenje moguće isključivo temeljem posebnih uvjeta službe nadležne za zračni promet.

3.5.1.4. Pješački promet

Plan pješački promet sagledava se kao sustav pješačkih i/ili kolno-pješačkih površina na području Grada. Jedan od bitnih dijelova ovog sustava su obalne šetnice – tzv. lungo mare. Lungo mare, kao javna šetnica, moguće je realizirati unutar svih građevinskih područja. Također, planira se, kroz izgradnju parkirališta i garaža na njihovim perimetrima, adekvatna prilagodba tradicijskih centara naselja pretežno pješačkom prometu.

Cjelokupni prikaz prometa dan je na kartografskom prikazu kartografskom prikazu 2a: „Infrastrukturni sustavi – promet – cestovni, pomorski, zračni”

3.5.1.5. Pošta i elektroničke komunikacije

Poštanski i telekomunikacijski promet svojim je uslugama pokrio cijeli prostor Grada. Planiraju se samo povećanja kapaciteta telefonskih priključaka, povećanje kvalitete usluga i bolja pokrivenost prostora Grada GSM mrežom. Središte telefonije je ATC u Korčuli.

Poboljšanje fiksne telefonske mreže i povećanje njenih kapaciteta izgradnjom planiranih gospodarskih sadržaja, osobito turističkih, vršit će se sukladno ritmu eventualne

izgradnje. Moguće je korištenje i UPM sustava (udaljenih pretplatničkih modula) za priključivanje udaljenijih lokacija.

Navedeno je utvrđeno i ucrtano na kartografskom prikazu 2b: „Infrastrukturni sustavi - pošta i telekomunikacije”

3.5.2. Energetski sustav

Planira se dogradnja i dovršenje elektroenergetskog sustava.

Korištenje i uređenje prostora unutar zaštitnih pojaseva elektroenergetskih vodova podliježe posebnim uvjetima nadležnih tijela. Prostor zaštitnog pojasa dalekovoda u pravilu nije namijenjen za građenje stambenih zgrada, rekonstrukciju stambenih zgrada kojom se povećava visina zgrade, te općenito za smještaj zgrada u kojima boravi veći broj ljudi; taj se prostor primarno koristi za vođenje prometne i druge infrastrukture.

Planira se postupno uvođenje 20 kV napona – izravnu transformaciju 110/20 kV i napuštanje 35 kV mreže, te prijelaz s 10 kV napona na 20 kV napon.

U sustavu prijenosa električne energije planira se zamjena postojećeg kabela 110 kV Korčula (Strečica) – Orebić (Perna) i izgradnja nove TS 110/35/20(10) kV Korčula.

Položaj trafostanica nižih naponskih razina utvrđuje se urbanističkim planovima uređenja ili aktima za građenje.

Za izgradnju transformatorskih stanica 110/x kV određuje se najmanja površina:

- a) za otvorena postrojenja: približno 100,0 x 100,0 m,
- b) za zatvorenu izvedbu (GIS): približno 60,0 x 60,0 m (moguće je prilagoditi veličini postrojenja, tehnološkim zahtjevima i zonom koja je okružuje)

Predviđa se izgradnja manjih infrastrukturnih građevina – transformatorskih stanica (TS 10-20/0,4 kV) temeljem akata za građenje bez dodatnih ograničenja u smislu udaljenosti od prometnica i granica građevnih čestica. Moguće ih je graditi i unutar javnih i zaštitnih zelenih površina.

Oblikovanje građevina elektroopskrbe treba biti primjereno vrijednostima okruženja. Unutar zaštićenih područja ili njihovim kontaktnim zonama, potrebno je ishoditi posebne uvjete i suglasnosti nadležnih službi.

Moguća su odstupanja u smislu trasa elektroenergetskih vodova i lokacije elektroenergetskih građevina utvrđenih ovim planom, temeljem detaljnijih planova i/ili preciznijih geodetskih izmjera, te se ne smatraju izmjenama ovoga plana.

Koridori elektroenergetskih vodova unutar šumskih područja formiraju se prema najvećoj visini drveća, tako da u slučaju pada drvo ne dosegne vodiče. Kod paralelnog vođenja s drugim infrastrukturnim građevinama moguće je preklapanje njihovih koridora uz nužnost prethodnog međusobnog usuglašavanja.

Položaj i uvjeti gradnje postrojenja za korištenje obnovljivih izvora energije izvan građevinskog područja određeni su Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske

županije, u skladu s kojim su na kartografskom prikazu 2b „Infrastrukturni sustavi - pošta, elektroničke komunikacije i elektroenergetika“ u mjerilu 1:25.000 evidentirane potencijalne lokacije samostojećih sunčanih elektrana na području Grada Korčule. Unutar građevinskih područja te izvan istih omogućuje se smještaj uređaja za korištenje obnovljivih izvora energije u funkciji osnovne namjene.

3.5.3. Vodnogospodarski sustav

3.5.3.1. Vodoopskrba

Prema programu razvitka regionalnog NPKL vodovoda za otok Korčulu planirana je količina od 215 l/s, od čega je za Grad Korčulu predviđena 81,5 l/s.

U poglavlju 1.1.4.8.4., alineja vodoopskrba, dan je prikaz postojeće izgrađenosti vodoopskrbnog sustava Grada. On se temelji na NPKL vodovodu, sustavu cjevovoda, crpnih stanica i vodosprema. U narednom tekstu dan je prikaz planiranih instalacija potrebnih za izgradnju cjelovitog sustava vodoopskrbe Grada.

A. Cjevovodi - potrebno je još izgraditi:

1. Cjevovod Račišće - Babina dužine 8400 m, $\varnothing$ 400 mm ductil. (Tranzitni cjevovod za Blato i Velu Luku).

B. Crpne stanice - potrebno je još izgraditi:

1. Procrpna stanica Babina ima funkciju povećanja količine vode kroz magistralni cjevovod Korčula-Vela Luka
2. Crpna stanica „Korčula“ u funkciji dugoročnog rješenja vodovodne mreže za GZ „Lokva“.

C. Vodospreme - potrebno je još izgraditi:

1. Vodosprema „Žrnovska banja“ zapremnine 250 m³, kota dne 75,00 m.n.m.
2. Vodosprema „Kneža“ zapremnine 250 m³, kota dna 70,00 m.n.m.
3. Vodosprema „Račišće“ zapremnine 250 m³, kota dna 65,00 m.n.m.
4. Vodosprema „Žrnovo“ zapremnine 250 m³, kota dna 240,00 m.n.m.
5. Vodosprema „Čara II.“ zapremnine 250 m³, kota dna 210,00 m.n.m.
6. Vodosprema „Korčula III.“ zapremnine 100 m³, kota dna 105,00 m.n.m.

3.5.3.2. Odvodnja otpadnih voda

Opis stanja dan je u poglavlju 1.1.4.8.4. alineja odvodnja otpadnih voda. Kako se predlaže složeni sustav odvodnje otpadnih voda, ne samo za naselje Korčulu, daje se cjeloviti prikaz. Građevinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu izradio je 1996. godine Studiju upravljanja otpadnim vodama grada Korčule kao prijedlog sustava odvodnje otpadnih voda. Od tada izrađene je niz analiza i projekata sustava odvodnje otpadnih voda na području Grada Korčule te se ovim Planom daje shema pozicija trasa vodova

kao i pozicije uređaja u sustavu odvodnje kvalitativnog karaktera te se omogućuje i razrada i realizacija alternativnog koncepta odvodnje sukladno Studiji o uklanjanju otpadnih voda Grada Korčule i Općine Lumbarda (2012.), kao i drugi koncepti sustava odvodnje na temelju novije studijske i/ili projektno-tehničke dokumentacije u skladu s propisima i osnovnim postavkama sljedećih stavaka.

Planira se razdjelni sustavi odvodnje:

- sanitarne otpadne vode odvođe se kanalizacijskim sustavom do pročistača otpadnih voda, a potom se pročišćene ili ispuštaju u more dugim podmorskim ispustima, ili upuštaju u podzemlje putem upojnih bunara (isključivo na području udaljenom više od 1000,0 m od obalne crte);
- oborinske vode treba u što većoj mjeri upijati teren na građevnim česticama zgrada, što se mora odvijati bez ugrožavanja okolnog zemljišta, imovine i objekata; ostatak oborinskih voda te oborinske vode s javnih prometnih površina treba voditi u vlastiti sustav odvodnje; na većim manipulativnim, parkirališnim (preko 10 mjesta) i ostalim prometnim površinama ovaj sustav treba biti opremljen skupljačima motornih ulja ispranih s kolovoza; oborinske se vode ispuštaju u more, odnosno teren; za veće površine se preporuča projektiranje više pojedinačnih manjih sustava s kontroliranim ispustima u more, radi racionalnije gradnje i održavanja.

Gradnja magistralnih kolektora odvodnje, s potrebnim pročistačima, izvan građevinskih područja obavljat će se u skladu s posebnim uvjetima nadležnih ustanova.

U naselju Korčula planira se dovršetak kanalizacijskog sustava za cijelo naselje Korčula s područjem uključivo do Žrnovske Banje. U prvoj fazi realizacije mogu se za pojedina naselja i njihove dijelove graditi samostalni sustavi (zasebni) s vlastitim pročišćavanjem.

Uređenom građevnom česticom u smislu odvodnje otpadnih voda smatra se ona koja ostvaruje priključak na javni sustav odvodnje, ili ona na kojoj se sanitarne otpadne vode tretiraju vlastitim uređajem za biopročišćavanje, te potom upuštaju u podzemlje sukladno uvjetima nadležnih tijela ili, isključivo za građevne čestice do 10 ES, (ekvivalentnih stanovnika), ako se sanitarne otpadne vode na čestici odvođe u nepropusnu i sanitarno ispravnu sabirnu jamu s osiguranim i redovitim odvozom prikupljenog efluenta u sustav s propisanim pročišćavanjem; vodonepropusna sabirna jama treba biti pristupačna za posebno vozilo za pražnjenje te se može graditi na najmanjoj udaljenosti 1,0 m od građevne čestice.

Prije upuštanja u javni kanalizacijski sustav, u gospodarskim zonama potrebno je izvršiti predtretman otpadnih voda vlastitim uređajima za pročišćavanje do stupnja čistoće recipijenta, odnosno do stupnja i na način predviđen posebnom odlukom odgovarajućih tijela jedinice lokalne samouprave.

3.5.3.3. Bujice

Kako na području Grada nema značajnijih stalnih vodotoka, tek bujični tokovi manjeg značaja za vodoprivredu mogu stvarati jača erozijska žarišta i tako ugrožavati okolna područja. Na tim bujicama do sada nisu vršeni nikakvi uređajni radovi.

Ukoliko se ukaže potreba za zaštitom eventualno ugroženih poljoprivrednih površina ili objekata ugroženih djelovanjem bujica, zaštita se može osigurati intervencijama i radovima na slivu: regulacijski radovi, izgradnja pregrada za zaustavljanje nanosa, čišćenje nanosa, pošumljivanja i dr.

Planom se predviđa mogućnost regulacijskih i drugih radova koje Hrvatske vode izvode na bujičnim vodotocima. Ovi su vodotoci u katastru evidentirani kao čestice „Javno dobro vode“ ili kao državna imovina. To su sva vodonosna ili napuštena korita površinskih kopnenih voda. Od posebnog su interesa za Republiku Hrvatsku i njima kao pravna osoba upravljaju Hrvatske vode. Bilo kakve intervencije ili zahvati na ili oko „javnog dobra voda“ koje mogu poremetiti vodni režim moraju dobiti suglasnost Hrvatskih voda.

Na području Grada Korčule postoje depresije u zemljištu gdje se formiraju lokve od oborinskih voda, a koje bi trebalo očistiti, urediti i koje ovaj Plan zadržava u njihovoj funkciji.

3.5.3.4. Navodnjavanje

Planirano je korištenje kišnice uz građenje mikroakumulacija. Također, moguće je koristiti vodu s manjih lokalnih izvora i iz vodoopskrbnih sustava.

Navodnjavanje na području obuhvata Plana provodi se u skladu s elaboratom Plan navodnjavanja za područje Dubrovačko-neretvanske županije i rješenjima Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije. Navodnjavanje Čarskog polja i Donjeg Blata provodi se u skladu s izrađenim projektima navodnjavanja navedenih lokacija (Grad invest d.o.o. – Split, siječanj 2009.).

3.5.3.5. Gospodarenje otpadom

Cjeloviti sustav gospodarenja otpadom (izdvojeno skupljanje otpada, recikliranje otpada, kompostiranje organskog otpada, termička obrada ostataka organskog otpada), kao i lokacije objekata za trajno zbrinjavanje otpada reguliraju se Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije.

Sanirano odlagalište otpada Kokojevica (u općini Lumbarda) zadržava se u funkciji zbrinjavanja otpada do otvaranja županijskog centra za gospodarenje otpadom.

Na lokaciji Zlopolje planira se pogon za obradu građevinskog otpada.

Na području Planom razgraničenih izdvojenih građevinskih područja gospodarske namjene - poslovne planira se smještaj reciklažnog dvorišta, na čestici najmanje površine 1000 m² i uz najveći koeficijent izgrađenosti 0,4 te najveću etažnu visinu od jedne nadzemne etaže.

Na lokalitetu Dubovo predviđen je smještaj pretovarne stanice, za realizaciju koje je predviđena neposredna provedba prostornog plana više razine.

Sukladno odluci JLS odredit će se lokacije zelenih otoka i drugih objekata u sustavu gospodarenja otpadom na lokalnoj razini.

3.6. Sprečavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš

Smjernice zaštite voda obuhvaćaju razvoj infrastrukturnog sustava na zbrinjavanju komunalnih i industrijskih otpadnih voda i zaštitu od incidentnih zagađenja. Potrebno je otpadne vode, koje se mogu pojaviti u gospodarskoj zoni, ali i na drugim mjestima prethodno pročititi na samim mjestima nastanka do razine komunalnih otpadnih voda prije upuštanja u kanalizaciju. Mjere za sprječavanje utjecaja od incidentnih zagađenja trebale bi biti obuhvaćene operativnim planovima svakog pojedinog zagađivača. Potrebno je pravodobno djelovati na suzbijanju takvih zagađenja.

Rješenje odvodnje otpadnih voda temelji se na uređaju za pročišćavanje na poluotoku Carevića glava i podmorskom ispustu, koji treba ispuštati otpadne vode II razine u Pelješki kanal.

Planom su, zbog zaštite i unapređenja okoliša, utvrđena osobito vrijedna područja prirode, koja se stavljaju pod poseban režim zaštite.

Zaštita prostora

Obrađena je u ovom tekstu Plana i prikazana je na kartografskim prikazima serije „3” koji obrađuju, valoriziraju i kategoriziraju prirodnih i kulturnih vrijednosti područja Grada.

Smjernice za zaštitu i revitalizaciju graditeljskog nasljeđa dane su u tekstualnom dijelu Plana, a na kartografskim prikazima 4: „Građevinska područja i područja posebnih uvjeta korištenja” prostorno su određene zone stroge i umjerene zaštite.

Zaštita čovjekove okoline

Zaštita čovjekove okoline uzima u obzir procese i oblike degradacije pejzaža:

- uništavanje i degradaciju vegetacijskog pokrivača;
- zapuštanje antropogenog krajobraza;
- degradiranje krajobraza eksploatacijom, deponijima, deponijima građevinskog materijala.

Postoje realne opasnosti da se svi navedeni oblici ugrožavanja vrijednosti krajobraza nastave.

U problem zaštite čovjekove okoline ulazi i problematika zaštite ruralnog krajobraza. Problem se ispoljava u više razina:

- kao vizualno-estetski: siromašenje autohtonog tradicijskog izgleda;
- kao ekološko-ekonomski: nedovoljno angažiranje prirodnih i stvorenih resursa društva;
- kao kulturološki: postupno gubljenje materijalne kulture društva.

Stoga se predlaže, među ostalim, da se tradicijski ruralni krajobrazi izričito zaštite kao posebna kulturološka, estetska, ekološka i ekonomska vrijednost:

- da se istraže specifičnosti,
- da se detaljnije prostorno definiraju.